



Uvodnik

Andrej Bratuž

Primorska kulturna ustvarjalnost

Duhovna hrana in duhovni vsakdanji kruh sta nam v našem življenjskem prostoru in času še kako potrebna. Vse to nam danes predstavlja velika in ustvarjalna moč kulture v vseh svojih oblikah, zlasti v književnosti, glasbeni in likovni umetnosti. Pogledimo samo nekoliko v kulturno proizvodnjo naše narodne skupnosti na vseh ravneh, tudi na znanstveni. Naše založbe so že v glavnem izdale in predstavile svoje zbirke, kot Goriška Mohorjeva družba ali Mladika, pa še druge. Posamezni avtorji so nam poklonili svoja nova dela, ki prikazujejo primorsko kulturno dediščino in to v slovenskem in italijanskem jeziku. Ob tem so prisotni tudi likovniki s primerno opremo. Dejstvo je še, da so se s svojimi deli aktivno predstavili na osrednjem slovenskem knjižnem sejmu v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Prav o kulturi pravi znani nemški kulturni zgodovinar Jakob Burckhardt, da skupno z religijo, državo in jezikom tvori srž našega duhovnega oz. družbenega življenja. S svoje strani bi lahko dodal še nekaj. Letos obhajamo šestdesetletnico Deklaracije o človeških pravicah in gotovo v to sodijo tudi kulturne dejavnosti kot osnovne dobrine v človeški zgodovini, do katerih imajo vsi ljudje pravico.

Literarni sestavek v poeziji ali prozi, slikarska ali kiparska umetnina, skladba v glasbi ali poudarjalno delo s strani solistov in ansamblov - vse to so umetniške dejavnosti. V Gorici je nedavno mlad skladatelj izdal in predstavil svojo novo zborovsko zbirko, ki bo tako obogatila našo zborovsko primorsko zakladnico. V tem času so tudi zborovske revije (zlasti v Gorici in Trstu) predstavile svoje delo in s tem stanje naše tovrstne glasbene dejavnosti. Ta zajema tako po kvantiteti številna udejstvovanja, pozabiti pa ne smemo na kvaliteto.

Goriški, tržaški in videmski Slovenci smo narodna manjšina v Italiji. Kot taki jasno potrebujemo za svoj obstoj potrebno zaščito in pomoč. Imamo svoj - tudi če nepopoln - zaščitni zakon, ki nam omogoča kulturno delovanje in vsestranski razvoj. Danes nam seveda grozi krčenje državnih finančnih sredstev, kar postavlja v hude težave in negotovost vse naše delovanje.

Upamo in pričakujemo na kak možen izhod iz te krize. Predvsem naj matična domovina stori vse potrebne korake pri državnih oblasteh v Rimu, kar je sicer že v teku. Sami pa si želimo še pomoč Evrope in njenih organov, da kar se da podpre naša upravičena pričakovanja za rešitev življenjskih vprašanj slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Naj zaključimo s presunljivimi verzi Otona Župančiča o slovenski besedi, ko pravi "Več ne zaidi nam! Sedaj in vekomaj, / beseda, v molk noči zabresti nam ne daj!"

Pogovor



Deželni svetnik
SSK Igor
Gabrovec o
postavkah
deželnega
proračuna za
leto 2009

14

Za nadaljnjo rast naše skupnosti



Foto DPD

GORICA Slovenski športni center Mirko Špacapan in 100-letnica Katoliškega tiskovnega društva

Naprej z vztrajnostjo in zagnanostjo!

Praznik Brezmadežne 2008 bo še dolgo ostal živ v spominu številnih pripadnikov naše narodne skupnosti v Furlaniji Julijski krajini. V Gorici smo namreč imeli kar dva pomembna praznika, na katera smo posebno ponosni: telovadnica na Drevoledu 20. septembra, kjer ima sedež SZ Olympia, je bila poimenovana po pred letom dni umrlem športniku, skavtu, glasbeniku in politiku Mirku Špacapanu, takoj nato pa je bila v bližnji veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž slovesnost ob 100-letnici Katoliškega tiskovnega društva, ustanove, ki je v vsem tem času ogromno naredila - in še dela - za kulturno in družbeno rast goriških Slovencev.

Odkritja in blagoslovitve obeležja, ki spominja na poliedričnega kulturnega in političnega delavca Mirka Špacapana, čigar bogato zapuščino komaj začenjamo odkrivati, se je udeležilo res veliko ljudi. Med uglednimi gosti so bili prisotni deželni svetnik Igor Gabrovec, načelnik svetniške skupine DS v deželnem svetu FJK Gianfranco Moretton, Rudi Merljak iz Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, predsednik goriške pokrajinske uprave Enrico Gherghetta, goriški župan Etore Romoli, deželni predsednik SSO Drago Štoka, deželni tajnik SSK in velik Mirkov prijatelj Damijan Terpin, predsednik ZSSDI Jure Kufersin, nekaj goriških občinskih svetovalcev itd.; lepo je bilo videti tudi številne športnike SZ Olympia, skavte in sploh veliko mladih obrazov. Po pozdravu, ki ga je v imenu pobudnikov (KTD, SSO, SSK, KC Lojze Bratuž, SCGV Emil Komel, ZSKP, ZCPZ, SZSO, SZ Olympia in PD Podgora) prinesla Martina Valentincič, so Mirkovi otroci Tomaž, Mirjam, Alenka in Angelca odkrili obeležje, delo arh. Davida Faganela. Msgr. Oskar Simčič je nato blagoslovil tablo, telovadnico in "vse, ki bodo v njej krepili telo in duha". Osrednja točka svečanosti je bil govor Damijana Terpina, ki ga v celoti objavljamo na 8. strani. Župan Romoli je povedal, da se pokojnika spominja z velikim spoštovanjem in "z nostalgijo, da ga ni spoznal že prej in bolje". Moretton, Mirkov tesni sodelavec in

prijatelj, je v živem pričevanju opisal, kako je Špacapan znal navdušiti ljudi za pobude, ki so zadevale njegovo skupnost, njegovo zemljo.

"Sanjal je o srečni skupnosti, ki bi bila spoštovana in v sožitju z drugimi". Tudi ko ni bilo upanja, je znal iti naprej in se žrtvovati za druge. Njegov življenjski stil je lekcija za vse, je rekel, saj je delal z zagnanostjo in vztrajnostjo, znal pa je tudi poslušati in molčati. Slovesnost sta s posebno doživetim petjem oplemenitila sestava, katerih duša in mentor je bil prav Mirko: uvedla jo je moška skupina Akord pod vodstvom Daria Bertinazzija, sklenil pa Mešani pevski zbor Podgora pod vodstvom Sabine Antoni.

Katoliško tiskovno društvo je nastalo "za kulturno povzdigo slovenskega ljudstva predvsem na Goriškem"; tako je zapisano v pravilniku KTD-ja, ki so ga ustanovili slovenski goriški duhovniki pod pokroviteljstvom knezo-nadškofa F. B. Sedeja 8. decembra 1908. Prvih sto let prehojene poti je v dvorani Kulturnega centra po glasbenem utrinku - splet beneških motivov Danieleja Zanettovicha je zaigrala godalna instrumentalna skupina SCGV Emil Komel - s številnimi podatki in s stvarnim pogledom naprej orisal predsednik Damjan Paulin (njegov nagovor objavljamo na 16. strani). Društvo, ki je ustanovilo tiskar-

no in knjigarno, izdajalo časopise, liste, knjige in tiskovine, še danes pa je lastnik nepremičnin, kjer

se kuje pestro kulturno delovanje slovenskih ustanov, je nedvomno imelo pomembno vlogo za kulturno in družbeno rast goriških Slovencev; in ga še ima. Tudi zaradi tega, je na koncu podčrtal Paulin, naša skupnost z zaskrbljenostjo gleda na hude težave, ki bi nastale, če bi Italija uresničila napovedana krčenja finančnih sredstev za kulturne in druge ustanove. Predsednik SSO Drago Štoka je v svojem posegu povedal, da bo krovna organizacija še naprej tesno ob strani našim ustanovam, "v prvi vrsti KTD-ju, ki zasluzi vso podporo". Na dan, ki je bil po njegovem mnenju "velikega pomena za vse zamejce", je povedal, da kljub trem diktaturam, ki so močno zaznamovale našo skupnost, in katastrofalnim napovedim "mi gremo naprej". Slavje je z nekaj pesmimi in s krepkim voščilom "na mnoga leta" sklenilo

petje Mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž pod taktirko Bogdana Kralja. V atriju, kjer je bila na ogled bogata dokumentarna razstava, ki prča o razvejenem delovanju društva, je lahko vsak udeleženec prejel priložnostni zbornik s posegi Staneta Grande, Renata Podberšiča ml., Franke Žgavec, Verene Koršič Zorn in Damjana Paulina.

DD



Damjan Paulin



Novoletni sprejem pri novogoriškem županu Brulcu

Potrebno je združevati pozitivne energije



nalnost in pozornost; zaželel jim je, da bi pisali čim več lepih novic. Ob tem je spreletel aktualne vzele in naloge, ki ga čakajo kot župana in poslanca v naslednjem letu. Omenil je zlasti hitro cesto, občinski prostorski načrt, socialna vprašanja, svojo vizijo razvoja igralništva itd. Posebej je poudaril, da bo županu Romoliju predlagal, da bi v strukturi stare goriške bolnišnice ustanovili evropsko univerzo, kjer bi se izpopolnjevali strokovnjaki s področja religije. Potrebujemo sodelovanje, pa tudi znanje, na katerem skupno graditi prihodnost; potenciala je veliko. Pomembno je združevati pozitivne energije, da gredo stvari urejeno naprej.

Tudi letos je župan mestne občine Nova Gorica in državni poslanec Mirko Brulc novoletni sprejem, pravzaprav nekakšno prijateljsko novoletno srečanje za "ustvarjalce gospodarskega in družbenega utripa v obci-

ni", za direktorje, ravnatelje in novinarje, da bi z najlepšimi željami nazdravili prihodu novega leta 2009. Novinarjem - tudi "zamejskim", ki jih ni posebej nagovarjal, ker meje ni več in "so vsi naši", se je zahvalil za korektnost, profesio-

Basilicata / Na pobudo fašistične stranke 1500 evrov za ime otroka po Mussoliniju

Če se bodo novopečeni starši v italijanski pokrajini Basilicata odločili svojega novorojenca poimenovati Benito ali Rachele - kot nekdanji fašistični voditelj Italije Mussolini in njegova soproga, si bodo lahko obetali

1500 evrov, ki jih bo izplačevala skrajna desničarska stranka Movimento sociale. Na ta nenavadni otroški dodatek bodo lahko od leta 2009 najprej računali prebivalci Basilicate, poročanje italijanske tiskovne agencije Ansa povze-

ma Slovenska tiskovna agencija. "Pobuda je majhen signal majhne stranke", je pojasnil predstavnik stranke, ki je naslednica nekdanje fašistične stranke, v Basilicati. "Izbira imen je povsem naključna", je še dodal in izrazil mnenje, da sta Benito in Rachele konec koncev lepi imeni. Mussolini je bil v Italiji na oblasti med letoma 1922 in 1943 in je med drugim, tako kot nacistični voditelj Adolf Hitler, vpeljal antisemitske rasistične zakone.

le redke literarne igrice, celo brisanja nekaterih ponovitev ne. Gre za sago o prijateljstvu in za življenjepis cele generacije. Izpovednost je razorožujoča in dosega primarne pesniške učinke tako, da so nekateri ideološki utrinki klišejski in tuji tekstu. To je opazno, ko obnavlja vinjetistvo tantro "krutega" Janše. Sočasno pa ugotavlja, da je bilo malo žrtev v osamosvojitveni vojni in da je preveč proslavljanja. Proslavljajo pa kot vedno zlasti tisti, ki jih ni bilo zraven. To antimilitaristično zadržanje pa je dosledno tudi, ko zadeva Titov režim z zabavno in pretresljivo zgodbo o manevrih na Molatu. Pa vendar je pričevanje o tistih desetih dneh privlačno, tako o prijatelju sonarodnjaku, ki se je vračal k družini v Španijo in se iz Trsta vrne v Koper, kjer bo stražil vodni rezervoar. Mogočen je vtis očetovega pričevanja o Porčanju. Še preveč pozitivno smo prisotni v knjigi Slovenci v Italiji.

A glejte, v delu bomo našli tudi lepe ljubezenske romantične prizore daleč od časnikarskega pristopa. Gre za odkrito izpovedno delo in obenem zgodovinski izsek. Predvsem pa sončnost presega ideologijo od vzdušja in izpovedi na Slavniku, ki poudarja našo svojskost, vse do bistrega neba in ozvezdij Estremadure. Franco Juri je res srečen človek. Pa ne samo, ker je lahko doživljal od blizu zgodovinske svetovne spremembe s središčnega in obenem zavetnega gledišča svoje slovenske domovine, kot piše Paolo Rumiz, pač pa, ker mu je uspelo premostiti hudo preizkušnjo s tako svetlim opisom vojn, ljubezni, črnih škotelj in daljnih Istranov. Franco Juri. *Ritorno a Las Hurdes. Orienti - Infinito edizioni.*

Posledice za slovenske šole Ob reformi šolstva v Italiji

V zadnjih tridesetih letih je bilo italijansko šolstvo predmet številnih sprememb, ki so jih nazivali "reforme", čeprav ni vedno šlo za tako korenite spremembe, ki bi upravičevale omenjeni naziv v njegovem bistvenem pomenu. Poleg tega ni šlo za reforme globalnega izobraževalnega sistema, temveč le njegovih posameznih odsekov in ne na vseh ravneh enako. Ti reformni posegi so delno zaobeli osnovno šolo, v mnogo večji meri nižjo srednjo šolo, ki je, recimo, postala obvezna za vse učence od 1. do 14. leta starosti. Znani pooblaščenici vladni odloki iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja so nekako demokratizirali odnose med različnimi šolskimi komponentami in preuredili tudi sistem kadrovanja učnega osebja ter njegovih delovnih in drugih obveznostih. Višjih srednjih šol pa se reforma ni dotaknila, ker le-te naj bi bile predmet prenosne v naslednjem obdobju. Nekaj pomembnih korakov je bilo nadalje storjenih na področju poklicnega izpopolnjevanja učnega osebja in prilagajanja učnih programov sodobnim zahtevam časa.

Kljub vsem navedenim in drugim spremembam pa je ostalo odprto še mnogo drugih vprašanj. Zato danes kot danes ni mogoče spregledati objektivne potrebe po reformah, ki bi se pa morale predhodno pripraviti v sodelovanju med šolskimi komponentami, pristojnim ministrstvom in sindikalnimi organizacijami, ko gre za pravni in ekonomski status šolskih uslužbencev. O tem se je v zadnjih letih mnogo govorilo in razpravljalo. Vsakokratni šolski minister v menjajočih se vladah je skušal uveljaviti nekatere spremembe, ki pa niso bile vedno dovolj premišljene, da bi zadovoljile vse vpletene strani, zato so nekako izvođenele. Sedanja desnosredinska vlada se je, zavedajoč se trdne

politične večine v parlamentu, odločila za korenit poseg v delovanje šolstva predvsem z vidika državnih finančnih stroškov, ker da državnih proračun ne prenese več dosedanjega bremena predvsem na šolskem področju. Zaradi lepšega videza so zadevno klestenje stroškov povezali z "reformo" šolskega sistema. Po tej logiki, kdor nasprotuje klestenju stroškov, nasprotuje potrebnim šolskim reformam. Tako se je ce-



lotno vprašanje spolitiziralo v merjenje moči med vladnimi silami in opozicijo ter sindikalnimi organizacijami, ki že po svoji naravi morajo ščititi interese svojih članov. Druga ugotovitev je ta, da je glavni namen "šolske reforme" krepko skrčenje stroškov v okviru širšega načrta za zmanjšanje izdatkov iz državnega proračuna in znižanje starih državnih dolgov. Za znižanje državnega dolga v skladu z zahtevami Evropske skupnosti se je prizadevala tudi prejšnja Prodijska vlada, ki pa ji je desnosredinska opozicija odločno nasprotovala, dokler je ni zrušila. Da se vrnemo k "šolski reformi" sedanje desnosredinske vlade, naj povzamemo glavne cilje, ki jih z njo zasleduje. V loku treh šolskih let (od 2009 do 2012) naj bi se zmanjšalo število učnega osebja

za 87.400 enot. V ta namen je predvideno znižanje tedenskega števila ur pouka, združitve majhnih šol in skrčenje števila samostojnih višjih zavodov, ki nimajo vsaj 500 vpisanih dijakov, uvedba enega samega učitelja za razred osnovne šole ter skrčenje habilitacijskih razredov za nižje in višje srednje šole.

Na osnovi navedenih usmeritev bi se morala skrajšati tudi mreža šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem, Goriškem in Videmskem, prav tako število razredov, učnega, tehničnega in upravnege osebja. To močno zaskrblja slovensko narodno skupnost. Manjšinski mediji sicer posvečajo tej problematiki veliko pozornosti, vendar se istočasno ugotavlja, da doslej ni še nobena manjšinska struktura ali organizacija iz-

delala ustreznega prikaza vseh predvidenih negativnih posledic načrtovane šolske reforme. Medtem šolsko ministrstvo pripravlja izvedbene uredbe k reformi, ki lahko nekatere vidike jasneje opredelijo tudi glede manjšinskih šol, katerih bi se morali držati zaradi pravičnosti in spoštovanja mednarodnih obveznosti in samega zaščitnega zakona iz leta 2001. Manjšinske organizacije bi zato morale pohiteti z oblikovanjem predlogov in zahtev glede ohranitve in delovanja slovenskih šol in jih čimprej posredovati pristojnim šolskim oblastem. Vsekakor je treba povedati, da naša Dežela nima neposrednih pristojnosti na področju šolstva, razen poklicnega. Ministrstvu pa bo lahko posredovala svoje predloge glede preureditve šolske mreže na svojem ozemlju.

Alojz Tul

Novost na knjižni polici Privlačna knjiga Franca Jurija

Franco Juri
Ritorno a Las Hurdes, Guerre, amori, cicogne nere e istriani lontani.
Prefazione Nélida Dilani, introduzione Paolo Rumiz.
Orienti - infinito 13 evrov
info@infinitoedizioni.it
http://www.infinitoedizioni.it
Povratek v Las Hurdes pa tudi na Slavnik
Res lepa in privlačna knjiga, prista in odkrita izpoved, pravo čudo za časnikarja, ostrega vinjetista, že

veleposlanika, nekdanjega in sedanjega poslanca Franca Jurija. Zelo občutljivega, navezanega na Istro, ne da bi pri tem trpela svetovljanskost v smislu "dobro" globalizacije. Dejansko človeškost. Njegova navezanost in poznanje Španije izvira že veliko pred njegovim veleposlaniškim mestom v Madridu. Navezuje se na obdobje, ko je Titova celinska Ljubljana gostila mladino z vsega sveta. Knjiga je lepa, ker je neposredna do take mere, da najdemo

Na dnu...



Povejmo na oglas

Spodbuden vzgib Slovenije

Če rečemo spodbuden vzgib Slovenije, potem v tem trenutku nimamo v mislih širšega seznama uspešnih dosežkov matične domovine, pač pa njeno najnovejšo opredeljevanje v odnosu do Slovencev izven državnih meja, torej tudi do naše narodne skupnosti v Italiji. Kot je znano, je na svoji izredni seji Komisija Državnega zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu sprejela priporočilo, naj se Slovenija bolj energično zavzame za svojo manjšino v Italiji, in sicer v luči napovedanega rimskega krčenja prispevkov ter prevelikega zamujanja pri izvajanju zaščitnega zakona. Malo pred tem je novi vladni predsednik Borut Pahor izrazil prepričanje, da bi morali odločneje krepiti sodelovanje med dvema Goricama, sicer utegnemo vsi skupaj opustiti veliko priljubljenost, in to v škodo obeh strani. Za pozornejšo obravnavanje slovenske narodne skupnosti v Italiji se ne nazadnje zavzemata minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš in odgovarjajoči Urad pri vladi Republike Slovenije. Skratka: podčrtana pozornost do rojakov onstran nekdanjih še vedno vplivnih meja, pozornost, ki je v tem hipu najmočnejše usmerjena prav v naš prostor od Milja do Kanalske doline. Predstavniki slovenskih manjšin ob državnih mejah smo se vselej zavzemali za večjo pozornost matične domovine do njenega t. i. obrobja. Mnenja smo bili, da bi bila izrazitejša tovrstna skrb v korist vseh, pri čemer nikakor ni mogoče trditi, da te skrbi doslej ni bilo in da se ni v okviru danih razmer neneh-

no krepila. Jasno pa je bilo in je vsaj dvoje: po eni strani so manjšine same poklicane, da vplivajo na miselnost svoje narodne države, po drugi strani matična država še ni izkoristila vseh možnosti ozaveščanja svojega javnega mnenja o Slovincih izven meja. To se v odnosu do slednjih kaže v razmeroma skromnem zanimanju sredstev javnega obveščanja in podobno šol ter njihovih učnih programov. Zato je sedanji vzgib bodisi Komisije Državnega zbora, bodisi predsednika vlade in področnega ministra v smeri povečane pozornosti do rojakov, ki živijo v sosednjih državah ali tudi dlje, nedvomno izjemno obsežno s težjimi pogoji, zaradi česar nujno potrebuje zaščito. Vzhib matične domovine je potemtakem v veliko pomoč že kot zanimanje in kot pozornost, da ne govorimo o željeni izkoritvi zakonsko utemeljenih sredstev - z njimi manjšina vzdržuje številne dejavnosti, s katerimi izraža svojo posebno življenjsko izkušnjo. Seveda je vzgib potrebno preobraziti v dnevno politiko in v premišljeno doseganje ciljev na način koraka za korakom. In omenjena preobrazba zagotovo ni lahka, saj zahteva veliko znanja in toliko več vztrajnosti, bistveno in prelomno spodbudno pa je, da je do takšnega vzgiba sploh prišlo in so se odstrla že pozabljeni lepša obzorja.

Janez Povše

Ljubljana / Komisija DZ za Slovence v zamejstvu in po svetu

“Vlada se mora glede manjšine v Italiji odzvati energično”

Člani komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu so se na nujni seji, ki je potekala v torek, 2. t. m., strinjali z resnostjo problematike, s katero se zaradi krčenja sredstev s strani Italije sooča slovenska manjšina. Poudarili so, da bi se morala slovenska vlada odzvati dovolj energično in jasno ter izkoristiti vse dvostranske možnosti. Kot poroča Slovenska tiskovna

agencija, je Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, ki se je na povabilo komisije udeležil torkove seje, v svojem nagovoru dejal, da se “stvari na dolgi rok kljub vsemu izboljšujejo”, ko gre za problematiko manjšine v Italiji. Kljub temu po mnenju Žekša pritiski s strani Italije ogrožajo obstoj in delovanje manjšine. “Slovenska vlada bi glede te problematike morala dovolj ener-

gično in jasno odreagirati”, je še poudaril Žekš. Ob tem je dodal, da gre pri napovedanem krčenju sredstev za vsoto denarja, ki je za Italijo zgolj simbolična, da pa ta sredstva ne glede na relativno nizko vsoto ogrožajo obstoj in delovanje manjšinskih organizacij. “Italija ne sme varčevati na račun najšibkejših elementov družbe”, je še dodal. O problematiki slovenske manjšine v Italiji sta zatem spre-

govorila predstavnika obeh krovnih organizacij slovenske manjšine v Italiji - predsednik Sveta slovenskih organizacij (SSO) Drago Štoka in predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) Rudi Pavšič. Poudarila sta, da krčenje sredstev za manjšino predstavlja

velik problem, ob tem pa sta izpostavila predvsem vse tiste, ki so v manjšinskih organizacijah zaposleni in so njihove službe zaradi napovedanih ukrepov italijanske vlade ogrožene. Pavšič je ob tem izrazil mnenje, da ne verjame, da gre pri tem “zgolj za krčenje sredstev zaradi

nija, vendar pa po njegovih besedah le v skrajnem primeru, ko bi bile res izkoriščene popolnoma vse druge možnosti. Člani komisije so ob koncu soglasno sprejeli vseh pet predlaganih sklepov, med drugim, da je komisija seznanjena z namerami italijanske vlade in da morajo



krize”. Člani komisije so se v nadaljevanju razprave strinjali, da je problematika resna in da zato potrebuje tudi jasen odziv slovenske vlade. Predvsem so si bili enotni glede dejstva, da znesek, za katerega želi italijanska vlada prikrajšati manjšino, Italiji dejansko predstavlja majhno vsoto. Kot je poudaril minister Žekš, bi znesek ne nazadnje teoretično lahko pokrila celo Slove-

pristojni slovenski organi nadaljevati z ustreznimi aktivnostmi glede napovedane reforme šolstva in vprašanja neizvajanja zaščitnega zakona. Poleg tega so s sprejetim sklepom člani komisije pozvali tudi predsednika DZ Pavla Gantarja, da predsednika italijanskega senata pozove k ohranitvi sedanjega financiranja dejavnosti Slovencev v Italiji in ga hkrati opozori na neprimerne predloge italijanske vlade v odnosu do slovenske skupnosti.

SSO in SKGZ Po sestankih v Ljubljani

Rahel optimizem, sicer pa bo treba počakati na srečanje Pahor - Berlusconi

Nad slovensko manjšino visi kopica Demoklejevih mečev, od vidne dvojezičnosti do udejanjanja zaščitnega zakona in problema brisanja slovenske identitete v videmski pokrajini. Kljub temu da ostajajo tematike na agendi predsednikov krovnih organizacij SSO in SKGZ Draga Štoka in Rudija Pavšiča, je danes treba posvetiti vso pozornost in vse moči v vprašanje klenjenja finančnih sredstev, ki jih italijanska država načrtuje v prihodnjem triletnem obdobju. Tako sta povedala predsednika

krovnih organizacij na srečanju, ki je bilo v sredo, 3. decembra, v Gregorčičevi dvorani v Trstu. Sestanek je bil informativnega značaja: Štoka in Pavšič sta ga sklicala zato, da bi predsednike in nekatere predstavnike ter delegacijo uslužbencev t. i. primarnih ustanov seznanila o zadnjih novostih in premikih glede tega kočljivega vprašanja. Znano je, da se je razprava v senatu začela 9. decembra: šele nato bomo lahko imeli jasnejšo sliko o tem, ali bo klenjenje dokončno potrjeno. “Večina bo v razpravi predlagala le en

soočala s stališči parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Državnega sveta. Prizadevanja matične domovine so glede sedanje kri-

spodarske stike s sosednjo državo zaradi picle vsote denarja, ki velja v italijanskem proračunu za kapljico v morju. Predsednika krovnih organizacij, ki se dobro zavedata zaskrbljenosti uslužbencev in pred-

sednikov slovenskih primarnih ustanov, sta spričo prizadevnosti slovenske države izrazila nad razpletom dogodkov zmeren optimizem. Problem je namreč politične narave in na politični ravni ga bo treba rešiti (Drago Štoka je na račun nekaterih kritik, ki jih je kot predsednik SSO doživel na nedavnem občnem zboru krovne organizacije, s tem v zvezi pojasnil, da se s predsednikom Pavšičem ne gresta nikakršne preračunljive politizacije vprašanja): če pa bi Rim šel naprej po svoji poti, bo treba najti sogovornika v deželi FJK, saj je dežela ob nastanku prejela status avtonomije izključno zaradi prisotnosti slovenske manjšine. “Ko pa bi se tudi ta možnost izjalovila, bi mogli apelirati na pristojne evropske forume”, je dejal predsednik SSO. “SSO in SKGZ sta zato pripravljena odkritega soočanja z vsemi manjšinskimi dejavniki”, saj “za nas ne obstajajo uslužbenci prve in druge kategorije”, je sklenil Pavšič.

IG

Pomembno srečanje v Bruslju

Žbogar: Rim išče rešitve glede sredstev za slovensko manjšino

Zunanji minister Samuel Žbogar se je v torek v Bruslju sešel z italijanskim kolegom Francom Frattinijem, s katerim sta govorila o načrtovanem krčenju sredstev za slovensko manjšino. Frattini je povedal, da bodo čez pol leta preverili, ali so problemi z delovanjem



manjšine, in takrat doli dodatna sredstva, če to zdaj ne bo mogoče, je dejal Žbogar. Frattini je v pogovorih o problemu zmanjševanja sredstev za slovensko manjšino v italijanskem državnem proračunu pojasnil, da Rim zmanjšuje proračun vsem enako, torej da ga za določen odstotek zmanjšujejo linearno, ter da iščejo načine, ali bi se dalo sredstva v prihodnjih desetih dneh še kako povečati, je danes povedal Žbogar.

Italijanski minister je tudi napovedal, da “bodo ob polletju

preverili, ali so problemi z delovanjem manjšine, in bodo potem takrat dali dodatna sredstva, torej v sredini leta 2009, če jih sedaj ne bi mogli dati”, je še povedal Žbogar, ki je sestanek s Frattinijem ocenil kot “v redu pogovor”. “Zavedajo se problema in iščejo rešitve”, je sklenil. Potem ko je italijanska poslanska zbornica sredi novembra sprejela predlog državnega proračuna, ki predvideva tudi občutno krčenje prispevkov za slovensko manjšino za obdobje 2009-2011, naj bi o proračunu v prihodnjem tednu odločal še senat. Predlog proračuna predvideva zmanjšanje finančnih sredstev za Slovence v Furlaniji Julijski krajini v višini milijona evrov za prihodnje leto, v naslednjih dveh letih pa še za nadaljnjih 1,5 milijona oziroma 2,2 milijona evrov.



Drago Štoka in Rudi Pavšič (foto IG)

amandma, upati gre kvečjemu, da bi vanj vstavili popravek v zvezi z našo postavko”, je dejal Pavšič in med svojim posegom obnovil začetek odisejade, ki se je začela pred nekaj meseci, ko sta s predsednikom SSO Dragom Štokom prejela iz Rima sporočilo senatorke Blažinove, da vlada namerava naši skupnosti v prihodnjem triletnem obdobju krčiti do 40% sredstev. Pavšič je med drugim opozoril, da so se ti v zadnjih 18 letih spričo zmanjšanja kupne moči že itak znižali. Predsednik SKGZ je med svojim navajanjem naštel sestanke, ki jih je s kolego Štoko imel pri italijanskih politikih v Rimu in na deželni ravni. Največje prizadevanje pa je obljubila slovenska vlada (pred nedavnimi je predsednika krovnih in neformalnih srečanju v Novi Gorici sprejel tudi premier Borut Pahor) in slovenski parlament, od katerih predsednika Štoka in Pavšič veliko pričakuje-ta. Predsednika krovnih organizacij sta se namreč prejšnji teden mudila v Ljubljani, kjer sta se

ze maksimalna, tako na parlamentarni kor ministrski ravni. Jasnih scenarijev nad razpletom dogodkov še ni, saj treba bo počakati na srečanje, ki ga bo slovenski premier Borut Pahor v kratkem imel s predsednikom italijanske vlade Silviom Berlusconiem. “V skupni resoluciji komisije Državnega zbora je med drugim že napovedano, da bosta predsednika Državnega zbora Pavle Gantar in predsednik Državnega sveta Blaž Kavčič pisala predsedniku italijanskega senata Renatu Schifaniju, da bi ga neposredno seznanila o negativnih učinkih finančnega krčenja”, je dejal Drago Štoka. Poleg tega bosta Ministrstvo za zunanje zadeve in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš posredovala pri italijanskem veleposlaniku v Ljubljani Alessandru Pietromarchiju. “V torek pa se bo minister za zunanje zadeve RS Samuel Žbogar sestal z italijanskim kolego Francom Frattinijem”, je dodal Pavšič, ki si med drugim težko razlaga, kako bi Italija postavila na kocko go-

Ministrstvo za šolstvo in šport RS

Stališče MŠŠ v zvezi z napovedanimi reformami italijanskih šolskih oblasti ter šolstvom v slovenskem učnem jeziku v Italiji

Ministrstvo za šolstvo in šport RS izraža zaskrbljenost v zvezi z napovedano italijansko vladno reformo na področju šolstva. V celoti podpiramo stališče, da morajo biti šole jezikovnih manjšin, kot je slovenska, ki jo ščitijo tudi meddržavni in mednarodni dokumenti, predmet posebne obravnave. Tako v svoji politiki kot praksi ravna tudi Republika Slovenija v zvezi s šolstvom italijanske narodnostne skupnosti v Sloveniji. Predvsem je pomembno, da je manjšina enakopraven sogovornik državnim organom in da ne prihaja do nikakršnih sprememb in nižanja že doseženih pravic brez soglasja manjšine. To konkretno pomeni, da bi bilo za Slovence v Italiji nesprejemljivo, da bi brez soglasja manjšine ukinjali šole: - celoten tradicionalno naseliteni prostor mora biti racionalno pokrit z izobraževalno ponudbo, ki so jo predvideli že dvostranski meddržavni sporazumi, - ohraniti je potrebno pestro ponudbo smeri izobraževanja, - kadrovski seznam šol za manjšine se mora v načelu pozitivno razlikovati od splošnega seznama za večinsko šolstvo. Pričakujemo, da v Republiki Italiji logika finančne racionalizacije ne bo prevladala nad odprtostjo in pozitivno naravnostjo do šolstva jezikovnih in narodnostnih manjšin. Republika Slovenija si bo v tem smislu še nadalje prizadevala za pozitiven odnos in manjšinam naklonjene rešitve na področju šolstva.

Služba za odnose z javnostmi MŠŠ

Tudi letos slovenski skavti širijo mir pred Božičem

Pot luči miru iz Betlehema po Goriškem in Tržaškem

Luč miru iz Betlehema (LMB) je tradicionalna decembrska akcija, ki nosi v sebi sporočilo miru, medsebojne povezanosti, strpnosti in sodelovanja med ljudmi. Ta plamen iz svetega mesta Betlehem prihaja letos med nas že osemnajsto leto zapored.

V slovenske domove ga vsako leto ponesejo člani Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS), Zveze bratovščin odraslih katoliških skavtinj in skavtov (ZBOKSS), Slovenske zamejske skavtske organizacije (SZSO), Zveze tabornikov Slovenije (ZTS) in društva Mladinski ceh. Predstavniki vseh sodelujočih organizacij bodo 13. decembra na Dunaju - skupaj s skavti z vse Evrope - na ekumenskem bogoslužju prejeli Luč miru iz Betlehema. V naslednjih dneh se bodo vrstile prireditve po vsej Sloveniji, med njimi osrednja v Ljubljani, in sicer v nedeljo, 14. decembra, ob 17.15 v stolnici in ob 18. uri pred magistratom. Plamen bo nato še vse do božičnega večera potoval po Sloveniji.

Letošnje geslo je "Nekaj ti manjka". Poudariti želi dejstvo, da v času, ko imamo dovolj vsega, prehitro pozabimo na to, kar je najbolj bistveno. Na medsebojne odnose, na to, da bi bili pripravljeni prisluhniti najprej samemu sebi in nato ljudem okoli nas. Razklani v sebi se ljudje pehamo za dobičkom, si želimo materialnega ugodja in pozabljammo na eno večjih vrednot: MIR. Če mir sprejmemo, se odpremo za ljubezen, za bližnje. Namen akcije LMB ni samo popeščati praznike vsem, ki pridejo v stik z njo, ampak z njenim

izkupičkom tudi pomagati ljudem v stiski. Vsako leto izberejo skavti nevladno organizacijo oziroma skupnost ljudi, ki je v danem trenutku najbolj potrebna pomoči. Letos so v skladu z geslom "Nekaj ti manjka" izbrali več naslovnikov, ki jim želijo pomagati z zelo konkretnimi



darovi, ki si jih sami ne morejo privoščiti. Organizatorji želijo, da bi na božični večer Luč miru iz Betlehema gorela v vseh družinah in jim prinašala mir.

Na Goriškem

V okviru sprejema luči miru iz Betlehema, ki bo potekala v soboto, 13. decembra, ob 18. uri na skupnem goriškem trgu pred svetogorsko železniško postajo, bodo skavti izročili luč miru koprskemu škofu Metodu Pirihu in goriškemu nadškofu Dinu De Antoniju. Slovenski skavti (ZSKSS, BOKSS), člani Slovenske zamejske skavtske organizacije (SZSO) in italijanski skavti (AGESCI in Scout d'Europa) bo-

do sprejeli Luč miru iz Betlehema na goriškem gradu, kjer se bodo zbrali med 15.30 in 16. uro. Pot na gradu bo skavte popeljala skozi svetopisemsko zgodbo "Eno ti manjka" in jih pripravila na sprejem Luči miru iz Betlehema.

Po sprejemu LMB na goriškem gradu bodo skavti luč ponesli med ljudi, na prireditev, ki bo od 18. ure dalje potekala na omenjenem trgu, ki velja za simbol povezovanja med dvema Goricama. Prireditve organizirajo skavti skupaj z Mestno občino Nova Gorica in občino Gorica. Plamen bodo skavti predali koprskemu škofu Metodu Pirihu, goriškemu nadškofu Dinu De Antoniju ter županoma Nove Gorice Mirku Brulcu in Gorice Ettoreju Romoliju, ki bosta v okviru prireditve tudi slovesno prižgala lučke na skupni smreki na meji. Prireditve bodo navzoči sklenili ob 19. uri in se po njej poslaskali s potico in panetonom ter se ogreli s čajem.

Na Tržaškem

Evropske skavtske organizacije bodo tudi letos poskrbele za raznašanje Luči miru po vsem kontinentu in ob tem podarili kanček sreče in miru sosedu. Pri tem podvigu sodeluje že skoraj od vsega začetka tudi Slovenska zamejska skavtska organizacija, ki se je v zadnjih letih pridružila tudi skupnemu slovenskemu organizacijskemu tropu v sodelovanju z ZSKSS (Združenjem slovenskih katoliških skavtinj in skavtov), ZBOKSS (Združenje bratovščin odraslih katoliških skavtinj in skavtov) in ZTS (Zveza tabornikov Slovenije).

Skupina klanovcev bo tako prisotna na osrednji evropski slovesnosti na Dunaju v soboto, 13. decembra, in sprejela Luč miru, ki jo bodo nato skupaj s slovenskimi skavti in taborniki ponesli v Slovenijo. Manjša skupina tržaških skavtov bo odšla po Luč miru že sredi tedna, ker bo slovesen sprejem za celotno Primorsko 13. decembra na meji med Goricama. Osrednji sprejem za Trst pa bo tudi v soboto, 13. decembra, ob 16.30 v stolnici sv. Justa. Slovenski skavti bodo ponesli Luč miru tudi po tržaški pokrajini in jo delili pri sv. mašah v nedeljo, 14. decembra, in tudi nedeljo kasneje, 21. decembra, ponekod pa med polnočnicami. / (jc)

Treba je več vere

Ne spite!

Pesnik Günter Eich je zapisal: "Ne, ne spite, medtem ko so urejevalci sveta budni!"

Bodite nezaupljivi do njihove moči, ki si jo morajo pridobiti za Vas, kot pravijo! Bдите nad tem, da ne bodo Vaša srca prazna, če računajo s praznino vaših src!

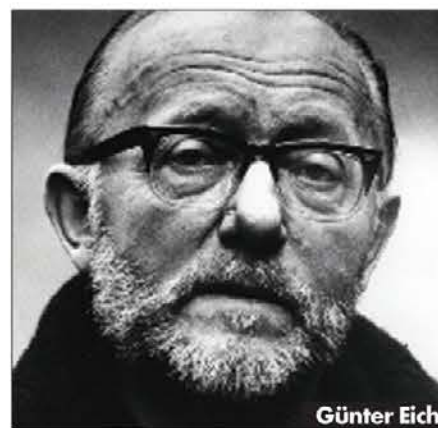
Storite kaj nekoristnega! Pojte pesmi, ki jih ne pričakujejo iz Vaših ust! Bodite nelagodni! Bodite pesek, ne olje v zobnikih sveta!"

Krščanska duhovnost ni beg iz sveta, pač pa bdenje nad svetom iz drugačnih globin. Mogočeži zemeljske krogle so si utvarjali, da se zobniki tega sveta brez težav sučejo v olju njihovih omejenih načrtov. Če bi se takoj v začetku upirali in vmes spuščali pesek, bi se vse skupaj vrtilo počasneje, bolj premišljeno in ne bi prišlo do trka, ki ga izraža zdaj finančna kriza. Če bi sproti razmišljali treznejše, se upirali zunanjim učinkom in cenenim političnim trikom, bi lahko antiglobalisti, okoljevarstveniki ali krščanski in drugi verni preprečili stranpoti tega razvoja. Tako pa so žal lahko politiki, gospodarstveniki, finančniki in njihovi pretkani manipulatorji računali s "praznostjo srca" množic in delali po svoje. Tudi kristjani žal nismo imeli src polnih vere, ki premika gore in ki se upira pastem mamona. Namesto zaupanja in vere smo nasledili "gotovosti" tega sveta. Pogosto smo zaspali, ker so nas premamili blaginja, standard, politične igre, skratka zanašanje na varnost zemeljskih naložb, čeprav kristjani verujemo, da ni raja na zemlji. Zanašali smo se na moč politikov, gospodarstvenikov in bankirjev in verjeli, da živimo v popolnem svetu.

Ne le svetovna finančna kriza, tudi nova vlada sta priložnost, da razmislimo o svojih upanjih in pričakovanjih ter jih postavimo na globlje temelje. K temu nas spodbuja adventni čas, čas prehoda iz starega cerkvenega leto v novo. Kristjani so bili v vseh časih nezaupljivi do oblasti in do svetnih okvirov, čeprav so se po drugi strani velikokrat ujeli v njihove pasti. Usmerjalo jih je prepričanje, da je ta svet popotnica v večnost in ni mogoče na zemlji ustvarjati popolnega človeka in družbe, a so se zavzemali za družbeno pravičnost, ki jo je mogoče uresničevati ne glede na to, da ta svet ostaja nepopoln. Niso pa pričakovali ne idealne države ne popolne pravičnosti na tej zemlji. Zanašali so se na Božjo pravičnost in to jih je spodbujalo h kritičnosti in treznosti do vsake oblasti. Tudi ni tehnologije na svetu, ki bi mogla urediti take standarde, da

nesrečo so pahnili ljudi in ustvarili nove razlike, kot vemo iz nekdanjega sistema. Krščanstvo uči, da lahko ljudje le v veri blagrov, ki kristjanom narekuje, da se zavzemajo za pravičnost, mir (spravo) in ljubezen spreminjamo svet.

Tudi ni mogoče razvoja sveta na-



Günter Eich

vijati v nedogled, kajti svet je okrogel in ima svoje meje. Sedanja kriza je mane tekla - opomin k čuječnosti. Treba se je dogovarjati, se kljub naporom pogajati in se v dialogu odločati za kompromise, ki bodo ustvarjali večjo pravičnost za vse ljudi. Kompromise pa lahko delajo le ljudje, ki so pripravljeni kaj žrtvovati, izgubiti, zato da bi dolgoročno dosegli nekaj drugega, bolj kvalitetnega, dolgoročnejšega. Zato je potrebna vera, da so temeljne stvari dosegljive le s srcem, s sodelovanjem, z ljubeznijo, kot bi dejal Saint Exupery. Ali pa je še ostalo kaj te vere v tem preračunljivem svetu, tudi med kristjani? Kdo še ravna drugače, kdo se je pripravljen čemu odpovedati, dati kaj na razpolago, da bi obogatili tudi druge. To je mogoče le ob globljih uvidih in z Abrahamovim zaupanjem.

A ravno to nujno potrebujemo danes. Tudi v Sloveniji, kjer se je prav tako naselila pragmatičnost in kratkoročnost. Tudi tukaj se uveljavlja miselnost, da je treba le namazati kolesnike politike in družbe z oljem lagodnosti, pavšalnosti in samoumevnosti, pa bo vse teklo po maslu. Zato seveda tudi nova vlada ni presenečenje. Je odraz tega, kar se je udomačilo med nami: pragmatičnost, neobremenjen tek, nobenih posegov v samoumevnost miselnosti in praks, skratka nakopičenost vsega, kar se je v desetletjih nagrmadilo ter pritiska skozi domače ali evropsko naoljene pravne in druge standarde. Seveda je tudi tam - kot kažejo zadnji izzivi - marsikaj problematičnega, a Slovenci smo v preteklih desetletjih iznašli nekatere kvadrature kroga: samoupravljanje in totalitarni sistem, tržno gospodarstvo in diktaturo Partije, socialistično teologijo in odpravo religije iz družbene zavesti.

Te in še druge podobne usedline čemijo pod kožo povprečnega Slovenca. Ta si mora blagoslovljati vino, čeprav ne verjame več v blagoslove, da bi le ohranil nekaj "krščanskih navad" ali si za vsak slučaj le še shranil vezi do "fajmoštrov", kajti človek nikoli ne ve, kdaj kaj pride prav.

Ko je nekdanja vlada skušala podrezati v to zavest in jo vsaj malo postaviti na oči vseh, se je vesoljna srenja uprla, kajti še vedno je bolje ribariti v kalnem, kakor napraviti obračun o poslovanju. Očitno Slovenci nočemo samospraševanja in bomo zgodlanost prepustili "času". A čas spraševanja prihaja sam po sebi ter svetu in nam v Sloveniji izstavlja račun za oskrbovanje in temu se ne nova oblast ne državljan te države moremo izogniti.

Vedno manj časa bo za taktiziranje, treba bo najti pretehtane odgovore in napraviti življenjske odločitve. Zanimiva bo tudi reakcija civilne sfere. "Očitno bodo študenti morali plačevati davek ob delu in prispevati za upokoje, kar bo le ena oblik preglednosti - zanimiva pa bo reakcija študentskih voditeljev. Še težje se obeta delavcem, odprto je, kaj bo to prineslo pred volitvami tako opevanim upokojemcem. Tudi novopečeni politiki se bodo učili obrti in sprejemali tehnologije, iz katerih so se včeraj norčevali, obenem bo manj medijskega in drugega pompa, čeprav so to obrobnosti.

Ali in kako bo Slovenija uresničila in prispevala k spremembam svetovnih političnih in gospodarskih temeljev, pa ni odvisno le od teh političnih tehnologij, pač pa od pripravljenosti za globlje uvide in od človekove volje, da se spremeni oziroma spreobrne, kot pravimo kristjani. In to zdaj ni le predbožično Krstnikovo vabilo, pač pa zahteva časa, sicer se bodo zapleti stopnjevali. Ti se lahko končajo celo tako, da nam bodo pirati prepeljali v EZ oborožene zapuščene in sestradane otroke in terjali od nas, da prevzamemo svoj del odgovornosti zanje. Problemi segajo v te globline, in če smo ljudje, potem nam otroški obrazi, ki kričijo po materi in toplini, ki so jim jih vzeli, ne morejo pustiti mirne vesti. Na tem svetu torej ne bo upanja, dokler ta vprašanja ne bodo razrešena. Ustvarjala jih je evropska liberalna tudi s krščanstvom prežeta civilizacija in jih izvozila v globalni svet. Zdjaj smo pred odgovorno nalogo, da najdemo odgovore, ki bodo obrisali solze iz otroških oči in prinesli novo upanje za vse.

Zato kljub vsem konferencam politikov, kljub novim vladam, kljub temu, da vsi to polagajo v naročje Baraka Obame, ne spimo. Kajti čim manj ljudi na tem svetu bo spalo, tem več je upanja na pristne rešitve. Teh ni brez spreobrnitve in zato vsaj kristjani v teh adventnih dneh prisluhnimo Janezu Krstniku!

Janez Juhant

Duhovna obnova za goriške otroke

Slovenska zamejska skavtska organizacija vabi volčiče, volkuljice in druge otroke iz Gorice k posebni duhovni pripravi na Božič, in sicer v soboto in nedeljo, 13. in 14. decembra. Zbrali se bodo v Zavodu sv. Družine v ul. Don Bosco v Gorici v soboto ob 14. uri, kjer bodo s p. Petrom Žakljem, duhovnikom z Mirenskega Gradu, spoznali skrivnosti, ki jih božični čas prinaša med nas. Srečanje se bo končalo ob 16.30. Volčiči in volkuljice se bodo nato odpravili na goriški grad, kjer bodo dočakali prihod Luči miru iz Betlehema. Z gradu bodo šli peš na skupni goriški trg, kjer bo slovesnost, o kateri govori gornji članek. SZSO vabi volčiče in volkuljice iz Doberdoba, da nato prenočijo pri družinah volčičev in volkuljic v Gorici, tako da se lahko naslednjega dne udeležijo tudi nedeljske otroško-mladinske svete maše ob 10. uri pri sv. Ivanu, s katero se bo končala duhovna obnova. Sledilo bo skupno kosilo v bližnji dvorani Franc Močnik. Srečanje se bo predvidoma končalo ob 14. uri. Za informacije: Katerina Ferletič.

TRETJA ADVENTNA NEDELJA "Gaudete"

Iz 61,1-2a. 10-11; Spev iz Lk 1: 1 Ts 5,16-24; Jn 1,6-8.19-28

Advent je resen čas. Biča grehe, krivico, nepostavnost. Cerkev kot dobra mati graja vse hudo. Toda oznanja Boga, ki je ljubezen, čeprav je obenem pravičnost. Zato sredi adventa imenuje nedeljo "Gaudete" - Veselite se, da nam govori, da je glavni cilj človeka veselje v Bogu. (Četrti evangelij po Janezu, že v začetku, v prologu, nakaže vse, kar nato piše in razodeva. Najprej navede, da je druga Božja oseba, Sin, postal človek. Vse je po njem nastalo. Tu bi se lahko s pridom dotaknili kristoloških problemov v začetkih krščanstva. Toda to bi bilo predolgo. Raje hvalažno preberimo kako razlago, tudi naših teologov in zgodovinarjev, npr. prof. Rajka Bratoža, rojaka iz Dutovelj in temeljitega poznavalca kristoloških sporov. Iz teh

so se namreč izčistile resnice, o Bogu, o učlovečenju Boga in o čudovitem dejstvu, da nas Bog rad ima.

Beseda, po kateri je vse nastalo, je od vekomaj Bog. Kljub ponižanju, učlovečenju, ostane vedno Bog. Svet pa ne mara take ponižnosti, zato odklanja Boga. "Vse je nastalo po njej in brez nje ni nastalo nič, kar je nastalo. V njej je bilo življenje in življenje je bilo luč ljudi. In luč sveti v temi, a tema je ni sprejela" (Jn 1,3-5).

Takoj za tem vstavi v evangelij osebo in delo zadnjega preroka Stare zaveze, Janeza Krstnika. On naj bi pričeval o Jezusu zato, da bi vsi sprejeli vero po njem. Janez je priča o Jezusu, ki je luč. Priča je luč, kajti on ni luč. O sebi izjavlja, da ni ne luč ne prerok, marveč samo priča. Priča, da je Jezus luč, ki razsvetljuje vsakega človeka, ki prihaja na svet. (Jn 1,14)

Ker je vse nastalo po Besedi, bi se ji morali zahvaljevati, a ljudje so raje izbrali pot nevalečnosti, teme. Beseda je prišla v svojo lastnino, toda njeni je niso sprejeli. Zato ne morejo biti Božji otroci. Ker sami po sebi ne

morejo postati Božji otroci, jim je Beseda dala potrebno Božjo moč.

Sedaj pa evangelij zapiše nekaj čudovitega, ki presega vsakršno naše pričakovanje, namreč to, da se je Bog tako ponižal, da je postal eden izmed nas, človek. Ostal je to, kar je od vekomaj bil, Bog. A zakril je svoje božanstvo v "meso", v krhkega človeka, da bi kot Bog in človek trpel in nas po svojem trpljenju in smrti ter vstajenju odrešil. V tej skrajni ponižnosti gledamo veličastvo naše Boga. Križ je postal slava, veličastvo. To zlasti vzhodni cerkveni očetje poudarjajo. Jezusov križ se je začel z rojstvom v štali. Povsod je Jezus naletel na nasprotovanje, zaničevanje, preganjanje.

Nekateri govorijo, da Bog ne more trpeti. Toda Sveto pismo v celoti govori o nekem stalnem procesu proti Jezusu, še posebej je to vidno pri evangelistu Janezu (gl. R. Bultmann, gekreuzigte Gott, 1973 Chr. Kaiser Verlag München).

Apostol Pavel oznanja Jezusa Kristusa takole: "Sklenil sem namreč, da med vami ne bom vedel za nič drugega kakor za Jezusa

Kristusa, in sicer križanega" (1 Kor 2,2).

V pismu Hebrejcem pa piše: "Gledamo pa njega, ki je bil postavljen malo nižje od angelov, Jezusa, kako je ovenčan s slavo in častjo, ker je pretrpel smrt, da bi po Božji milosti (bolje: "daleč od Boga") okusil smrt za vsakogar. Zato se je spodobilo, da je tistega, ki je začetnik njihovega odrešenja, izpopolnil s trpljenjem. S smrtjo je onemogočil tistega, ki je imel smrtonosno oblast, to je hudiča, in odrešil tiste, ki jih je strah pred smrtjo vse življenje vklepal v sužnost. Za to se je moral v vsem izenačiti z brati, da je postal usmiljen, v tem, kar se nanaša na Boga, pa zanesljiv veliki duhovnik. Ker je sam pretrpel preizkušnjo, lahko pomaga preizkušanim" (Heb 2,9-18).

Tudi prerok Izaija prekipeva od veselja do vseh trpinov. Izaija spominja na Marijin hvalospes "Moja duša povečuje Gospoda" (Lk 1,46-56).

Ker je Jezus toliko pretrpel za nas, bo tudi naše trpljenje spremenil v veselje, če ga bomo spremljali z ljubeznijo do trpečih, v katerih on sam trpi.

POGOVOR Eugenio Flamigni in Robert Komjanc

Vloga "prebujenih" laikov v Cerkv, ki se spreminja

Tretje krščansko tisočletje bo tisočletje laikov, je rad poudarjal poljski papež Janez Pavel II. Ker se znotraj goriške nadškofije prebujajo prenovljena zavest laikov, ki verjamejo v darove Duha in zato tudi v sadove najrazličnejših katoliških gibanj, smo na naše uredništvo povabili dva posebna gosta. Marsikaj zanimivega o tem in drugem sta nam povedala Eugenio Flamigni, do pred kratkim tajnik nadškofijske Konzulte laičnih združenj, in Robert Komjanc, ki v omenjeni konzultu skrbi za povezavo s slovenskimi tovrstnimi združenji. Za prijaznost in prijeten razgovor se jima prisrčno zahvaljujemo.

Kaj nam lahko povesta o Konzultu?

Flamigni: Konzulto sestavljajo katoliška društva, gibanja in skupnosti, ki so se pač prijavili nadškofu in vsebujejo značilnosti, vsebovane v dokumentu *Christifideles laici* iz leta 1988. Gre za to, da so organizacije katoliške, da dajejo prednost krščanski poklicanosti k svetosti, da pričajo o skupnosti, da sodelujejo pri apostolskih namelih Cerkev in da sledijo lastni karizmi, ki ima lahko opraviti s kulturo, deli usmiljenja, liturgijo itd. V goriški Konzultu je akreditiranih 27 združenj italijanskega jezika, ki so tudi precej različna med sabo, in devet slovenskega jezika.

Komjanc: Rad bi nekaj povedal prav o tem. Medtem ko v primeru italijanskih združenj gre skoraj povsem za posamezne skupine, so slovenske organizacije v glavnem take, da vsaka združuje več skupin. Združenje cerkvenih pevskih zborov npr. združuje lepo število župnijskih zborov. Zveza slovenske katoliške prosvete pa združuje celo vrsto najrazličnejših društev.

Flamigni: To je zelo lepo. Pomembno je, da ima škofija aktualne in ažurnirane podatke. Nadškofu in novemu tajništvu sem predlagal, da v naslednjem letu uredimo nov statut in pregledamo stanje Konzulte in torej omenjenih stvarnosti. Nadškof je bil s pobudo zadovoljen. Do tega nam je prišlo prve meseca leta 2009. Odpira se nova doba. Za to sem zelo hvaležen Robertu, ki zaradi poznavanja slovensčine lahko deluje kot most med nami. Na shodih laičnih združenj, ki so vedno prava eksplozija veselja in navdušenja, poleg tega da so pomembna tudi kot formativna in informativna srečanja, sem v preteklosti večkrat opazil, da so manjkali prav bratje slovenskega jezika.

G. Flamigni, ste še v vodstvu Konzulte?

Do pred nekaj tedni sem bil tajnik. Ko mi je zapadel mandat, me je nadškof prosil, naj še ostanem v izvršnem odboru. V njem je pet članov, poleg teh pa sta še dva de iure: predstavnik Katoliške akcije in predstavnik slovenskih združenj. Konzulta je na Goriškem nastala leta 1995, ko je bil nadškof Bommarco. Zlasti po Drugem vatikanskem cerkvenem zboru so zacvetela številna krščanska gibanja, najrazličnejši načini, kako se lahko živi vera. To so znamenja prebujene vere.

Komjanc: Katere stvarnosti so trenutno na Goriškem najbolj žive?

Flamigni: Od omenjenih 27 + 9 ustanov niso vse dejavne. Katoliška akcija je aktivna, čeprav ta

trenutek ni najbolj cvetoča; potem je gibanje ognjiščarjev, ACLI, skavtje, neokatehumeni, CVS (Centro volontari della sofferenza), Frančiškove svetni red, Apostolat molitve, gibanje Prenova v Duhu je živahno in odprto, čeprav v njem ni veliko mladih... Mladi pravzaprav manjkajo marsikje v Cerkv.

Kaj pa Marijina družba?

Flamigni: Teh je vedno manj. Navajam, kar pravijo drugi: te družbe so tako zagnane izključno v marijansko pobožnost, kar je sicer dobra in sveta stvar, da skoraj ne gledajo več na druge temeljne resnice Cerkev. Vsi so predani samo pobožnosti in ne celovitemu življenju po veri. Nočem biti trd, toda zdi se, da je tako. In tudi zaradi tega jih je vedno manj.

Nadškof bi moral po mojem mnenju združiti pripadnike takih skupin in se z njimi odprto pogovoriti. **Komjanc:** Tako in podobna srečanja bi bila koristna tudi zato, da bi se med sabo bolje spoznali. Jaz pripadam t. i. Frančiškovi družini; v Gorici imamo brate frančiškane, klariše in tudi laike, ki so združeni v Frančiškovem svetnem redu. V ul. Don Bosco po so slovenske šolske sestre, ki tudi izvirajo iz Frančiškove duhovnosti. To, kar verjetno ni vsem znano, sem jaz izvedel in spoznal komaj pred kratkim.

Flamigni: Tudi Misijonsko središče je lepa stvarnost laikov; sprašujem se, zakaj jih še ni v naši Konzultu. In Karitas; že res, da je tam en duhovnik ali pa dva, zraven pa dela tudi lepo število laikov.

Štirinajst ali petnajst ustanov na 27 se precej redno javlja; druge so manjše ali manj dejavne. Obstajajo organizacije, ki so v prejšnjih desetletjih imele tudi pomembno vlogo v kakšnem kraju nadškofije, sedaj pa jih skoraj ni več ali pa se ne javljajo. Nekateri verjetno niso razumeli pravega smisla Konzulte. Prvi cilj je, da promoviramo in valoriziramo dialog med nami; to je tudi prvo pričevanje krščanske vere, ki smo ga dolžni dajati. To fazo smo začeli, dialog pa ni vedno lahek: vsako ždi znotraj svojega vrtička, živi pač svoje življenje, kroži okrog svojega asistenta, ne gre pa preko tega. Drugi cilj je, da na organski način - torej s prisotnostjo v raznih telesih - sodelujemo pri pastoralnem življenju nadškofije. Tretji cilj je, da damo svoj prispevek, torej da konkretno delujemo na teritoriju. Posamezne skupine so ponavadi vezane na posamične župnije in so torej konkretno navzoče tam, kjer živijo. Sedaj smo torej v prvi fazi: želimo se pogovarjati in se spoznavati. Podatki, ki jih imamo doslej, so preveč skopi. Pripravljam nekaj vadecum, ki bi združeval vse podatke posameznih skupin (ime, predsednik, sedež, asistent, izvor, malo zgodovine, statut, regula, karizma, ki jo je priznala Cerkev, od kdaj je združenje prisotno v nadškofiji itd.).



Katera ustanova je najštevilčnejša?

Flamigni: Brez dvoma Apostolat molitve. V škofiji je prisoten od leta 1921, šteje 34 skupin, v 11 župnijah razdeljuje liste za nameni molitve. Moških je, tako pravijo podatki, 125, torej 5%, žensk pa 2.375, torej 95%. Povedati pa moram, da se te skupine ne povezujejo in zato ostajajo izolirane. Dejstvo je, da nimajo posebnih dejavnosti. Robertu sem zato dal prazne skede, da jih izpolni s podatki slovenskih združenj, da bomo kaj več vedeli o njihovem delovanju, da bo naš vadecum ažurniran in bolj verodostojen. Knjižico bi nato dali vsam župnijam, da bi ljudje lahko imeli vpogled v goriško stvarnost, da bi se srečevali in bolje poznali.

Mislím, da imate vi Slovenci, npr. z zbori, izredno izkušnjo. Čudovito in navdušujoče bi bilo, ko bi lahko naredili srečanje vseh cerkvenih zborov, ki delujejo v nadškofiji. Da bi tudi bolje prišli do izraza različni jeziki. Jaz poznam malo slovenskih besed, rad bi spoznal kaj več.

Komjanc: Lepo bi bilo, ko bi javne uprave ob meji poskrbele, da bi se že otroci v šolah učili sosedov jezik. Imam prijatelje italijanskega jezika, ki imajo težave najti delo, ker ne poznajo slovensčine. Moji dedje so govorili slovensčino, italijansčino in nemščino. Avstrija je od nas oddaljena 100 km; zaradi službe vsaj enkrat tedensko govorim nemško. In vendar se tu ne poučuje slovensčine.

Flamigni: To bi bila izredna priložnost, veliko bogastvo. Žal ni te občutljivosti. Ta vprašanja bi morali sprožiti politiki, zlasti na deželni ravni.

Vera je ista, jeziki so različni; tudi to so posebni darovi, ki jih moramo ovrednotiti. Obstajajo nekatera laična združenja, ki so na neki način usmerjena tudi v politiko, npr. ACLI ali kakšno drugo, ki bi lahko kaj naredila. Tudi to je apostolat, tudi to je prizadevanje za dobro, tudi to bi bil korak naprej v smeri boljšega spoznavanja.

Komjanc: Ko razmišljam o laičnih združenjih, se vedno bolj zavedam, da ljubezen rojeva dobre sadove. Družina, katere člani se počutijo ljubljene, je

odprta tudi navzven. Če je družina zaprta in zagledana vase, počasi umre. Dovolj je, da pogledamo na preteklost.

Flamigni: To je velika resnica: kdor ni odprt dialogu, umre. Ljudje potrebujejo tako odprtost. Preseči moramo stare rane; res, storjena so bila grozodejstva, toda na obeh straneh. Jezus nam je jasno naročil, da moramo odpustiti. Krščanska drža je prav v tem, da "se zlomimo", da izgubimo sebe za drugega. Odpustanje ni človeško dejanje, je milost, za katero moramo prositi.

Obstajajo združenja, mislim zlasti na slovenska, ki jih bolje poznam, ki so sicer katoliško usmerjena, so pa bolj ustanove kot skupine dejavnih laikov. Znano pa je, da je med slovenskimi verniki skoraj odsotna razsežnost katoliških gibanj... Kaj lahko povesta, kot pripadnik Prenove v Duhu in Frančiškovega svetnega reda, o duhu teh gibanj?

Flamigni: Prenova v Duhu, ki je v Evropi znana tudi kot Katoliška prenova, je živa tudi v Sloveniji; vem za dve skupini, ki obstajata že veliko let. Gre za prebujanje vere, krsta, poklicnosti prek moči, ki jo ima Sveti Duh v življenju osebe in Cerkev. Gibanje se navdihuje v Apostolskih delih, v življenju prvih krščanskih skupnosti, kjer je bil Sveti Duh silno prisoten. Srečujemo se vsaj enkrat tedensko; molimo, hvalimo Boga, zahvaljujemo se mu za njegova dela, zavedamo se, da smo njegovi otroci, ki prejemale njegove darove. Temeljno je branje Svetega pisma. Imamo molitvena, pa tudi formativna srečanja. Papež je namreč izrazil željo, da se verniki prebujajo v veri prav na osnovi temeljev naše vere. Prenova je zato zasnovala nekaj katekizem, ki predvideva najprej formacijo odgovornih, nato pa tudi posameznikov. Gre torej za zahtevno pot. Ob tem je pomembna stalna dejavnost: imaš nek dar? Poslušaj se ga! Jih imaš štiri? Uporabljal jih! Vsak dar mora namreč koristiti ljudem. Vedno ostajamo v stiku z nadškofom. Na Goriškem imamo 5 oz. 6 skupin. Dejavní smo v župnijah, kot katehisti in drugače angažirani.

Enkrat mesečno obiskujemo tudi zapornike; to so res zapuščeni ljudje, osamljeni, veliko je tujcev. Nekajkrat na mesec pomagamo pri upravi centra Faidutti, kjer se zbirajo priseljenci. Pred leti jih je bilo veliko, sedaj jih je manj. Tudi to je delo usmiljenja. Naslednje leto bo gibanje na deželni ravni priredilo posvet prav v naši nadškofiji. Tudi to je izraz vitalnosti naše Cerkev. Pot se začne v skupini, usmerja pa se v širšo skupnost, med znanca, prijatelje, kot je živila prva krščanska skupnost. Pred kratkim smo odprli vprašanje "desetine". Pravo spreobrnjenje se začne, če vzameš v roke denarnico in jo odpreš. Nikomur nečemo krasti nič; to, kar ti je Bog dal, pa ni samo tvoje, to piše v Sv. pismu. Nekaj je tudi za reveže in evangelizacijo. Spoprijeli smo se s to temo, ki je sicer malo delikatna. Obstaja tudi "duhovna" desetina; svoj značaj, čas, zdravje itd. moram deliti z drugimi. Tako se bo družba spremenila v boljše, tako bo Cerkev ostala mlada. To je stara in vendar nova tema, ki jo želimo širiti. Tako in drugače hočemo opraviti svoje v naši Cerkv.

Imate mlade?

Flamigni: Žal jih je malo, kot povsod. Italija je stara država. Otroci je malo.

Komjanc: Sv. Frančišek je bil bogat, a to življenje mu je bilo tesno. Pred razpelom se je spreobrnil; evangelij je živel tako korenito, da so se mu približali drugi bratje. Poleg bratov in klaris je nastal tudi svetni red. Naše pravilo je, da hodimo po Frančiškovih sledeh, od evangelija do življenja, od življenja do evangelija. Naše goriško bratstvo se občasno srečuje tudi s slovensko skupino s Kapele na Kostanjevici nad Novo Gorico. Pomembni temelji naše, frančiškanske duhovnosti so uboštvo, usmiljenje in veselje; znana je Frančiškova hvalnica stvarstva. Srečujemo se enkrat tedensko, ob torkih; enkrat mesečno se skupaj udeležujemo besednega bogoslužja ali maše, ostala srečanja posvečamo formaciji. Na konkreten način služimo v menzi za reveže pri kapucinih; zadnje čase jih je vedno več, še posebno priseljencev, ki prihajajo iz CPT-ja (Centro di permanenza temporanea, op. ur.) iz Gradišča. Če nam hoče kdo pomagati, je dobrodošel! Na božično vigilijo bomo skupno s stolno župnijo uprizorili jaslice v stolni cerkvi. Najpomembnejše je, da živimo kot bratje. To je povsem naravno, če "objamemo" duha sv. Frančiška.

Ob koncu novembra ste imeli v Gradišču praznik laičnih združenj...

Flamigni: Letno imamo 3 ali 4

večja srečanja. Pravkar smo imeli t. i. praznik oz. dan laičnih združenj. To je priložnost, ko se srečamo s škofom, da vidimo, da smo, da imamo istega Gospoda. Že to je evangelizacija! Lani je bilo srečanje, ki ga prirejamo na praznik Kristusa kralja, posvečeno ekumenizmu, letos pa svetniškim laikom iz naših krajev. Našli smo dva laika, katerih postopka kanonizacije sta že stekla, to sta Egidio Bullesi in Concetta Bertoli, in mladega Giovannija Battisto Coassinija, ki je umrl le 54 dni po mašniškem posvečenju in se je torej posvetil kot laik. Vsakega od treh je predstavilo eno izmed združenj. Spoznali smo nove obraze, primere svetnikov za naš čas. Srečanje smo sklenili z večericami in družabnim trenutkom. Imeli smo tudi nastop zborov, stojnice s knjigami; naslednjič bi bilo lepo videti tudi kakšne slovenske knjižne novosti. Kot sem že povedal, je to prvi korak. Potrebujemo dialog. Nato bomo začeli s pastoralnim delovanjem. Če bomo kaj postavili na noge, nihče več ne bo mogel reči, da nas ni.

Duhovnikov je vedno manj... Je po vašem mnenju Cerkev kot struktura pripravljena sprejemati laike in jim zaupati pomembne odgovornosti? Je namreč tudi res, da večini ljudi manjka pravo krščansko kulturno obzorje...

Flamigni: Po mojem duhovniki v glavnem niso pripravljeni na ta korak, ker gledajo na svojo funkcijo kot na podstavek, na katerem stojijo, in ne kot na služenje. Dokumenti vaticanskega koncila in katekizma, ki bi ga morali vsi znati na pamet, jasno pravijo, da so laiki deležni Kristusove duhovniške službe; prav tako pravijo, da duhovniki, vključno s škofi in papežem, so postavljeni, da služijo. Sveti oče se vedno podpisuje "služabnik Božjih služabnikov". Kraljevske duhovniške službe smo deležni vsi krščenci. Laiki bi morali biti ovrednoteni prav zato, ker imajo svoje karizme, darove, s katerimi so lahko koristni v skupnosti. To je potrebno doumeti in ustvariti pogoje, da se razvije. Vsemogočni je vsemogočen; človek obrača, Bog obrne... Duhovnikov je vedno manj; to je hudo. Kaj pa, če je tudi to Božje znamenje? Je mogoče, da je Bog gluh za naše molitve? Ne, ni gluh. On odgovarja. Pomembno je, da se duhovniki naučijo gledati ne z lastnimi očmi, ampak z očmi Cerkev. Pripraviti moramo prostor Bogu.

Komjanc: Znamenje upanja vidim v vedno večjem številu izrednih delivcev obhajila. To je konkreten primer, ko laiki lahko kaj naredijo. Nekateri člani moje skupnosti, ki hodijo npr. obhajati bolnike, od tega ogromno pridobivajo.

Flamigni: Res. Tudi meni se to dogaja. Bolniki so osamljeni, to je pogosto zanje edino obhajilo in edini "duhovni" obisk. Obiskovati bolnike je velik apostolat, zahteva napor. Jaz skrbim za 5-6 bolnikov, v 2 ali 3 urah opravi svoje. Kdor jih ima npr. 12, za to porabi ves dan. Cerkev bo že prišla na to; vaje na je delati počasne korake. Ker bo duhovnikov vedno manj, se bodo razmere morale spremeniti. Zakaj je tudi tako malo diakonov? Vsaka župnija bi jih morala imeti nekaj. Škof in duhovniki bi morali spodbujati laike k temu. Treba je klicati!

Danijel Devetak



Kratke

V Štandrežu Jericijeva glasba zaključila praznovanje farnega zavetnika

V torek, 2. decembra, se je v štandreški cerkvi zbralo lepo število ljubiteljev petja in glasbe. Telega dne je potekala zaključna prireditev ob letošnjem praznovanju farnega zavetnika sv. Andreja. Najprej na koru in nato pred oltarjem so se predstavili pevci štandreškega mešanega zbora, solisti in glasbeniki, ki so ubrano izvedli koncert posvečen 80-letnici rojstva Stanka Jericija. Pod vodstvom Davida Bandlja so v štandreški cerkvi lepo zadonela dela goriškega skladatelja Stabat Mater in Tu es Petrus. Solistične vloge v sekvenci Stabat Mater so dovršeno odpeli sopranistka Alessandra Schettino, mezzosopranistka Mirjam Pahor in bas Goran Ruzzier. Na orgle je izvajalce spremljal Marco Colella. Ob spremljavi trobil je nato mogočno zadonela pred oltarjem Jericijeva skladba Tu es Petrus, ki jo je avtor uglašbil in so jo združeni pevci prvič izvedli ob obisku sv. očeta v Gorici.

Podoba Krasa pozimi / Predbožična pobuda v centru Gradina v Doberdolu

Zadruga Rogos, ki upravlja sprejemni center Gradina v Doberdolu, pripravlja v predbožičnem času vrsto zanimivih pobud, ki bodo v Doberdolu priklicale številne otroke, mlade pa tudi starejše. Kljub mestoma neprijetnemu vremenu, zna namreč biti tudi december zelo primerno obdobje za spoznavanje kraških naravnih lepot in njegovih gastronomskih specialitet. Tovrstna pobuda bo »Rezervat presečen«, poseben dan na Gradini v nedeljo, 14. decembra.

Jutranje ure bodo v prvi vrsti namenjene otrokom in najmlajšim: ob 9.30 zanje organizatorji pripravljajo »adrenalinsko« izkušnjo, ki so jo poimenovali »playclimbing«. Namenjena je otrokom od 6. do 12. leta starosti. Otroci bodo spoznavali osnovne plezalne veščine ter se preizkusili v vzpenjanju na kraških skalah v bližini samega centra Gradina. Za udeležbo pri tej dejavnosti je potrebna predhodna rezervacija pri organizatorjih. V jutranjih urah (9.30) bo možna tudi udeležba vodenega brezplačnega ogleda rezervata.

Ob 10.00 je predviden tudi začetek gastronomskega dela pobude. Odprla se bo namreč predbožična tržnica naravnih izdelkov v kraški sobi centra Gradine. Ob 11.30 bodo nazadnje svoje izdelke predstavile tudi posamezne kmetije s Krasa tostran in onstran meje. Na pokušaji kraških izdelkov bodo sodelovali kmetija Francetovi (kozji sir) iz Nove vasi, kmetija Kandung (ovčji sir) iz Vrtovina in sirar Vidali iz Bazovice. Prisoten pa bo tudi domačin, čebelar Ferfolja iz Doberdola. Stojničarji bodo strankam na razpolago do 18.00. Za podrobnejše informacije pokličite na 333-4056800 ali pišite na inforogos@gmail.com. / AC

Razstava jaslic na Sveti Gori

Franciški samostan Sveta Gora v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Solkan, Turističnim društvom Solkan in Kulturnim društvom Sabotin iz Štavra organizira 7. slovensko razstavo jaslic z mednarodno udeležbo. Razstava bo v Franciški dvorani na Sveti Gori nad Solkanom. Odprtje razstave je predvideno v nedeljo, 14. decembra, ob 15. uri v baziliki. Razstava bo odprta vsak dan od 10. do 18. ure do 11. januarja 2009.

Četrta Pravljina urica v Feiglovi knjižnici / Srečna Suzana

Mrzlo deževno vreme je v ponedeljek, 24. novembra, marsikaterega otroka zadržalo doma, a za okrog dvajset pogumnih malčkov je bil klic pravljice močnejši od vseh jesenskih vremenskih muh. Zbrali so se v lepo razsvetljeni mladinski sobi Feiglove knjižnice in rado vedno prislunili tokratni pravljici zgodbi. V oceanске globine jih je popeljala pravljica čarka Katerina Citter in jih s svojim energičnim nastopom in z jasno, razločno besedo seznanila z ribico Suzano, ki je izgubila svoje



prijateljice ribice. Pri tavanju po širnem oceanu je srečala skupiškega jastoga, ki jo je nagnal, ker je štel svoje zlatnike. Skoraj bi jo pojedel morski pes, če bi se pravočasno ne skrila v morskotolino. Mrzlično je plavala dalje in klicala poskakajočo meduzo in končno v daljavi videla nekaj svetlikajočega: presrečna je spoznala svoje prijateljice ribice in se jim radostno pridružila. Ob pravljici vsebini, ki jo je pravljica čarka razpredala s pomočjo risbic, pri pripravi katerih sta ji vneto pomagala njena otroka, Aljaž in Jana, so otroci spet spoznali, da je pravo prijateljstvo vredno več kot vsi zakladi tega sveta in zato ga je treba gojiti. V spomin na Suzanino dogodivščino so otroci prejeli oranžno ribico, ki jim bo služila kot kažištran, ko bodo s starši, nonoti ali bratci in sestrkami listali ali prebirali lepe ilustrirane knjižice, k izposoji katerih je Citterjeva povabila male poslušalce in njihove odrasle spremljevalce. / IK

Adventni venčki otrok župnije Gabrje-Vrh sv. Mihaela

V soboto, 29. novembra, so se otroci župnije Gabrje-Vrh sv. Mihaela, ki se pripravljajo na prvo sv. spoved, in otroci, ki se pripravljajo na prvo sv. obhajilo, zbrali s katehistinjama Vereno in Karen v župnišču v Gabrjah. Pridno so izdelovali adventne vence, ki bodo v adventnem času obdajali s krščansko toplino naše domove. G. župnik Viljem Žerjal jih je pred začetkom delavnice očetovsko pozdravil in pozval, naj se tudi v prihodnosti udeležujejo takih pobud. Pri izdelovanju venčkov so otrokom pridno priskočile na pomoč nekatere mame, ki so kasneje poskrbele tudi za zakusko. Otroci iz Rupe, s Peči, iz Gabrij in z Vrha sv. Mihaela so se naslednjega dne zbrali pri nedeljski sv. maši, kjer je g. Vojko Makuc blagoslovil sadove njihovega dela.

38. revija otroških in mladinskih zborov Mala Cecilijanka

Praznik glasbe in otrok

Mala Cecilijanka, ki jo prireja Združenje

cerkvenih pevskih zborov iz Gorice, je tudi letos bila pravi praznik glasbe, otrok, njihovih zborovodij in družin, ki so v soboto in nedeljo, 6. in 7. decembra, napolnili veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž do zadnjega kotička. Že spet smo ugotovili, da tovrstna glasbena srečanja privabijo še največ občinstva, obenem pa je vzdušje, ki na njih vlada, spodbudno znamenje vitalnosti naše skupnosti, ki v dejavnem kulturnem udejstvanju krepi svojo pripadnost.

Prvi dan letošnje, 38. izvedbe priljubljene zborovske revije, ki jo je povezovala Alenka Špacapan, je o posebnem čaru ljubiteljskega petja spregovoril dejaven član našega družbenega



organiziranega življenja Ivo Cotič. Ljubiteljsko petje združuje ljudi, bogati duha, spravi v dobro voljo in vodi v svet domišljije, razžene skrbi in jezo, "saj kdor poje, je prav gotovo vester človek", je rekel. Tako petje vz-

gaja h kulturi srca in miselni širini. Nato so z bolj ali manj znanimi otroškimi - slovenskimi in tujimi - skladbicami na odru nastopili mali otroški zbor F. B. Sedej, OPZ Vrh Sv. Mihaela, OPZ vrtec-Romjan, zborček OŠ

Josip Abram iz Pevme, OPZ Plešivo, Mlajša dekliska skupina Vesela pomlad, OPZ Štmaver, OPZ Podgora, OPZ glasbene šole Emil Komel in OPZ F. B. Sedej. Nedeljski popoldan, ki ga je

povezovala Lucrezia Bogaro, je navzoče starše, zborovodje in otroke nagovorila Mirjam Pahor, ena najboljših solopevk z Goriškega. Odrasle je spodbudila k potrpežljivosti, vztrajnosti in pedagoški odgovornosti, malčke, ki so "naša prihodnost, upanje, naše veselje in večkrat tudi naš 'sladki križ'", pa posvarila, da samo "vaja dela mojstra". Pod zanesljivim vodstvom glasbenih mentorice so nastopili OPZ Osnovne šole Romjan, OPZ Kulturnega društva Sovodnje, OPZ Ladjica, OPZ Mali Veseljaki, Otroška pevska skupina Kremenjak, OPZ župnije Kapela, OPZ Rupa-

Peč, Mladinski pevski zbor Ladja, Mladinska vokalna skupina Bodeča neža in na koncu še OPZ Veseljaki iz Doberdola, ki so s svojo izkušenostjo in razigranostjo sklenili popoldanski praznik.

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Mali polžek

Pipi in Melkijad

Goriški vrtljak v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in strokovni pomoči SNG Nova Gorica že dvajseto leto privablja v gledališko dvorano tudi najmlajše cicibančke, in sicer malčke iz vrtcev in prvošolčke iz goriškega in doberdolskega ravnateljstva, da bi v čim bolj rosnem otroštvu odkrivali čar dramske umetnosti, se naučili dojemati njeno sporočilnost in ne nazadnje poslušali, kako je lep slovenski jezik, ko zažubori iz izučenih igralčevih ust.

Druga predstava v abonmaju Mallega polžka je drobne gledalce popeljala v čisto pujsi svet. V KCLB je v torek, 18. novembra, prišel v goste Mini teater iz Ljubljane in v jasni, preprosti režijski zasnovi velikega mojstra Roberta Waltla prikazal igrice Pipi in Melkijad. Po motivih iz zgodbe Elke & Dieterja Loeweja in v sodelovanju z Mat-

jažem Briškim je odrski scenarij napisal legendarni dramski igralec, prejemnik Borštnikovega prstana in drugih nagrad, Jurij Souček (1929), ki je igro študiral pri prof. Vidi Juvanovi in je bil od sezone 1953/54 do upokojitve l. 1993 stalni član ljubljanske Drame. Od tedaj seveda še zmeraj nastopa, še posebno pogosto v otroških predstavah. Znana in priljubljena risanka o dveh prašičkih je s televizijskega ekrana poskočila na odrske deske v minimalistični, a prijazni scenografski podobi Vasje Semolič, v kateri prevladuje rožnata barva, ki je tudi barva elegantnih kostumov Ane Savič Gecan, v katere sta odeta Souček in njegov soigralec Andrej Murenc, Melkijadov izredno zvedavi mali varovanec Pipi. Na njunih obrazih se seveda bohoti pravi prašičji rilček, ki poudarja njuno naravo. Pujsa se odpravi na ogled sveta izven televizijske

škate in mimogrede navedeta mnogo zanimivega iz pujskega življenja in navad. Pri tem Pipi, kot otroci, postavlja kopico vprašanj, katerim Melkijad, kot moder prašiček, zna vselej najti odgovor. Pri tem natrese kar nekaj rekov in pregovorov, ki so splošno veljavni tudi za naš svet. Ko pujsa na svojem odkrivanju sveta spoznata tudi širno morje, ki je na veliko Pipijevo začudenje, zelo slano, se malemu pujsu stoži po varnosti doma in

"odpujsata" trudna, a zadovoljna spet v televizijski aparat. Pri njunem utrjujočem popotovanju (koreografijo za pravcato pujsje korakanje, ob bingljaju zvitega prašičkega repka, si je zamislila Rosana Hribar) so ju s skandiranim ploskanjem bodrili in spodbujali mali gledalci, katere so Pipijeve nerodnosti večkrat spravile v smeh, modre razlage Melkijada pa poučile o marsičem.

IK



Štandrež 2008

Radoživ Matiček je razveselil srca

Kljub slabemu vremu - ali pa prav zaradi tega - in Andrejevega sejmu se je v nedeljo, 30. novembra, župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu napolnila do zadnjega razpoložljivega sedeža. Drugo predstavo letošnje ponudbe abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2008, ki ga osmiči po vrsti prireja Prosvetno društvo Štandrež, so uprizorili gostje Kulturno umetniškega društva iz Polzele, ki so že nekajkrat nastopili na štandreškem odru, pa tudi domači igralci so že večkrat obiskali ta kraj blizu Celja, ki slovi po tovarni nogavic. Veselo razpoloženje je velo že v predvedrju dvorane, saj sta godca, mladi Rok in malce starejši Stan-ko Novak, s poskočno melodijo, ob kruhu in kozarčku vina, vabila gledalce na Matičkovo ženitev. Igralci iz Polzele so namreč predstavili svojo inačico znamenite komedije Ta veseli dan ali Matiček se ženi, s katero je, poleg Županove Micke, A. T. Linhart postavil temelje slovenski dramatiki. Kot znano, je Linhart dramski tekst predelal iz francoskega izvirnika, ga prestavil na slovenska

tla in pri tem dogajanje iz visokega plemiškega okolja prenesel na podeželsko graščino in tako podomčil igro, a v njej ohranil vse značilnosti razsvetljskega dela. V njem je prikazana zdrava, pokončna, poštena drža preprostega človeka, ki s svojo bistroumnostjo, ob nedolžnih šalah spravi na limanice gospodo, ki bi se rada ponorčevala iz njega in se pogirala z njegovimi čustvi ter s poštenimi vaškimi dekleti. Režiser Matjaž Jeršič se je odločil za klasično postavitev te veseloigre, po kateri se posebno rade segajo ljubiteljske skupine, hkrati ji je narekoval hiter ritem, da so si prizori in situacije sledili brez premorov. S tem je predstava vse-skozi ohranila lahkotnost. Hitra je bila tudi menjava funkcionalne scene, ki je z bogato poslikavo scen-skih elementov dobro nakazovala rokokojski okus časa, ki so ga seveda povzemali tudi stilni kostumi. Škoda, da niso bili v slednje, zaradi doslednosti in homogenosti vizualne podobe, oblečeni tudi pevci MePZ Oljka, Kvinteta Lastovka in Vokalne skupine Primule ter Tamburaška skupina KUD Polzela, ki jih je v igro

prijetno vpletel režiser, da bi jo požlahtnil z glasbo in ji prilil še dodatnega pristnega ljudskega duha. Igralci so pokazali dobro uigranost in posrečeno karakterizacijo dramskih likov, pri katerih bi zaradi humorno opisanih odtenkov izpostavili tercet "uradnikov", Zmešnjava-Dani Pfeifer, Žužek-Franci Uratnik, Budalo-Jaka Jeršič in pa vedno okajenega Gašperja (Vlado Marjetič). Predstava, ki je živa že od maja 2007, je bila na Novačanovih dnevih v Trnovlju nagrajena kot najboljša izmed sodelujočih. Štandreška nedeljska publika je igralce nagradila s ploskanjem tudi med samimi prizori, spremljala sklepno pe-

sem s skandiranim ploskanjem in ob koncu obsula nastopajoče z aplavzi. Zaradi lepega umetniškega užitka, posredovane vedrine in vrednot so gledalci odhajali iz dvorane zadovoljni in dobre volje ter se radi ustavili v klepetu ob kozarčku in pečenem kostanju, kar so jim kot odmev na nedavno praznovanje sv. Martina pripravili organizatorji. Tisti abonenti štandreškega abonmaja, ki so se prijavili, si bodo v nedeljo, 7. decembra, ob 17. uri v SNG Nova Gorica lahko ogledali komedijo Royja Cooneyja Denar z neba v izvedbi Gledališke skupine Ljutomer in režiji Srečka Centriha.

IK

Za obeležje

Za obeležje Mirku Špacapanu na telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž so darovali: Remo Devetak 60, D. P. 100, Marjan Breščak 100, Nato Devetak 25, N. N. 100, Silvan Primožič 200, Franka Žgavec 200, Kulturni center Lojze Bratuž: prostovoljni prispevki (468 evrov), zbrani ob koncertu sv. Martina, MePZ Hrast iz Doberdola 100; Mirka Brajnik 50; Remo Devetak 40; L. in A. Bratuž 200; namesto cvetja na grob Teodorju Devetaku Remo in Mara 60; Prosvetno društvo Štandrež: prostovoljni prispevki (420 evrov), zbrani ob koncertu MePZ Štandrež: Igor Švab 33; Jože Markuža 50; Zveza slovenske katoliške prosvete 1.000 evrov od vstopnine z nedeljske pevske revije Cecilijanka; Ivanka Koren 30; v spomin na pok. brata Dojota daruje Nato 70; SKPD F. B. Sedej iz Števerjana 285; sestra Anica Addolorata Devetak 30; Adriana Filipič 50; v sklopu jesenskega pohoda na Sabotin 200; Lovrenc Peršolja 50, Nevenka Pintar 50; Marija in Aleš Breclj 100 evrov. Kdor želi prispevati, lahko to stori na upravi NG ali na tekočem računu pri Zadrzni banki Doberdob in Sovodnje (IBAN IT 821 08532 12401 000000 740 248).



Obisk svetega Miklavža v ul. Brolo

Nebeški svetnik je obdaril otroke v mestnem vrtcu



Z velikimi očmi in polni pričakovanj so malčki slovenskega mestnega vrtca iz ul. Brolo v petek, 5. decembra zjutraj, pričakali in sprejeli v spremstvu učiteljice dobrega svetnika z belo brado in škofovsko palico v roki. Gost, ki jih redno obiskuje vsako leto, je otroke najprej nagovoril in jih posvaril, naj radi

drugega pa ne smejo gristi. Z veliko mero navdušenja in razigranosti so mu radoživo in glasno zapeli nekaj pesmic, nekateri so se opogumili in mu zapeli sami. Nato jih je sv. Miklavž bogato obdaril s tremi plastičnimi barvnimi gugalnicami, s katerimi se bodo lahko igrali tudi v učilnicah, pa še z manjšimi darovi in sladkarijami. Ni pozabil niti na učiteljice, kuharice in postrežnice, katerim je bil namenjen poseben paket. Na koncu so mu veselo zapeli še *Mi se imamo radi*, posebno presenečenje zanj pa je bilo, ko so dodali kitico *Miklavža imamo radi*.

Tudi tokrat je prirčno srečanje z nebeškim gostom priredilo Združenje staršev otrok vrtca Brolo, ki ima posebno dragoceno poslanstvo, za nakup daril pa je že spet odločilno prispevala goriška Fundacija Cassa di Risparmio, ki jo je na prisrčnem srečanju zastopal odv. Orzan.

Kulturni dom Gorica

Trio Eroika je očaral poslušalce

O srednja prireditev ob 27-letnici delovanja Kulturnega doma v Gorici je bila v četrtek, 27. novembra, in sicer koncert Tria Eroika iz Ljubljane, ki se je prvič predstavil naši "zamejski" publiki. Na črnem ozadju so na odru izstopale žive barve zelo okusno in izvirno nameščenega cvetja; odrski prostor je ob raznobarnih svetlobnih pramenih reflektorjev dobil posebno čarobnost, ki se je stopnjevala ob zvokih melodije Oj, Triglav moj dom. Ta je naznanjala skorajšnji prihod pevcev na oder. Preden pa se je trio Eroika prikazal pred številno publiko, je spregovoril nekaj priložitnostnih misli ravnatelj Kulturnega doma Igor Komel, ki je lansko sezono, ob omenbi nekaterih najbolj odmevnih pobud, ocenil kot eno izmed najbolj uspešnih. Misel se mu je ustavila tudi pri meji, ki naj bi jo vstop Slovenije v schengenski prostor v lanskem decembru dokončno odpravil, toda žal ostaja še zmeraj trdno zapisana v naših glavah. Najlepše bi jo izbrisali, če bi se brez predsodkov Goričani katerekoli narodnosti udeleževali prireditev na Novogoriškem, Novogoričani pa v Gorici. Mejo, ki obremenjuje naša srca, je v svojem nagovoru omenil tudi častni gost večera goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, ki je povedal, da mu je vendarle uspelo spremljati prireditev v Kulturnem domu, kateremu je zaželel še veliko uspehov pri bogatem delovanju. Na odru je nato zakraljevala pesem, ki jo je iz svojih izbranih glasilk izvalil tercet odličnih pevcev, baritona Matjaža Robavs, ki si je s študijem na Dunaju pridobil naslov magister umetnosti in je nastopil na več mednarodnih festivalih ter prejel veliko nagrad, tenorja Aljaža Farasina, študenta 4. letnika Akademije za glasbo v Ljubljani, ki je kot pevec sodeloval tudi s Komornim zborom RTV

Slovenija, z opernim zborom v SNG Ljubljana in SNG Maribor, ter Metod Žunec, ki poje več glavnih vlog v mariborski operi in redno nastopa z Orkestrom slovenske vojske in Orkestrom slovenske policije. V tercet so se po zgledu slovitiga kvarteta Il Divo postavili fantje združili decembra 1. 2006 in letos so izdali svojo prvo CD ploščo, ki vsebuje priredbe slovenskih uspešnic, kot so Ko zvonovi zapoje, Dan ljubezni, Namesto koga roža cveti, Ko mene več ne bo, Solinar... in nekaj italijanskih in španskih melodij, tudi slavno Granado, ob spremljavi simfoničnega orkestra pod vodstvom dirigenta, aranžerja in svojega producenta Patrika Grebla. Te pesmi pa še druge, tudi pesem sužnjev Splavaj misel iz Verdijeve opere Nabucco, so ob posneti glasbeni spremljavi brezhibno zapeli pred goriško publiko in s svojimi lepimi, toplimi in pronicljivimi glasovi vzbudili v poslušalcih neslutene emocije in sprožili val aplavzov tudi med samo interpretacijo pesmi, ki so bile vselej odpete z močnim čustvenim nabojem. Pevskega talenta jim res ne primanjkuje; pop operni žanr pa je dobra zmes za uspešno predelavo znanih opernih arij, pesmi in popevk. Poleg tega Matjaž Robavs zna s simpatijo in hudomušnostjo ter z dovtipi in anekdotami prehajati z ene pesmi na drugo in tako zaokroženo in kratkočasno povezovati odbrani spored. Njihov goriški koncert je priredil upravni odbor Kulturnega doma v sodelovanju s kulturno zadrugo Maja v sklopu glasbenega festivala Across the border, z deželo FJK in s Trgovsko zbornico iz Gorice. Slovenski publiki so se pridružili tudi italijanski in furlanski poslušalci. Z bučnim ploskanjem in vzkliki odobravanja so gledalci iztržili dodatek.

Iva Koršič

PROSVETNO DRUŠTVO VRH SV. MIHAELA

prireja

GREGORČIČEVO PROSLAVO

"BILO JE ... V GORICI"

Sodelujeta: Otroški pevski zbor Vrh Sv. Mihaela
Vokalna skupina Bodeča neža Vrh Sv. Mihaela

Gosta večera: Ženska vokalna skupina Danica - Vrh
Mešani pevski zbor Hrast - Doberdob

ponedeljek, 15. decembra 2008, ob 20. uri
KŠC Danica na Vrh Sv. Mihaela

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih
gledaliških skupin

KUD Šmartno ob Paki

Jean Clod Danaud

KVAČKARIJA

komedija

režija: Bogomir VERAS

Nedelja, 14. decembra 2008, ob 17. uri
župnijska dvorana Anton Gregorčič, Štandrež

Prodaja vstopnic in rezervacija sedeža: na blagajni uro pred predstavo

Informacije: Taboj Božidar 0481 20678

vstopnica 6,00 evrov, znižana 4,00 evri*

*Študenti - starejši od 70 let - družbene in družinske skupine

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE



IZREDEN
PRAZNIČNI KONCERT
GO-GOSPEL 2008



s skupino svetovnega slovesa

ANTHONY MORGAN'S
INSPIRATIONAL CHOIR (Harlem-ZDA)

Ponedeljek, 15. decembra, ob 20.45 uri
v Kulturnem domu v Gorici (ul. I. Brass 20).

Info in predprodaja: Kulturni dom Gorica (tel. 0481 33288)

Nova knjiga Goriške Mohorjeve družbe



Lojzka Bratuž

Z primorske
kulturne
dediščine

PREDSTAVITEV V ČETRTEK, 11. DECEMBRA 2008,
OB 17. URI, GALERIJA ARS, TRAVNIK 25 - GORICA

Obvestila

V dvorani Pokrajinskega muzeja na goriškem gradu bo v soboto, 13. decembra 2008, ob 20. uri, predstavitev kataloga SKULTURA 2007. Spored: glasbeni uvod na kitaro Michele Schinchiariol; Jurij Paljk bo predstavil katalog, umetnike in njihova dela; družabnost. Vljudno vabljeni!

SKPD F. B. Sedej in KD Briški grič pod pokroviteljstvom Občine Števerjan prirejata dobrodelni večer. Po zamisli Sonje Marassi Bednarich in njene družine bo v ponedeljek, 15. decembra, ob 20.30 v dvorani Sedejevega doma v Števerjanu dobrodelni večer. Prisotni bodo zdravniki iz onkološkega centra (CRO) v Avianu: dr. Samuele Massarut - Rak na dojki. Od preventive do novih kirurških tehnik, dr. Roberto Sorio - Preventiva ginekoloških obolenj, dr. Simon Spazzapan - Vpliv zdrave prehrane pri preventivi rakastih obolenj ter bolezni srca in ožilja. Nastopil bo tudi zbor Sraka. Prostovoljni prispevki bodo namenjeni raziskavam rakastih obolenj. Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno silvestrovanje v nedeljo, 28. decembra, v Dijaškem domu v Novi Gorici. Poskrbljeno bo za družabno novoletno srečanje s kratkim kulturnim programom, primerno večerjo in bogatim srečelovom. Igral bo glasbenik Silvo. Prijave do razpoložljivih mest. Vpisujejo Saverij Rožič (tel. 0481 390688), Ana Kuzmin (0481 78061), Ivo Tomšič (0481 882024) in Karla Vizintin (0481 882183). V ponedeljek, 15. decembra, bo v mladinski sobi Feiglove knjižnice peto srečanje s pravljico ob 18. uri. Majda Zavadlav bo animirala pravljico zgodbo Nosko.

Sožalje

SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, Števerjanska sekcija Slovenske skupnosti ter župnijsko občestvo izrekajo iskreno sožalje ženi Mirjam in sinu Saši

ob izgubi dragega moža in očeta Edija Hlede. Uredništvo Števerjanskega vestnika želi svojemu odgovornemu uredniku Ediju Hlede, da bi mu bila domača zemlja lahka in da bi odslej z Visokega spremljal delovanje glasila.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko in Danila Lisjaka daruje W. W. po 50 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 12.12. do 18.12.2008)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 12. decembra (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 13. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijskem narečju.

Ponedeljek, 15. decembra (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 16. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 17. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Dateljni in rožiči - Izbor melodij.

Četrtek, 18. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

100-letnica, ki jo praznuje naša članica

Katoliško tiskovno društvo

nas navdaja s ponosom in velikim veseljem.

SVET SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ



Koncertna sezona
2008-2009

BOŽIČNI KONCERT

ZBOR PRAVOSLAVNEGA PATRIARHATA - Moskva

Zborovodja Anatoly Grindenko

Na sporedu skladbe iz pravoslavne liturgije ter ruske
in ukrajinske božične pesmi

Kulturni center Lojze Bratuž

petek, 12. decembra 2008, ob 20.30

Informacije in predprodaja vstopnic v Kulturnem centru
Lojze Bratuž vsak dan od ponedeljka do petka
od 8.30 do 12.30 in ob predstavitev.

“Mirko Špacapan. Politčna biografija 1977-2007”

Utrip naše skupnosti v delu Mirka Špacapana



Ivo Jevnikar, Erika Jazbar, Marjan Terpin, Miloš Čotar, Damijan Terpin (foto DPD)

Prvo obletnico smrti vsestranskega političnega in kulturnega delavca, ki je za slovensko narodno skupnost v naši deželi naredil več kot to, kar je večini znano, je naša skupnost v torek, 2. decembra, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž obeležila tudi s predstavitvijo odlične publikacije z naslovom *Mirko Špacapan. Politčna biografija 1977-2007*, ki jo je izdal Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, uredila pa sta jo Erika Jazbar in Miloš Čotar.

V imenu krožka Anton Gregorčič in Slovenske skupnosti, soprirediteljev večera, je Marjan Terpin uvodoma povedal, da gre za “knjigo o prijatelju”, ki se je svojim delom zapisal med najbolj zaslužne politične delavce zamejske skupnosti. “Mirko je bil do konca moralni voditelj stranke”, je povedal Terpin: stvaren politik, odličen analist, malce pesimist, vedno pa realist. “Ostaja mi njegov žareči nasmeh”, ki je znal razbremeniti še tako težko situacijo. Vedno je bil prepričan v svoje delo, zaverovan v slovenstvo.

Knjiga je bila že predstavljena na knjižnem sejmu v Ljubljani, nato pa v ožjem krogu v prostorih deželne svetla IJk v Trstu, je povedal Jevnikar, zastopnik krožka Virgil Šček. “Knjiga je izšla, da ostane tudi zapisano, ne samo v naših srcih, glavah, čustvih in spominih, da ostane dokumentirano politično delo rajnega Mirka”. Krožek izdaja od l. 1990 knjižno zbirko o naši skupni zgodovini, ki se je prijelo ime “beli priročniki”. Ta knjiga, 48. publikacija, zbirka, je politična biografija, ki se ne dotika drugih vidikov bogate in mnogostranske osebnosti. To javno delo je povezano z zgodovino slovenske stranke in zamejske politike; zato knjiga govori o 30 letih nase še vedno žive zgodovine. V imenu krožka se je Jevnikar zahvalil avtorjema, saj je delo sintetično, pregledno, pisano poljudno, vendar rigorozno, s preverjenimi in dokumentiranimi podatki. Prvi del, od ustanovitve mladinske sekcije SSK leta 1977 do prekinitve Mirkovega političnega delovanja v 90. letih je obdelala Erika Jazbar; zadnje, najbolj intenzivno obdobje, ko je bil Špacapan deželni svetnik, pa tudi pokrajinski tajnik na Goriškem, je sestavil Miloš Čotar, “ki mu je bil dan za dnem najtesnejši sodelavec”. Jevnikar se je zahvalil tudi vsem tistim, ki vsa ta leta podpirajo zbirko; ta sicer “ni komercialno uspešna, je pa vsebinsko pomembna”.

Knjiga je nastala to poletje, v prostem času, je povedala avtorica Erika Jazbar. Z Milošem sta se prvič srečala meseca julija in pripravila prvi osnutek dela. Mirko je bil pobudnik, eden od ustanoviteljev in prvi tajnik mladinskega gibanja SSK na Goriškem leta 1997. Kmalu nato je začel svojo

pot v pokrajinskih in deželnih organih SSK, čeprav je bil zraven že prej ob ustanovitvi stranke. Leta 1983 je prvič stopil v krajevne uprave; dva mandata, do l. 1993, je bil dejaven v pokrajinski upravi. To je bilo obdobje prve republike; Mirko je bil odbornik za šolstvo, prosti čas in šport, zadnje leto pa za finance. Ukvarjal se je z zelo razvejanimi problematikami, ki so aktualne še danes. Med najpomembnejšimi je bilo gotovo šolstvo; že l. 1983 je imel opravka z odprtjem slovenske sekcije šole ITI. Posebno poglavje je v knjigi posvečeno Slovenskemu šolskemu središču v ul. Puccini, saj ima nedvomno največ zaslug prav Mirko, ki je našel pot do primernega finančnega kritja, tako da so se vse goriške slovenske višje šole po prodaji malega semenišča v ul. Aviano l. 1991 preselile v strukturo v ul. Puccini, ki naj bi jo poimenovali po njem. Ukvarjal se je tudi s slovenskimi smerokazi na pokrajinskih cestah, z občinskimi in pokrajinskimi statuti, z zaščitnim zakonom itd. L. 1987 je priredil na provinco odmeven posvet o Lojzetu Bratužu. V 80. letih se je lotil problema sovođenjskega upepeljevalnika, ki se je rešil šele v njegovem deželnem obdobju. Ko je bil v letih 1989-91 pokrajinski tajnik stranke, se je SSK prvič konkretno odprla slovenskim predstavnikom leve. Obdobje 1977-93 je Jazbarjeva sestavila na podlagi Katoliškega glasa, Novega lista, Primorskega dnevnika in glasil SSK, saj tistega časa še ni doživljala kot dejavni politik. Zato je v pripoved vnesla Mirkove citate, pogovore in posege. “Njegova stališča so tudi danes aktualna, obenem pa so tudi značilna za tisto obdobje”. Delo vsebuje tudi krajšo zgodovino SSK na Goriškem, ob tem pa tudi oris družbenopolitičnih problematik na tem ozemlju. “Mirko je bil kot politik vedno prisoten med ljudmi. Katerakoli problematika, vezana na našega človeka, je bila povezana tudi z njim. Njegova politična biografija je zato hkrati utrip tega, kar se je na Goriškem dogajalo”.

Miloš Čotar je povedal, da je imel gradivo v bistvu zbrano; moral ga je samo urediti, da bi bilo sistemizirano in berljivo. “Mirko je veliko pisal, zato je bil tudi dobro prisoten v medijih”. Tako velikim problemom naše skupnosti kot težavam vsakega posameznika je dajal veliko vrednost, “zato mi je bilo težko ne omeniti vseh stvari”. Vse je dajal od sebe, da bi probleme srečno reševal. Gradivo je zato Čotar organiziral po delovanju v deželnih komisijah (3., 4. in 5.), katerih član je Mirko bil. “V vseh je bil izredno delaven, imel je tudi pomembne funkcije”, tako glede zdravstva kot okoljskih problemov in institucionalnih zadev. “Veliko je bil prisoten na teritoriju, na razpola-

go ljudem, zelo rad je poslušal občane in krajevne upravitelje”; pravzaprav se je jezil, če ga kdo od izvoljenih predstavnikov dalj časa ni klical, “da bi mu predložil kakšen nov problem, s katerim bi se ukvarjal”. Z vsemi močmi se je zavzel za zaprtje upepeljevalnika in se zanj tudi osebno izpostavil. Dejavno je spremljal obnovo Kanalske doline po ujmi 2003. Zavzemal se je za pravice jusarjev, za zakon o Kraškem parku ipd. Zelo dobro je deloval in veliko naredil s podpredsednikom deželne vlade Moretonom. V vseh svojih posegih se je kot protagonist oglašal v prid manjšini, njeni besedi, njenim ljudem. V knjigi so popisani tudi zakonski osnutki, ki jih je predložil deželnemu svetu. Publikacija vsebuje na koncu tudi tri spominske zapise treh vidnejših sodelavcev, Damijana Terpina, Andreja Berdona in Julijana Čavdka.

Deželni tajnik SSK Damijan Terpin je v svojem osebnem pričevanju sodelavca in prijatelja tudi prek anekdot spregovoril o tem, “kako velik je bil Mirko, koliko je naredil za vse nas”. Poslanec Flavio Pertoldi, ki je spoznal Mirka kot politika in izjemno delavnega človeka, je zadel v črno, ko je ugotovil, da je v enem samem življenju naredil to, kar bi kdo drug naredil v štirih, petih življenjih. Mirko je imel tudi posebno sposobnost: v človeku je znal videti, kaj lahko kdo da skupnosti: “Miloš Čotar je živa priča te njegove intuicije”. Mirko je bil tudi “človek, ki je reševal probleme in domov prinašal rezultate”. V tem je njegova veličina, “po kateri bi moral stremeti vsak javni upravitelj”. Zaradi tega je imel tudi “velikanski ugled pri Italijanih”; znal se je postaviti s svojo človečnostjo, s talenti in sposobnostmi. V nekaterih pogledih je bil skoraj “vizionarski”, znal je gledati naprej. O tem priča tudi knjiga, ki je res “verodostojen prikaz tega, kar je Mirko bil in še je za nas”.

Več osebnih spominov je nato obudila še Špacapanova vdova Manuela Quaranta, ki je bila z izidom publikacije izredno zadovoljna; prizadevala si bo, da bi delo izšlo tudi v italijanščini, ker je “preveč važno, kar je Mirko naredil”, zato je prav, da vse to vedo tudi sodržavljeni italijanskega jezika. Poudarila je njegovo skrb za vsakega človeka, eleganten in spoštljiv način, s katerim je znal spregovoriti o Slovencih. Na koncu je spregovoril še Mirkov sin Tomaž. Poudaril je, da se knjiga začneja z ustanovitvijo mladinske sekcije SSK pred 30 leti; prav v zadnjih časih so mladi iz Tržaške in Goriške postavili temelje za prenovljeno sekcijo, ki ima velike ambicije. “Projekt je zelo široko gleden; radi bi zbrali čimveč mladih, takih, ki res čutijo slovensko”.

DD

Nagovor Damijana Terpina ob telovadnici v Gorici

“Mirko Špacapan je bil pravi narodni voditelj”

“Spoštovani! Z današnjo slovesnostjo, ko odkrivamo spominsko ploščo in poimenujemo našo telovadnico in Slovenski športni center po Mirku Špacapanu, nekako sklepamo niz spominskih dogodkov ob prvi obletnici smrti našega prijatelja, ki pa ni bil samo športnik, pač pa tudi skavt, dirigent, skladatelj, zdravnik, politik in še marsikaj. Dr. Mirko Špacapan je osebnost, ki je pozitivno zaznamovala naš prostor, posebej slovenskega.

Moje mnenje je, da je za seboj pustil tako globoke sledi na tolikih različnih področjih, da ga moramo zagotovo uvrstiti med tiste osebnosti, ki nosijo največ zaslug, da smo Slovenci, ne samo na Goriškem, še danes in bomo lahko tudi v bodoče, živa narodnostna skupnost.

Sam sem imel veliko srečo, da sem z njim sodeloval, kot številni drugi, na mnogih področjih njegovega delovanja: skavtskem, športnem, manj na glasbenem in zborovskem, predvsem pa na političnem področju, spoznal pa sem ga tudi kot zelo dobrega zdravnika, tako pri sebi, kot pri svojih otrocih, zato sem si tudi zaželel, da so danes tukaj, da skupaj z vsemi mladimi, ki so prišli počastiti njegov spomin, začnemo spoznavati in razumeti, kako velikega človeka smo imeli v svoji sredi in kaj vse nam je zapustil. Mirku ali Mirkotu Špacapanu, kot smo ga po domače imenovali, je šlo predvsem za slovenstvo, za skupnost naših ljudi, kateri je velikodušno razdelil vse svoje talente.

Vsi vemo, kaj kot narodnostna skupnost potrebujemo, da se naše slovenstvo ohranja in razvija. Potrebujemo naše družbene dejavnosti, ki gredo od kulture do športa, časopisov in društev, kulturnih domov in športnih objektov, potrebujemo pa tudi svojo, samostojno politiko.

Gre najprej za delo z našo mladino, ki mora najti v obdobju svojega odrasčanja zadovoljive in dovolj privlačne vsebine, da ostane aktivna v naši narodnostni skupnosti. Zato se je Mirko že kot zelo mlad vključil v tiste mladinske dejavnosti, ki so nastale ob takratnem Katoliškem domu: od ustanovitve je bil aktiven pri Slovenskih goriških skavtih, kot eden prvih članov te mladinske organizacije, že od leta 1965. Osebnost se spominjam tudi njegove pokojne mame Angelce, ki je volčičem pletla zelene majice, ki so jih prejeli kot kroj.

Skavtska organizacija je bila najbrž njegova prva aktivna družbena dejavnost, v katero je kasneje, ko je odrasčal in še zlasti po prerani smrti brata Petra, vložil veliko pozitivne energije, veselja, igrivosti in seveda vseh talentov, s katerimi je razpolagal, predvsem glasbenega in športnega. Iz skavtskih let imam na Mirko-tu pravzaprav dva, zelo močna spomina: Imel sem kakih petnajst let, Mirko je bil devet let starejši, ko nas je manjša skupina goriških skavtov organizirala prvi potovalni tabor. V nahrbtnike smo stlačili, kar smo rabili, si razdelili dele šotorov, opremo za kuhanje in hrano in se odpravili po dolini Mrzle Reke, od Zaj-

zere do Trbiža. Vsak dan smo prehodili več kilometrov in premagovali naporene višinske razlike, pod večer pa smo se ustavili na kakšni jasi, postavili šotore za prenočitev in skuhal večerjo. Mirko pa se je tega tabora udeležil, kljub temu, da ga je nekaj dni kasneje čakal zelo težak izpit na univerzi. Lahko bi ostal doma in se bolje pripravil, potovalni tabor, ki smo ga mi, mlajši pričakovali kot nekaj posebno vabljivega, pa bi odpadel. In tega pa si Mirko ne bi nikoli dovolil, ker je čutil odgovornost do nas, mladih, ki smo se zbirali pri skavtih. To je bila lekcija odrekanja in razdajanja za skupnost, ki ne gre v pozabo.

Spominjam pa se ga tudi na nekem taboru par let kasneje, kako je ob tabornem ognju s svojim, bi rekel “silnim” ve-

no inteligen ten in torej sposoben maričesa. Postal je deželni prvak v mladinski kategoriji v metu diska in suvanju kroglice. Nisem prisostvoval tem njegovim podvigom, imam pa jasen občutek, da si ga pravilno predstavljam, kako pozorno poslušal nasvete trenerja, ko mu razlaga osnovno tehniko suvanja kroglice in meta diska, sam pa to mentalno obdelal, udejanji fizične gibe, izkoristi svoj veliki fizični potencial in seveda, doseže zmago.

Mirko pa je svoj športni talent najbolj razvil v odbojki. Že kot univerzitetni študent se je vključil v odbojkarsko ekipo Bor v Trstu, in sicer v letih, ko je naša slovenska odbojka dosegla zagotovo svoj višek. Mirko je kot edini Goričan, ob slavnih bratih Veljak branil slovenske barve, kot smo takrat rekli, v italijanski “B” ligi.

Moštvo je bilo izključno slovensko in polnilo telovadnice navdušenih navijačev. Zagotovo je imel Mirko v tistih letih kopico športnih zadoščenj, o katerih nam je kasneje, ko smo skupaj branili barve goriške Olympie, večkrat govoril kot o nekakšnih herojskih časih. Njegova in seveda tudi moja prava herojska leta pa so bila tista, ko sva skupaj trenirala in igrala najprej v telovadnici v Štandrežu, nato pa tukajšnji telovadnici, v ekipi Olympie.

Ko se je namreč Mirko vrnil k maturnemu društvu leta 1981, smo z zmago v Povolettu iz “D” lige napredovali v “C2” ligo in takrat je začelo tudi rasti zanimanje širše javnosti za naše odbojkarske podvige. Zame je bilo to prvo leto, ko smo pri društvu dobili pravega trenerja in nove drese. Prej smo si pomagali, tako rekoč sami, vem tudi, da mi je prvo majico Olympie, ki jo je očitno dotlej uporabljal marsikdo, morala oprati najmanj štirikrat, da je postala vsaj toliko dostojna, da sem jo sploh lahko oblekel.

Pa uspešnem napredovanju v višjo ligo so o naših tekmah redno začeli poročati tudi italijanski lokalni dnevniki, Mirko pa je skrbel, da je na nedeljo o naši sobotni tekmi poročal tudi Primorski dnevnik.

Skušal je biti redno prisoten na treningih, če je le mogel. Kot zdravnik v bolnici je seveda imel svoje turnuse. Da je bil lahko vselej prisoten na sobotnih tekmah, pa si je od kolegov večkrat sposodil kakšno uro in je zato, neštetokrat, takoj po zaključku tekme odhitel “delat noč”, kot je temu sam pravil. Sedaj, ko se oziram na tiste čase, se sprašujem, kolikokrat se je zaradi svojega poklica moral odpovedati veselju po končani tekmi ali pivu s prijatelji po napornem treningu.

Mirko je bil seveda odličen odbojkar, najboljši v ekipi. Zabijal je žoge in blokiral nasprotnika tako, da se ga večina še sedaj spominjamo.

/ stran 12

Kratke

Doslej malo znana dejavnost utemeljitelja sodobne slavistike

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je na posebni slovesnosti predstavila delo, ki kaže in dokazuje, da se je utemeljitelj sodobne slavistike dr. Franc Miklošič (1813-1891) ukvarjal tudi z drugimi znanstvenimi področji. Bil je pionir in začetnik nekaterih drugih znanosti, predvsem o balkanologiji in albanologiji. SAZU in Akademija znanosti in umetnosti Kosova sta skupaj izdali knjigo z naslovom Gjurmine



ahqiptare oz. Albanische Forschungen, v kateri so ponatisnjeni Miklošičeva albanistična dela v izvirnih jezikih (tudi v slovenščini) in njihov prevod v albanski jezik. V novem 503 strani dolgem delu so objavljeni tudi spremna poglavja, življenjepis in veliko drugih prispevkov o dr. Francu Miklošiču kot albanologu.

Novo knjigo sta v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti predstavila prof. dr. Marko Snoj in akademik prof. dr. Rexhep Ismajli, ki sta napisala spremna besedila, delo uredila in pripravila za natis. Slovesnosti se je udeležila tudi delegacija kosovske akademije s predsednikom Rexhepom Ismajlijem na čelu.

Razstava ob 60-letnici začetka vračanja nekaterih primorskih izseljencev iz Amerike

V rotundi zgradbe Slovenskega narodnega gledališča v Novi Gorici je na ogled razstava fotografij, raznih dokumentov in drugega gradiva, namenjena šestdeseti obletnici začetka vračanja primorskih izseljencev iz dežel južne oz. latinske Amerike. Pripravilo jo je združenje Slovenska izseljenska matica. V letih 1947 in 1948 se je v domovino, takratno Slovenijo in Jugoslavijo, vrnilo nekaj tisoč predvojnih izseljencev iz čezmorskih in evropskih držav. Kot je v vabilu za ogled razstave zapisal predsednik Slovenske izseljenske matice Sergij Pelhan, "se je večina izseljencev vrnila na pobudo takratnih jugoslovanskih diplomatskih predstavništva v državah, kjer so živeli izseljenci, mnogi pa tudi na lastno željo, ker so bili nad življenjem v tujini razočarani. Za vrnitev so se odločili iz domoljubnih nagibov in v želji, da bodo domovini pomagali pri ponovni obnovitvi ali da bodo živeli v krogu svojih sorodnikov". Na razstavi ob 60-letnici začetka vračanja nekaterih primorskih izseljencev iz južnoameriških držav je na šestih panojih posebej predstavljeno življenje Slovencev v Argentini in Urugvaju in odločitve nekaterih, da se vrnejo v domovino. Razstava bo odprta do 12. decembra.

Rim / Knjigi Sulle orme di un vagabondo so podelili nagrado Anfora Centroeuropea

Tržaška založba Mladika sporoča, da so v ponedeljek, 24. novembra, v prostorih Palače Falconieri v Rimu podelili predstavniku založbe Mladika literarno nagrado Anfora Centroeuropea za knjigo Cirila Kosmača Sulle orme di un vagabondo, ki jo je založba izdala januarja letos (delo je uredila in prevod pripravila Borisa Pahorja (Fazi editore) in L'ombra del Serpente madžarske avtorice Rakovszky Zsuzsa (Baldini Castoldi). Lepo zadoščenje in priznanje za slovensko založbo, ki deluje v Trstu.

Ljubljana / Cankarjeva založba

Tri nove knjige v zbirki Moderni klasiki

Pri Cankarjevi založbi so te dni izšle tri knjige v zbirki Moderni klasiki: Zgodbe H. P. Lovecrafta, Neron, krvavi pesnik Desza Kosztolanyija in knjiga Katerokoli človeško srce avtorja Williama Boyda. Izšla pa je tudi knjiga Pomlad in drugi letni časi letošnjega nobelovca Jean-Marie Gustavea Le Clezija in Založniške zgodbe Jasona Epsteina. Epsteinova knjiga s podnaslovom Založniška preteklost, sedanjost in prihodnost, ki je izšla v zbirki Bralna znamenja v prevodu Nade Grošelj, je nastala v času, ko je za-

ložništvo v Združenih državah postala aktualna problematika, so povedali na predstavitvi, ki se je udeležil tudi sloviti avtor. Po besedah Epsteina, ki je med drugim glavni urednik Random Housa, ustanovitelj Anchor Books in soustanovitelj The New York Review of Books in ki je ena ključnih oseb ameriškega založništva, "se je založništvo znašlo v krizi". "Nove tehnologije bodo spremenile založništvo in nadomestile Gutenbergov izum", pa je pričar Epstein. Opozarja, "da smo na začetku procesa digitaliza-

O polemiki v poslanskem klubu in o eni samcati Gorici
Dve muhi na en mah

Berem v Delu že od sobote 29. novembra 2008 (druga stran) raznorazne odzive na imenovanje Dimitrija Rupla za svetovalca Boruta Pahorja in danes v Delu, 3. decembra, o Polemiki v poslanskem klubu, odzivi z zgražanjem večine pa se mi zdijo naravnost neverjetni. Predvsem zato, ker niti eden od negodovalec ni vprašal novega predsednika vlade, zakaj se je tako nenavadno odločil, potem bi vsaj zvedel za vzroke iz prve roke in iz najbolj zanesljivih ust, mu ne bi bilo treba ugihati in bi se nato lahko jezil neizpodbitno argumentirano ali se nemara celo nehal jeziti.

Jaz sem sicer do politike in politikov nasploh, ne samo domačih, prej mlačna in skeptična kot kakšna njihova privrženka in navijačka (kar mi znanci in prijatelji, ki na politiko nekaj dajo, pravzaprav zamerijo), zlasti odkar vem, da je denar – pravijo mu kapital, pa ne Marxov – tista vzmet, ki vrti, vrtni in krotoviči ves svet, kolikor ga je, pa še res je, a vseeno rada pogledam, zlasti po volitvah, kdo vse se je povzpela na komandno mestno in bil okiten z visokimi saržami in obremenjen s težkimi odgovornostmi, in koga bom odslej zelo pogosto videvala – z opozicijo v ozadiju na preži – v cajtengih in na TV in o njem čula... vita, morte e miracoli, kot pravijo Italijani, pomeni pa, da bom zvedela vsesorte in še kaj zmahtnega za povrh. Izrežem si celo strani s fotografijami in jih vtaknem v svojo delovno knjigo, da jih imam stalno pri roki in, ko je sila, ko pozabim, kdo je kdo in za kaj je pooblaščen, ga pač poiščem in tako lažje identificiram. Tudi ženske navadno rada prestežem. Odkar se kot strastna bralka šolam tudi pri – po avtodefiniciji – teoretskem psihoanalitiku, kritičnem mislecu, osebnem svetovalcu in kolumnistu Romanu Vodebu, vem sicer, da gre prvenstveno za – citiram – neženstvene, falične, oz. možate emancipirane aliase za že izmalicene ženske, ki namesto da bi zdravo tuhtale, kako vsesplošno zadovoljiti moškega, se gredo politiko in podobne asekualnosti, pa se jih temu navkljub in kljub invektivam omenjenega slovenskega kolumnista na moč veselim. Bravo, ženske, in bravo stranke, ki vam puščajo do besede, ne pa tlačijo v ozadje ali za zapeček. Izvoljena garnitura se mi zdi tudi precej

pomlajena, kar deluje – vsaj name – osvežujoče. Upam, da so zares mladi, to je s svežimi in inovativnimi idejami, ne le navidez mladostni, dejansko pa brez žara in potrebne vitalnosti, prej ubogljive sorte in previdnozaviralnega mišljenja kot z izvirnimi in daljnosežnimi pogledi, ki jih sproti potrjujejo z dejanji, tudi ko evropskemu že močno zbirokratiziranemu vrhu niso kdove kako všeč. No, jaz – ki nisem ravno... zaljubljen v Rupla politika (ve že on zakaj, saj se dokaj dobro in dolgo pozna kot cehovska kolega-literata, ki sta prišla nekoč davno v javen konflikt zaradi drugega Pahorja, tistega tržaškega, ki piše in mu je ime Boris, in sodi med najbolj glasne zagovornike narodne samobitnosti, ki pa je bila zanj – spet govorim o Ruplu – kot lanski sneg in še manj, če mu je do

svetovalca. Ko človek namesto z glavo – razsodno – misli, kot bi rekli Tržičani, verjetno tudi italijanski Istrani, "coi budei" (= dobesedno s črevesjem, v pomenu instinktivno, nagonsko, iracionalno). Pa še eno vprašanje imam, ki je zame veliko važnejše od gornjega in bi me premier, ali kdo zanj, neznanosko osrečil, če bi se vanj najprej zamislil in šele nato odgovoril, ne samo vljudno, bla, bla bla, marveč prav premišljeno in resno. Ne bom mu hvaležna samo jaz, pač pa večina Primorcev, tudi oni onkraj podrhtih meja.

Prav tako v Delu – in tudi v drugem našem tisku, saj je novica odmevala – sem nedavno brala, kako se novo izvoljeni predsednik vlade veseli z županom Nove Gorice Brulcem et co... spojitve obeh Goric v eno. Ko bodo tako v slovenski Novi Gorici kot v pretežno italijanski Gorizii menda začele padati kar množično – domnevam celo s precejšnjim hruščem in truščem – tudi znamenite meje v glavah in bo tako rekoč napočila nova era evropske vzajemnosti in – postopoma – totalnega sožitja. Vprašanje pa je to: V katerem jeziku bo potekal ta veseli – po scenariju že nekam znani – proces bratstva in edinstva? V esperantu? V angleščini, ki si jo bomo družno izvolili kot lingua franca? Si bodo naši sosed – ročni kot so: detto, fatto! – umislili osebnega tolmača in ko bodo začutili potrebo, da nas ogovorijo ali pokramljajo z nami, ga bodo potegnili iz žepa in skozi njegova dvojezična usta bo kot olje gladko stekel dialog? Na naši strani so namreč jezikovne meje pa narečne

nje še danes sploh kaj, this is a question! – no, da se povrnemo k premieru: jaz se ne bi obregala ob njegovo izbiro, je dovolj star in pаметen, da lahko sam odloča, rajši ga bi najprej nekaj vprašala in šele nato sklepala in ukrepala... In sicer nekaj malega v zvezi s svetovalstvom nasploh. Kaj predsedniki ali kdorkoli, ki si lahko najame ali privoščijo svetovalca, se mora strogo držati njegovih nasvetov in direktiv, tako rekoč kot pijanec plota, ali je dovolj, da ga pozorno posluša, ga marsikaj vpraša in se kaj sproti tudi nauči in šele nato lahko poljudno izbira in prebere, če mu pa ni nič všeč, lahko čisto po svoje ukrene, mimo njih? Menda je zelo modro ne podcenjevati svojih nasprotnikov in konkurentov, pač pa čimveč koristnega zvedeti o njih in vedeti o njih samih. Nestrpnost in slepa načelna sovražnost sta najslabša

planke in železne zaves že davno padle, še preveč temeljito, se mi zdi včasih, saj smo Slovenci bolj ali manj večinsko že dvo- in večjezični, kar pa ne bi mogli trditi, čeprav bi radi, za naše pretežno enojezične sosed, ki jim je slovenščina, z redkimi izjemami, španska vas, pa še mar jim ni znanjo, saj o njej največkrat nočejo niti slišati, za nekaterne tudi z jezikovnimi predsodki v glavi, ne samo z mejami in pregradami, in ti so nam zategadelj precej sovražni, in niti malo jih ni, na žalost, je naš govor nič drugega kot lingua de merda. Tako rekoč prej za v sekret kot za v njihova usta. Allora? Kaj pa zdaj? Kako si naš slavni vrh predstavlja to kočljivo zadevo spojitve in prelitja v eno celoto? Anti nam na tihem ne predlaga, da se potujčimo iz čiste in neskalnjene ljubezni do sanjske pa sanjane in nedosanjane evropske



H. P. Lovecraft ima po besedah Blatnika v Sloveniji "kulturni status". Povedal je, da so njegove grozljive zgodbe osnova marsikateri računalniški igrice. Knjiga v prevodu Mihe Avanza bo po Blatnikovem mnenju slovenskim bralcem zanimiva kot intelektualno branje, pa tudi s psihoanalitičnega vidika, saj je v njej možno iskati vzroke groze in zla. Prevajalec knjige Katerokoli člo-



Foto JMP

veško srce avtorja Williama Boyda Primož Trobešek je na predstavitvi povedal, da gre za izjemno

unije, ki ne bo dolgo trajala, če bo od svojih šibkejših članov in podanikov pa satelitskih držav terjala tako velike žrtve.

To ne sprašuje navadna ozkogledna podeželanka, nacionalno omejena in obremenjena s starokopitno mentaliteto, marveč – pravijo – zelo sposobna in nadarjena italianistka in prevajalka s kar debelim dvojezičnim opusom, človek, ki je tako rekoč v obeh jezikih več kot doma in se živo zaveda vseh njunih večplastnih in mnogostranskih tegob. Smo se mar kot narod in posamezniki ruvali... recimo z Beogradom, da nas bo Bruselj pustil pohrustati od številčnejših sosedov, ne da bi trenil z očesom, nič manj kot s suvereno privolitvijo našega političnega vrha, ki se bo, zdi se, prav tvorno zavzel, z raznovrstnimi investicijami, evropskimi in domačimi, da bo podvig uspel v rekordnem času? Čemu smo se potemtakem sploh... borili? In čemu osamosvojitve pa parlament in vojska pa ambasade in podobne reči, v bistvu sami dragi špasi v zvezi z državo, ki bo v nekaj desetletjih postala zaspano in napol pozabljeno predmestje mejašev, jezikovno pa, vsaj v javnosti, izgnila? Najprej... že vidno izginjajoča slovenska Istra, nato Gorica in ostala Primorska itd. Smo res folk iz nižje kulture, kot nas radi obravnavajo skozi zgodovino vsi naši sosed, ne pa v tem, kar so, na koncu, da zabrišejo še zadnje dvoumne sledove do sebe, prevzamejo tudi tuj jezik in šege. In smo spet tam. Pri združenih Goricah v eno samo mesto, kjer se čivka in čeblja tudi v novogoriški coni, torej v Sloveniji, le po italijansko, ker ona druga polovica, ki leži v Italiji ne zna našega jezika, ker ga noče znati. Že spet se bomo šli enakost in multikulturalnost na tipično evropski način: vsi ta mali bodo skoraj enaki s ta velikimi pod pogojem, da prevzamejo njihove jezike. Drugeče bodo deležni pravic le na papirju, na tistem, ki vse prenese, dejansko pa doživljali dan za dnem nonstop same srčkane in pisane šikane in zabebancije, pa rezanje sredstev za domač tisk in podobne poniglavoosti in ribarije, dokler se na smrt ne utrudijo in ne kapitulirajo sami od sebe, kot prezrele in potolčene tepke. Saj se tudi Bruselj de facto ravna po Orwelovi zapovedi iz Živalske farne, ki jo je malce nespretno po svoje prikojil: vse države-jeziki so enaki, le zahodni, tisti šteti za zgodovinske, so bolj enaki od vzhodnih in nezdgovinskih. A dokler jim bomo dovolili take norme in pravila, zlepa ne bodo prišla iz navade. Verjetno čez mnoga leta, ko bo za marsikoga in marsikaj prepozno, z uporomo izigranih in nategnjenih. Tudi ta scenarij poznamo. Nič novega pod soncem, na žalost.

Jolka Milič

Grošelj, je nastala v času, ko je za-

berljivo knjigo in za popolnoma izmišljeno avtobiografijo pisatelja.

Kratki

SSk Dolina / Prva seja Izvršnega odbora

Na prvi seja novo izvoljenega izvršnega odbora dolinske sekcije Slovenske skupnosti, ki je bila v sredo, 26. novembra 2008, v Dolini, je prof. Alojz Tul, v svojstvu predsednika sekcijskega kongresa, ki je bil v Boljuncu 25. septembra 2008, poročal o poteku kongresa



Sergio Mahnič (foto IG)

ter potrdil vse izvoljene na omenjenem kongresu v izvršni odbor sekcije. Hkrati je prof. Tul poročal o dobro izpeljanem kongresu, katerega se je udeležilo lepo število članov in somišljenikov stranke. Za to gre v večji meri zahvala sekcijem tajniku za njegovo prizadevnost v pripravi kongresa. Nakar povzame besedo Sergio Mahnič, sicer tudi občinski svetnik. Zato je ob več priložnostih izrazil željo in namero, da bi omenjeni funkciji prevzeli mlajši strankini ljudje. Člani sekcijskega odbora so z razumevanjem vzeli to na znanje, vendar upoštevajoč istočasno aktualne razmere v zvezi s pripravami za občinske volitve prihodnjega leta, ne bi bilo koristno zamenjati tajnika, ki ima velike in dolgoletne izkušnje pri vodenju strankine sekcije v občini.

Po krajši razpravi in izjavah prisotnih članov o delovanju in načrtih sekcijskega delovanja, je soglasno prevladalo mnenje, da tajniško mesto do omenjenih volitev ohrani Mahnič, Aljoša Novak in Albert Tul pa opravljata posle podtajnika.

Po razpravi so člani odbora še opozorili na nekatere probleme občinske uprave in priporočili, naj bi se te po možnosti rešile v tej mandatni dobi.

Ob koncu se je Sergio Mahnič zahvalil za nadaljnje zaupanje, želel dobro in plodno sodelovanje ter zaključil sejo.

Vodstvo KZ na srečanju z Igorjem Gabrovcem in Enzom Marsilijem

Včeraj popoldne se je predsednik Kmečke zveze Franc Fabec v spremstvu tajnika Edija Bukavca mudil v palači deželnega sveta v Trstu, kjer sta se predstavnika stanovske organizacije slovenskih kmetov sestala z odgovornim za kmetijska vprašanja v deželni svetniški skupini Demokratske stranke Enzom Marsilijem in zastopnikom SSK v isti skupini, deželnim svetnikom Igorjem Gabrovcem. Na srečanju, ki se je odvijalo v Gabrovčevi pisarni, je tekla beseda o vsebini novega finančnega zakona ter o odprtih vprašanih kmetijstva v naši deželi s posebnim ozirom na Kras, Brda in gorata območja.

Predstavnika Kmečke zveze sta zastopnika največje opozicijske skupine v deželnem zboru opozorila na težave, ki omejujejo delo in onemogočajo razvoj kmetijskih podjetij v območjih, ki so po novem zaščitena na osnovi programa Natura 2000. V tem smislu je bilo posebej izpostavljeno dejstvo, da je še najbolj škodljiva nedorečenost stanja zaradi zamud v sestavi načrta za upravljanje zaščitene območij SIC-ZPS in za katere je odgovorna Dežela. Deželni svetnik Marsilio je posebej izpostavil vizijo razvoja kmetijstva, ki jo je imel že kot deželni odbornik v minuli Illyjevi upravi. "Sedanja deželna uprava pa gre v popolnoma nasprotno smer, saj ne posveča nobene pozornosti t. i. šibkemu kmetijstvu v goratih območjih, javnim upravam pa odvzema vse instrumente za koordinirano in smotno upravljanje teritorija", je poudaril Marsilio, ki je Gabrovca prosil, naj bo povezovalna nit s Kmečko zvezo. Gabrovec je Kmečki zvezi zagotovil osebno podporo in podporo skupine DS v deželnem svetu ne le v fazi sprejemanja novega finančnega zakona, temveč tudi v naslednjem obdobju, ko se bo pisala nova deželna politika do podeželja.

Srečanje s KZ na Deželi sodi v niz pobud, ki jih deželni svetnik SSK Igor Gabrovec razvija v sodelovanju z vidnimi upravitelji iz vrst DS. "Pomembno je, da pozitivne izkušnje tvornega sodelovanja med obema strankama v deželnem svetu FJK, v goriški pokrajinski upravi in v občinah Dolina in Repentabor razširimo tudi na ostale krajevne uprave, ki jih spomladi čakajo volitve, saj je v tem vsestransko kriznem času potrebno združiti vse naše najboljše sile", je po srečanju o kmetijstvu posebej izpostavil Gabrovec.

Šolstvo/Dan odprtih vrat

Pomembna življenjska izbira

Kljub negotovi prihodnosti, pred katero stoji drugače ves italijanski šolski sistem, so se višje srednje šole s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem tudi letos odločile, da za učence, ki bodo v letošnjem šolskem letu zaključili šolanje na nižji srednji šoli, pripravijo informativne dneve, s katerimi jih osveščajo o svojih dejavnostih oz. skušajo pridobiti za lastne zavode. Tako sta pretekli teden vrata svojih učilnic in laboratorijev



Foto Kroma

odprta Državni poklicni zavod Jožefa Stefana in Državni trgovski tehnični zavod Žige Zoisa skupaj s svojim oddelkom za geometre.

Najdlje – od ponedeljka, 1., do sobote, 6. decembra – so bili na razpolago zainteresiranim profesorji in dijaki geometrskega oddelka zavoda Zoisa. Oddelek, ki deluje že 28 let in je samo pred par leti imel rekorden vpis v prvi letnik, je zatem doživel občuten padec pri vpisovanju, vsekakor že nekaj časa prireja informativne dneve, na katerih si je praviloma mogoče ogledati tudi priložnostno razstavo naprav, ki se jih poslužujejo pri gradbeništvu, in modelov, ki so jih izdelali bivši oz. sedanji dijaki. Tako je bilo tudi letos, ko so se zainteresirani nižješolci pojavili v stavbi na Canestrinijevi ploščadi na območju nekdanje umobolnice pri Sv. Ivanu. Slednjim so predstavniki oddelka –

profesorji ter bivši in sedanji dijaki – nudili vse potrebne informacije glede študija na tej smeri, ki odpira pot v kariero na področju gradbeništva, pa tudi v študij arhitekture in – zakaj ne – drugih predmetov. Od 1. do 3. decembra pa so se na sedežu na Vrdelski cesti odprla vrata pravno gospodarsko podjetniške smeri zavoda Zoisa oz. oddelka za knjigovodje, kjer so zainteresiranim predstavili značilnosti študija in možnosti, ki jih odpira na področju gospodarskega poslovanja.

Še ena šola s tehnično oz. strokovno usmeritvijo je prejšnji teden priredila informativne dneve, in to je Državni poklicni zavod Jožefa Stefana, kjer so bila vrata odprta 1., 5. in 6. decem-

poglabljati, je tudi bandero postal kamen spotike: po nastopu fašizma je bilo treba dragoceno svetinjo spraviti na varno. "Skrili so ga na podstrešje šentjakobske cerkve in ga prekrili s tepihi, po katerih je včasih tudi kdo hodil in tako nevede pripomogel k njegovi poškodbi", je dejal prof. Tomaž Simčič.

Po 2. svetovni vojni so šentjakobski Slovenci lahko spet uporabili bandero pri raznih verskih praznikih. Slabe vremenske razmere in zob časa so pospešile njegovo dotrajanost, tako da se je Marijina družba

Marije Milostljive, ki deluje v okviru SPS, odločila za izdelavo kopije bandera. To zahtevno nalogo so sestre Notredamke sklenile lani decembra: repliki na platnu obeh banderskih slik je izdelal ak. Slikar Ivan Marinšek, originalni bandero, ki ostaja vsekakor last tržaških Slovencev, je sprejel v hrambo Narodni muzej Slovenije v Ljubljani, kjer ga hranijo kot zgodovinski dokument verskega in kulturnega življenja slovenskih Tržčanov. Msgr. Gerdol se je za podporo izrecno zahvalil Uradu RS za

Slovence v zamejstvu in po svetu ter njegovemu nekdanjemu vodji Zorku Pelikanu, številnim dobrotnikom in Borisu Slami, ki si je za ta načrt veliko prizadeval.

IG

SV. JAKOB SPS in Marijina družba Marije Milostljive

Škof blagoslovil kopijo bandera sv. Cirila in Metoda

V Slovenskem pastoralnem središču je bilo ob prazniku Brezmadežnega spočetja v ponedeljek, 8. decembra, še posebej praznično. Ob petju Združenega zbora ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta ter nastopu sopranistke Mojce Milič, ki jo je spremljal pianist Jan Grbec, je tržaški škof Evgen Ravignani svečano blagoslovil kopijo bandera Bratovščine sv. Cirila in Metoda, ki so ga izdelale sestre Notredamke iz Novega mesta.

Z Bratovščino sv. Cirila in Metoda je povezan doberšen del slovenske prosvetne kulture 19. stoletja. Bratovščina je bila ustanovljena pri Sv. Jakobu leta 1886: njena dejavnost je bila verska, odigrala je tudi pomembno kulturno vlogo v okviru slovenske šentjakobske in širše tržaške skupnosti.

Pevski zbor Bratovščine je spremljal verske obrede v župnijski cerkvi in v drugih mestnih četrtih s koncerti, katerih izkupiček je bil namenjen šentjakobski šoli Ciril – Metodove

družbe, ki je začela s poukom 15. oktobra 1888. Bandero sv. Cirila in Metoda ima za tržaško slovensko skupnost močan simbolni in verski naboj. Kot sta po

učiteljice in učenke Ciril – Metodove šole: dragoceno ročno delo s podobo svetih bratov na eni strani in podobo Matere Božje na drugi, so slovenski verniki



Foto IG

svečanem obredu poudarila vodja Slovenskega pastoralnega središča msgr. Marij Gerdol in prof. Tomaž Simčič, so bandero, posvečen slovenskima apostoloma, daljnjega leta 1900 izdelale

ponosno uporabljali med procesijami, še zlasti ob prazniku rajonskega patrona in ob prazniku sv. Rešnjega telesa. Ko se je konflikt med tu živječima narodoma v novem stoletju začel

SLORI Projekt Mozaik

V šolo je treba vlagati veliko več sredstev

"Šolska problematika je danes nadvse aktualno vprašanje. Raziskava v sklopu projekta Mozaik in dvojezična publikacija, ki jo danes predstavljamo, predlagata poglobljeno razpravo o spremembah, ki sta jih deležna tako slovenska kot italijanska šola v našem prostoru. Soočiti se moramo namreč z globokimi spremembami v šolski populaciji, še zlasti danes, ko presojamo, kako neučinkovita se kaže italijanska šolska reforma. Njene razvojne smernice niso perspektivne. Če želimo, da bi šola ohranila svojo vlogo v novih družbenih okoliščinah, ji moramo posvetiti veliko večjo pozornost kot sicer."

Tako nam je povedala raziskovalka Slorija in ena izmed urednic publikacije projekta Mozaik Norina Bogatec ob sklopu prvega dela simpozija, ki je na temo učinkov večetnič-

nega okolja na osnovno šolo potoval v soboto, 29. novembra, v Narodnem domu. Pri poteku projekta, njegovem zaključku in izidu publikacije je prišlo do tesnega sodelovanja med Didaktičnim ravnateljstvom pri Sv. Jakobu, kordinatorjem sodelujočih šol, Skladom Libero in Zora Polojaz, pobudnikom in sponzorjem ter Slorijem, ki je izvedel raziskovalno delo. Raziskava je zajemala osnovnošolsko populacijo štirih tržaških ravnateljstev mestnega središča, in sicer dveh slovenskih – prej omenjenih šentjakobsko in svetoivanjsko – in dveh italijanskih. Ob tej priložnosti so se ta povežala v šolsko mrežo, ki še vedno redno nadaljuje s svojim delovanjem.

V prvem delu posveta je beseda tekla predvsem o temati raziskave. Uredniki publikacije Norina Bogatec, psihologinja Veronika Lokar in didaktični

ravnatelj Marijan Kravos so v svojem izjavljanju izpostavili določene postavke, ki jih je treba pri analizi sedanjega stanja in pri načrtovanju prihodnosti vzeti v poštev. Veronika Lokar je poudarila, da pri slovenskih starših vzbuja prisotnost italijanskih otrok v slovenski šoli občutek, ki nedefinirano niha med "domačim in tujim": stik z večetničnim oz. dvoetničnim okoljem pa bo slovenskim otrokom v prihodnosti služil zato, da bodo bolj pripravljeni na izzive že itak večetničnega sveta, "v njih se bo tako večala samozavest". "Starši se načeloma zavedajo, da je treba večetnično šolsko okolje sprejeti, ugotavljajo pa, da sedanji šolski sistem ni v stanju kljubovati temu fenomenu", je dejala Dorina Bogatec. O poslanstvu šole s slovenskim učnim jezikom v sedanji večjezikovni in večkulturni stvarnosti, se je spraševal ravnatelj Marijan Kravos. Verjetno je treba vlogo slovenske šole pojmovati drugače kot doslej, saj je tudi šola s slovenskim učnim jezikom izraz teritorija, na katerem deluje: vanje ne zahajajo le italijanski otroci, a tudi otroci priseljencev iz vzhodnoevro-

pskih, a tudi afriških in azijskih držav. Prav zato morajo postati šole predvsem laboratorij, v katerem se poučuje "pravišnji način sobivanja različnih identitet", je sklenil didaktični ravnatelj Pietro Russian.

V drugem delu simpozija pa je bila okrogla miza na temo Šola na poti do nove, ki so jo sooblikovali Davide Zoletto, pedagog na videmski univerzi, Miran Košuta, slovenist in profesor na tržaški univerzi, Aleksej Kalc, zgodovinar in profesor na koprski univerzi, in Patrizia Vascotto, prevajalka in predsednica Skupine 85. Okroglo mizo je vodil psihoanalitik Pavel Fonda, na njej pa so govorili še enkrat potrdili, kako je jezik eden ključnih dejavnikov določanja identitete; šola pridobiva v večetničnem okolju novih izkušenj, prav zato je ne gre prepustiti sami sebi. Vanjo je treba vložiti veliko energije in sredstev, podpirati pa jo mora cela vrsta dejavnikov, od posameznih družin in družbe vse do državnih kadrov: s ponovno uvedbo enega samega učitelja pa kaže, da v določenih vladajočih krogih ni do tega problema pravega posluha.

IG

Tržaška knjigarna

Tržaška predstavitev zbirke Goriške Mohorjeve družbe



Možica bralcev se je tudi letos zbrala v prostorih Tržaške knjigarne, da bi prisostvovala predstavitvi knjižne zbirke Goriške Mohorjeve družbe. Zbirka, ki je že prestala premierno predstavitev v Gorici in na knjižnem sejmu v Ljubljani ponuja letos ob že tradicionalnem Koledarju vrsto zanimivih publikacij. V zbirki Naše korenine je izšla knjiga Marije Ščuka Kerže, v kateri avtorica opisuje bridko usodo očeta, ki je bil eden najvidnejših organizatorjev protifašističnega upora v Trstu pred 2. svetovno vojno in bil po njej v Ljubljani likvidiran: v absurdni logiki tedanjega režima so konunisti sumili, da je bil agent angleške ali ameriške obveščevalne službe. Otrokom pa je posvečena zbirka pravljic Anamarie Volk Zlobec z naslovom Muca prede. Knjiga, ki jo je ilustrirala Magda Starec Tavčar, vsebuje osem pravljic, ki vzgajajo k dobroti in poštenosti. Kot običajno nudi Koledar, ki ga je tudi tokrat uredil g. Jože Markuža, podroben vpogled v domače družbeno, politično in kulturno dogajanje naših krajev.

Zahvala

Iskreno se Vam zahvaljujem za vse znamke, ki sem jih prejel v tem letu za misijonske potrebe. Z Vašo zavzetostjo in pomočjo se ta akcija nadaljuje. Zato se še enkrat toplo priporočam vsem tistim, ki bi radi na ta način pomagali našim skrbnim misijonarjem. Prejmite prav prisrčna voščila za blagoslovljene božične praznike ter srečno in uspešno novo leto 2009. Franc Saksida, ul. Biasoletto 125 - 34142 Trst Trieste - Italija.

Darovi

Za Slomškovo dom v Bazovici: v spomin na Zorka Petarosa in Angelo Križmančič daruje Zelka 20 evrov; v spomin na Angelo Križmančič daruje Silvestra Kraljeva 15 evrov.

Obvestilo

Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu vabi svoje člane, sodelavce, podpornike in prijatelje v četrtek, 18. (in ne v sredo, 17.) decembra 2008, ob 16. uri, v dom šolskih sester pri Sv. Ivanu v Trstu (ul. delle Docce 32), k duhovni pripravi na božične praznike. Ob 16. uri bo sv. maša, ki jo bo ob tej priložnosti daroval g. škof Evgen Ravignani ob asistenci g. Jožeta Špeha. Po maši bo družabno srečanje in priložnost za božična voščila ter zahvale g. škofu za vso pomoč in skrb, ki jo je velikodušno nudil tej organizaciji v vsej dobi svojega vodenja tržaške škofije.

Slovensko deželno gospodarsko združenje Niko Tenze novi predsednik

Spošt. g. Niko Tenze, Predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja,

splošne gospodarske krize so predstavniki SSK pozorni na vplive, ki jih ta prinaša v naš prostor in ki vplivajo predvsem na stanje za-

ob izvolitvi za predsednika Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vam Slovenska skupnost, narodna stranka Slovencev v Italiji, izreka iskrene čestitke. Obenem Vam voščimo obilo uspehov pri vodenju osrednje zamejske gospodarske ustanove, in to v prepričanju, da bo med Vašim predsedovanjem SDGZ še pridobil na ugledu in uspešnosti ter odločilno prispeval k razvoju našega gospodarstva, trgovine in obrtništva. Stranka Slovenska skupnost je od nekdaj pozorna na stanje vseh gospodarskih področij, v katerih se naši operateriji uveljavljajo in dosegajo uspehe, od katerih ima korist celotna naša narodna skupnost. Še posebno v tem trenutku



poslenosti in možnost financiranja razvojnih načrtov ter naložb slovenskih podjetij. V ta namen je stranka SSK na razpolago, preko

svojih izvoljenih predstavnikov, tako v deželnem svetu kot drugih predstavniških organih javnih ustanov, da nudi katerokoli pomoč ali posredovanje, ki bi ga Vaša organizacija in celoten sektor potreboval.

V upanju, da bo mogoče v bližnji prihodnosti prišlo tudi do srečanja med našima organizacijama, med katerim bi si obojestransko izmenjali poglede na stanje in razvojne perspektive našega gospodarstva, Vas lepo pozdravljamo.

S spoštovanjem.

Deželni predsednik,
Rafko Dolhar, l. r.
Deželni tajnik,
Damijan Terpin, l. r.

Niko Tenze, letnik 1966, lastnik gostilne La Lampara iz Križa (z mamo Marijo in bratom Alainom), je dolgoletni aktivni član in odbornik gostinske sekcije Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, prej tajnik in sedaj predsednik gostinske sekcije za več mandatov. Po običnem zboru SDGZ leta 2007 je bil izvoljen za podpredsednika skupaj s Sonjo Skabar, ob pokrajinskih predsednikih Karlu Devetak (Gorica) in Adrianu Gariupu

(Čedad). V tem svojstvu sta s Sonjo Skabar in člani ožjega predstava vodila organizacijo po predčasni ostavki predsednika SDGZ Borisa Siega. V okviru predstava je doslej skrbel tudi za razvoj podjetništva pri mladih.

V predstavništvu slovenske stanovske organizacije je bil upravitelj SDZPI in tudi član izpitnih komisij kuharskih tečajev omenjenega poklicnega zavoda. Pri gostinski sekciji nadaljuje delo predhodnika Lina Doljaka pri povezavi gostincev in drugih včlanjenih turističnih operaterjev z ostalimi akterji krajevnega turizma, kmeti, proizvajalci in ustanovami, pri pobudah, kot so Okusi Krasa in tudi čezmejni projekti kot Utrinki in okusi Krasa brez meja.

Zlasti pri Okusih Krasa si v zadnjih letih prizadeva za sodelovanje med gostinci, peki in trgovci za skupno rasti in promocijo krajevnih tipičnih proizvodov v gostinstvu in trgovini. Vrsto let je bil tudi zelo angažiran v okviru domačega društva Vesna in je aktiven v politično-institucionalnem življenju: v prejšnjem mandatu je bil podpredsednik in sedaj je svetovalec rajonskega sveta za Zahodni Kras Občine Trst.

bili prisotni številni pomembni gostje, od družine Grudnovih, predstavnikov oblasti pa do Borisa Pahorja, ki je tudi sam prevzel besedo in primerjal svojo zgodbo z Grudnovi. Sporočilo filma in nasploh delovanja slovenskega kulturnega društva Igo Gruden je jasno: slediti Grudnovemu duhu in spoznavati

Tatjana Rojc. Predstavitev in projekcija Grudnovega življenja sta potekali v sproščenem vzdušju. 60. obletnica pesnikove smrti, ki se je rodil leta 1893 v sosednji stavbi sredi Nabrežine, je bila najboljša priložnost za odprtje modernih in funkcionalnih prostorov v zad-



Foto Kroma

njem nadstropju, v katerih se bodo v kratkem pričele redne dejavnosti društva in mladinskega odseka, ki je pričel delovanje pred nekaj meseci. Na lepem večeru so

manj poznane avtorje, ki pa so (in danes še toliko bolj) svoje življenje posvetili svojim krajem, svojim idejam, svojim ljudem!

Jernej Šček

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK

vabi

na razgovor ob izidu najnovejše knjige iz svoje zbirke

Erika Jazbar – Miloš Čotar

**MIRKO ŠPACAPAN -
POLITIČNA BIOGRAFIJA 1977-2007**

Sodelovali bodo avtorja Erika Jazbar in Miloš Čotar, urednik zbirke Ivo Jevnikar in predsednik Krožka Virgil Šček Rafko Dolhar.

Četrtek, 18. decembra, ob 20. uri
Vilfanova dvorana, ul. Gallina 5 v Trstu

Božične pobude občine Dolina

Bogat spored kulturnih dogodkov

Lesene hišice božičnega sejma krajevnih proizvodov in izdelkov so od 5. do 9. decembra praznično popestrile vaški trg v Boljuncu, kjer so se med lučkami okrašenih stojnic in dreves odvijala prijateljska in institucionalna srečanja, plesni in glasbeni nastopi ter animacije za otroke. Županja občine Dolina Fulvia Premolin je v tem okviru srečala župane pobratenih in drugih, prijateljsko povezanih občin iz tržaške pokrajine, Slovenije in Hrvaške, ki so v znamenju izmenjave obdaril obiskovalce sejma s kulturnimi sporedi in prikazom lokalnih proizvodov.

Sejem je uvedel v bogat program kulturnih dogodkov s prostim vstopom, ki bo v božičnem času zaobjel cerkve, gledališča in kulturne centre na občinskem teritoriju. Poskrbljeno bo prav za vse želje in okuse z nastopi domačih in gostujočih skupin. Prve note so bile tiste izvirne glasbe, ki jo je Adi Daneu napisal za proslavo ob stodesetletnici društva Primorsko iz Mačkolj. Sledil je 8. decembra pester spored gostujočega bolgarskega orkestra Gabrovo Philharmonie s sopranistko Vladislavo Garvalovo v župnijski cerkvi v Boljuncu. Glasbeni program pobude, ki nosi naslov "... in mir na zemlji" se bo nadaljeval v petek, 12. decembra, z božičnim koncertom SKD Slovenec v cerkvi v Borštu, cerkev na Pesku pa bo v nedeljo gostila koncert prekmurske, moške vokalne skupine Aeternum. Koncertno dogajanje se bo v sredo preselilo v gledališče Prešeren, kjer bo Mednarodna akademija za solopence v

Križu izvedla božični koncert. Za ljubitelje črnske duhovne in gospel glasbe bo v četrtek na voljo koncert skupine Gospel Choir Furlanije Julijske krajine v dolinski cerkvi sv. Urha, pevska izmenjava zborov iz Senožeč in Venturini od Domja pa bo zazvenela v nedeljo, 21. decembra, v cerkvi v Ricmanjih.

Vse občinske osnovne šole in vrtci so poleg ustvarjalnih spodbud obogatili šolske ure s praznično noto z ogledom dveh gledaliških predstav; osnovnošolci so obiskali gledališče Bobbio, kjer so si ogledali predstavo Janko in Metka, najmlajši pa se bodo v petek zabavali s predstavo Maček Muri v centru Ukmar pri Domju. V teh prostorih bo v soboto popoldne potekala tudi družabnost za starejše občane. Ustvarjalci v kratkih hlačah, ki so se udeležili otroškega ekstempora, so postavili svojo razstavo v občinski knjižnici v Boljuncu. Likovna umetnost je imela svoj prostor tudi na profesionalnem področju, saj je v celotno pobudo uvedla otvoritev razstave Deziderija Švare "Med morjem in nebom", ki bo na ogled v veži občinskega gledališča Prešeren. Še večja povezava s teritorijem je zaznamovala predstavitev koledarja "Pod oljkami v Bregu 2009" in domači, praznični objem bo obarval tudi tradicionalno štefanovanje v občinskem gledališču Prešeren ter zadnjo točko pestrega prazničnega programa, ko bo Pihalni orkester Ricmanje zaigral na koncertu, ki bo 11. januarja v gledališču in Boljuncu.

PAL

Prva projekcija filma "Glasnik slovenske Brežine" Igo Gruden in Nabrežina

V soboto, 29. novembra, so prostori nabrežinskega slovenskega kulturnega društva Igo Gruden bili prizorišče posebnega dogodka. Večino društvenih prostorov te dni, in sicer do 8. decembra, polni razstava kamnitih izdelkov in skulptur Govorica kamna, v katero je društvo vložilo veliko truda, ki pa je brez dvoma poplačan z bogato, lepo organizirano in obiskano razstavo. Kot že povedano, je bila sobota izredno pomemben dan za vse Nabrežince. V večernih urah je namreč potekala projekcija odličnega filma, ki je nastal ob 60. obletnici smrti Iga Grudna. Bila je v komaj dokončanih, novih prostorih v zadnjem nadstropju kulturnega doma. Obrazi zelo številne publike, ki je napolnila novopečeno dvorano, so izražali zadovoljstvo in ponos nad domačim krajem. Film, ki nosi naslov Glasnik slovenske Brežine, je bogata biografija nabrežinskega pesnika in misleca, ki je veliko pripomogel k priznavanju primorskih Sloven-

cev v širši matični javnosti, opeval domače kraje in v svojem ustvarjanju opisoval medvojne dogodke. Predstavljeni izdelek prikazuje seveda tudi okolje, v katerem je Gruden živel in deloval, in posreduje gledalcu veliko zanimivih in manj poznanih informacij o domačih krajih. Producenti in koproducenti, to so slovenski program deželnega sedeža RAI, RTV Slovenija in Ars Media, so omogočili nastanek zelo kakovostnega nekaj manj kot 50 minut trajajočega filma, v katerem so zbrani dragoceni primarni in sekundarni viri o Grudnu, njegovem življenju in kontekstu pisanja. Poleg tega v njem nastopa veliko pisateljev, intelektualcev in znanstvenikov iz različnih strok (naj omenim Borisa Pahorja in Miroslava Košuto). Nastajanje polznanstvenega dokumentarca Glasnik slovenske Brežine so vodili režiser Jurij Gruden, pobudnik Boris Devetak in

Z 8. STRANI Nagovor Damijana Terpina

“Mirko Špacapan je bil pravi narodni voditelj”

Večkrat so naši zvesti navijači ob klasičnem sloganu “Olympia, je moč na, in bo dobila”, posebej vzklkali njegovo ime, saj je bil lider ekipe in še sedaj se spominjam njegovih oči, žarečih od veselja, ko je ob takem vzklkanju pogledal na tribuno, nato pa smo skupaj udarili v roke in se bodrili za naslednjo akcijo. Pri tem spominu pa ne morem mimo slavnih derbijev z ekipo “Vala” iz Štandreža. Ni šlo tako rekoč samo za spopad dveh ekip ali slovenski derby, v tistem času je šlo tudi za nekakšen politični spopad ali derby tako rekoč med Slovensko skupnostjo in levičarji. Tudi na športnem področju so v tistih letih bile dokaj ostre delitve, Š. Z. Olympia pa so v Sloveniji in takratni Jugoslaviji še prej, žal predolgo časa, imeli za nekakšno reakcionarno skupino, s katero je bilo prepovedno imeti stike.

Kasneje so se k sreči stvari spremenile in v telovadnici v Štandrežu se je torej ob derbiju Olympia-Val nabralo tudi po štiristo ali več navijačev, tako da je psihični pritisk povsem odtehtal siceršnje razmerje moči obeh ekip. Spominjam se, kako smo nekaj takih derbijev pripravljali ves teden, na soboto, pred tekmo, pa nas je Mirko že popoldne povabil k sebi domov v Coroninijev park, kjer je takrat stanoval. Pili smo juho in se psihološko pripravljali na spopad, za katerega smo očitno bili prepričani, da presega vsakršno dimenzijo športnega srečanja. Seveda se je potem lahko zgodilo, da smo v pičlih 50. minutah izgubili s 3:0 in odpovedali na vse črte, kot da bi mesec dni ne trenirali, ob povratni tekmi pa se je pripetilo ravno nasprotno, da nam je šlo vse od



Mirkovi otroci Tomaž, Mirjam, Alenka in Angelka med odkritjem obeležja (foto DPD)

rok in smo slavili briljantno zmago. Mirko med tekmo ni nikoli izgubil živcev in jo je vedno odigral do konca, tudi ko je bilo jasno, da bomo zgubili, kot se za športnika spodobi. Na Olympio, svoje matično društvo, je bil zelo navezan. Takoj po prerani smrti brata je naše Športno Združenje začelo organizirati odbojbarski turnir “Peter Špacapan” in Mirko je v belo-modrem dresu nešteto nastopil. Mislim, da sem ga prvič videl kot odbojkarja prav na enem od teh turnirjev, na takratnem zunanjem igrišču, kjer je sedaj parkirišče. Tradicija tega turnirja se je ohranila še danes, žal pa ga je bilo potrebno sedaj poimenovati tudi po Mirku, ki je zadnjič nastopil na njem v belo-modrem dresu Olympie leta 2006.

smučanja, zlasti zadnja leta v Dolomitih, ko sva se skupaj, kot samouka, učila nove smučarske tehnike. Sodeloval je na številnih rekreacijskih odbojbarskih turnirjih in skupinah in seveda vzdrževal fizično kondicijo s tekmo. Spominjam se ga tri leta nazaj v Lignanu, ko je vsako jutro že navsezgodaj pretekel dolgo plažo v obe smeri. Naj kot zanimivost povem še, da sta oba naša slovenska odbojkarja, ki igra v prvi italijanski ligi in sta tudi člana italijanske reprezentance Matej Černic in Loris Manija, nekako zrasla ob odbojkarju Mirku Špacapanu. Za Mateja so mi povedali, da je bil med mladimi fantiči, ki so s zanosom čistili parket med time-otom, ko je Mirko igral, Loris pa je športno zrasel prav pri našem društvu.

Zasluga Mirka Špacapana pa je tudi v tem, da je v Gorico tako rekoč pripeljal odbojko na najvišji ravni. Kot pokrajinski odbojnik za šport je v osemdesetih letih priredil prve mednarodne turnirje mladinskih odbojbarskih državnih reprezentacij.

Preizkusil se je tudi kot skladatelj, v Podgori pa je v spomin na očeta Bogomira vrsto let prirejal natečaj cerkvenega petja. Malokdo pa ve, da se je Mirko uspešno preizkusil tudi kot prevajalec v italijanščino slovenske pesniške literature, npr. Balantiča in bil za to tudi nagrajen. Najbolj doživete pa so zame bile skupne izkušnje v političnem delu pri Slovenski skupnosti. Mirko je imel prirojeno politično intuicijo, veliko znanje na najrazličnejših področjih, užival je izjemno spoštovanje in ugled pri italijanskih sogovornikih in tudi političnih nasprotnikih, težko pa se je razumel s pritlikavci, čeprav se ni v bistvu nikoli kregal. Znal se je ljudem prikupiti, še zlasti takrat, ko ni imel argumentov moči, se pravi kakšne velike politične teže, saj je zastopal manjšinsko stranko. Je pa znal s tehtnimi argumenti prepričati sogovornika, pa če je bil to minister ali manj pomemben predsednik ali lokalni odbojnik. Kako bi si drugače razlagali uspehe, ki jih še danes koristi celotna naša narodnostna skupnost: Slovenski šolski center v Puccinijevi ulici je stvaren dokaz, česar je bil zmožen Mirko Špacapan. Volilni zakon, ki nam omogoča, da nismo kot Slovenci v deželnem svetu navadne sirote, je tudi njegova velika zasluga. To sta le dva od številnih spomenikov, ki si jih je Mirko Špacapan v svojem prekratnem življenju postavil sam. Obstajajo še številni drugi, tudi živi, kot npr. vsi dojenčki, ki jih je ob kritičnem ali preranem rojstvu rešil, kakor tudi njegove skladbe, njegova zborna, skavtje in Olympia, kot sredine, kjer lahko naša mladina najde prostor in možnost osebnostnega razvoja v zdravem okolju in sloven-

skem duhu, slovenska stranka pa kot zbirna točka naše narodnostno uravnane politike. Mirko je bil torej za Slovence v Italiji pravi narodni voditelj, v sodobnem pomenu tega pojma, kot jih danes ne vidim na našem zamejskem obzorju. Danes se njegovemu spominu želimo oddolžiti s tem obeležjem in s poimenovanjem, po njem, našega Slovenskega športnega centra. Odkrito pa sem prepričan, da delim mnenje zelo številnih ljudi, da si Mirko Špacapan zasluži mesto ob Mirku Fileju, Lojzetu Bratužu in Kazimirju Humarju, teh treh najzaslužnejših mož za nastanek, obstoj in razcvet vseh naših najpomembnejših družbenih dejavnosti, ki se tukaj odvijajo. Vsi trije, kot Mirko Špacapan, so trdno verjeli, da naše slovenstvo lahko gojimo



Gianfranco Moretton

le preko vseh danes omenjenih družbenih dejavnosti, kot seveda tudi v cerkvi, s posebno skrbjo za mladino, ki ji moramo biti sposobni nuditi v prihodnje, skupaj z novimi generacijami mladih, uživali bogato dediščino njegovega dela, čim prej tudi sami tam postavili spomenik, ki si ga zasluži. ”

Gorica, na praznik Brezmadežne 2008

Damijan Terpin

Na družboslovnem večeru FUDŠ o političnih spremembah po volitvah

Levica se je močno angažirala, desnica pa je zaspala

V zadnjih dneh novembra je Fakulteta za uporabne družboslovne študije (FUDŠ) v Novi Gorici pripravila prvi družboslovni večer v študijskem letu 2008/09. Tema večera so bile politične spremembe v Sloveniji po jesenskih parlamentarnih volitvah. Aktualna dogajanja v slovenskem političnem prostoru so analizirali profesorji Matej Makarovič in Matevž Tomšič (oba FUDŠ) ter Jernej Pikalo (FDV), novinar Večera Matija Stepišnik, urednik Žurnal24 Goran Novkovič in urednik STA Uroš Urbanija. “Do odločilnega preobrata in posledično poraza desnice je prišlo v zadnjem tednu pred volitvami, glavni razlog zanj pa so bili enoten nastop levega trojčka, močna mobilizacija levih volilcev in plačna reforma”, je uvodoma ocenil Matej Makarovič. Njegov kolega Matevž Tomšič je k temu dodal, da na strani pomladnih strank ni bilo poznati angažiranosti na področju civilne družbe. “Janšev blok je nekoliko zaspal. Nasedli so visokim ratingom”, je še pojasnil. S tem se je strinjal tudi Uroš Urbanija iz STA, ki je povedal, da v zadnjih dneh pred volitvami ni bilo mogoče dobiti nikogar iz SDS”. Takrat je vse delal levi trojček in delal je dobro, je še poudaril, v zvezi z edino afero v volilni kampanji, afero Patria, pa je izrazil prepričanje, da je ta Janši in SDS bolj koristila kot škodila. “Plačna reforma je bila drugotnega pomena.

Glavna so bila čustva in sreča, saj je SD zmagal le za 11 tisoč glasov”, je še pripomnil Urbanija. Drugačnega mnenja je bil Večerov novinar Matija Stepišnik, ki je izrazil prepričanje, da Pahor volitev ni dobil v zadnjih dneh. “Napovedanih sprememb ni bilo. Nezadovoljstvo volilnega telesa se je generiralo dve leti”, je pojasnil in dodal, da je Pahor volitve dobil na račun sprememb, tako kot Janša pred štirimi leti. Po mnenju urednika Žurnal24, Gorana Novkoviča, so spremembe posledica več dejavnikov, od Janševih velike napake v odnosu do kapitala, zelo neodločne podpore Lojzeta Peterleta na predsedniških volitvah, zaradi česar je zmaga Danila Türka dala zdelo SD-ju, plačne reforme in podobno. Jernej Pikalo s Fakultete za družbene vede je menil, da so predvsem politično neopredeljeni volili za SD, ker so imeli s SDS in LDS slabe izkušnje. Glede afere Patria pa je povedal, da je resda dvigala ratinge SDS, hkrati pa je utrjevala tudi prepričanje levih volilcev. V nadaljevanju se je razprava osredotočila na to, kako bo lahko Pahor uresničil napovedi o tem, da ne bo politično kadroval. Udeleženci okroglo mize so se strinjali, da so dolocene zamenjave po menjavi oblasti logične in da ni z njimi nič narobe, dokler ima politično kadrovanje tudi strokovno podlago, problematična pa je zamenjava “dobrih vaših s slabimi našimi, samo zato, ker so naši”. Makarovič je

omenjeno Pahorjevo izjavo, ki se po zmagi na volitvah ni spremenila, ocenil kot spoštovanja vreden in ambiciozen politični cilj, ki pa ga bo premier težko uresničil, saj naj bi začeli nekateri ljudje iz njegove, predvsem pa Golobičeve stranke (Zares) že dan po zmagi govoriti, kdo vse bo moral oditi. Govorniki na družboslovnem večeru so se strinjali tudi, da Pahor v času, ko je treba zelo učinkovito in hitro vladati, precej cinca in se pred odločitvami pogovarja z različnimi zainteresiranimi skupinami in posamezniki ter tako ves čas igra dvojno igro. “Pahor bi se pogovarjal, mi pa rabimo hitre ukrepe. Janša je znal, kar se tega tiče, bolj učinkovito vladati”, je opozoril Novkovič. Družboslovni večer se je zaključil z vprašanjem iz publike o vlogi aktualne opozicije oziroma možnosti, da Janša, čez štiri leta spet zmaga na volitvah. Tomšič je izrazil prepričanje, da je majhna verjetnost, da bi SDS razpadla tako kot LDS, saj gre za zelo trdno stranko, v kateri do zdaj ni bilo frakcijskih bojov. Ocenil je tudi, da bi Janša lahko ponovno zmagal, ni pa to gotovo. Urbanija je izpostavil dejstvo, da je SDS drugače izgubila kot LDS, ki je na prejšnjih volitvah izgubila kar 10% glasov. “Tu je šlo bolj za vprašanje sreče”, je zatrdil in dodal, da je večje vprašanje, kaj se dogaja v NSi. Matija Stepišnik je v zvezi s tem povedal, da nekateri za vrnitev Nove Slovenije v parlament pravijo, da je to mislija

nemogoče. Kot največji problem SDS pa je izpostavil dejstvo, da je Janša tako karizmatična osebnost, da v svoji bližini ne pušča nikomur rasti. Kot zanimivost letošnjih izidov volitev v SDS je omenil tudi to, da intelektualna elita stranke, ki jo zastopajo Milan Zver, Dimitrij Rupel, Gregor Virant in Žiga Turk, ni prišla v državni zbor. “V Sloveniji smo imeli veliko srečo, da je leta 2004 zmagala desnica. Zdaj imamo namreč dve eliti”, je ocenil Žurnalov Goran Novkovič. Pojasnil je še, da lahko igra Janša na

dve karti, predčasne volitve ali na realne možnosti, da zmaga čez štiri leta. “Taktika SDS v parlamentu bi lahko bila zelo dobra, če Janša ne bi ponavljal napak z izjavami, s katerimi je šel preko roba. Z mehkim populizmom in uporabo znanja, ki so ga SDS-ovi poslanci pridobili v času vladanja, bi lahko zgradili zelo močno vlado”, je še pomodroval Novkovič in izrazil prepričanje, da ima SDS dve jedri, krščansko in ateistično. Če bi se Janša umaknil, bi lahko prišlo do razpada stranke, iz tega pa bi mor-

da lahko nastala moderna krščansko demokratska stranka evropskega tipa, kakršne Slovenija zdaj nima. Tudi po mnenju Jerneja Pikala ima Janša čez štiri leta dobre možnosti, a le, če bo dokazal, da je v enaki meri sposoben vladati za vse, ne le za svoje. V zvezi z vlogo opozicije je dodal, da bo zanjo ključno reševanje aktualne finančne krize, saj lahko taka kriza rodi radikalno desnico, ki ljudem ponuja jasne in enostavne ter vsečne odgovore.

Nace Novak

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Kos sira

Večkrat se zgodi, da nekaj preberem, nekaj slišim in sama sebi dopovedujem, kako je nujno, da do tičeno zadevo poskusim metabolizirati na tipkovnici. Kar se seveda večkrat ne obnese, večina vprašajev ostane takih, morda sem sploh značajske oddaljena od klasičnega modela “vprašanje (oz. hipoteza) - razvoj - zaključek (oz. odgovor) ...”

Danes bi si “recimo” z veseljem dala kak tehten odgovor na vprašanje “Kako je sploh možno, da smo postali taka družba?” V lokalnem dnevniku berem o osemdesetletniku, ki je v marketu moje četrti skušal ukrasti kos sira. Blagajničarka (in lastnica marketa) je takoj poklicala policijo in v nekaj minutah je prišlo do ustrahovalnih vprašanj povsem teroriziranemu osemdesetletniku, ki je bil kasneje odpeljan na policijsko izpostavo. Zaradi kraje kosa sira. Že samo to odpira marsikatero vprašanje. Kar pa jasno, ponazarja breznost, v katerega padamo, je po mojem naslednje: osemdesetletni tat enega kosa sira, v popolni osramotitvi, je dolge minute stal v kotu, ob blagajni pa je na desetine kupcev samostrelmo vanj. Ali je možno, da ni bilo v četrti - kjer par ulic stran lagodno pohajkuje, poleti s



sladoledom, pozimi s pečenimi lešniki in mandlji z božičnih stojnic - med tistimi desetina kupcev enega samega, ki bi ob pogledu na tišto sceno starcu kupil tisti kos sira? Ali je sploh možno, da ga ni bilo dovolj in upravičeno ošteči, marveč je moralo priti do izpraševanja na policijski izpostavi? Morda sem naivna. Razumem trdo pest, ko gre za resnične zlikovce, ne razumem pa znanjan na nedesetletnem osemdesetletniku. Pred časom sem v večernih urah zaprepaščeno videla, kaj se zgrija pred drug market zraven enega središčnih mestnih trgov. Market je odprt do poznih ur, kraje alkohola so ob večerih skoraj vsakodnevne, pred trgovino pa postopajo osebe, ki te lahko v par sekundah za prazen nič

opsujejo. Pred čim drugim. Evo, za vse to je trda roka upravičena. Za osemdesetletnega sestradanega starca, ki ukrade kos sira, ne. Morda najdem odgovor večer, ko po televiziji poslušam Placida Dominga, ki poje poezije Karola Wojtyły, nekatere napisane, preden je postal papež. Vsaka je zgodba zase, takoj pa je najti skupni imenovalec: človečnost. Morda smo vsi potrebni velikega namakanja vanjo.

Zbor za republiko povabil novo oblast, naj nasprotjuje poslabšanju gospodarskih razmer

Hrvaška naj ukrepa, sicer bo tvegala zastoj pri vključevanju v EU

V Sloveniji del politike in stroke zatrjuje, da se v državi sicer kažejo znaki in značilnosti finančne in gospodarske krize, vendar to še ni prava recesija, ker so težave obvladljive. To zatrjujejo zlasti v opozicijski Slovenski demokrski stranki. V vladi in koalicijskih strankah pa nasprotno dokazujejo, da je kriza že nastala in povzroča posledice oz. škodo, ki jih je potrebno čim hitreje odpraviti. A vlada doslej še ni sprejela pomembnejših ukrepov za zaustavitev krize, ki jih napovedujejo za sredino tega meseca.

Bolj kot z dilemo o tem, ali kriza v državi je, ali pa je ni in je nemara tudi ne bo, se politika ukvarja z drugimi temami. V večini javnih občil se nadaljuje gonja zoper predsednika vlade Boruta Pahorja, ki je nekdanjega zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla imenoval za svojega posebnega pooblaščenca za zunanje zadeve. Pojavljajo se trditve, da Borut Pahor ni primeren in sposoben za odgovorno funkcijo premierja, pri blatenju dr. Dimitrija Rupla pa večina javnih glasil uporablja besednjak, kakršen je bil doslej v samostojni Sloveniji le redkokdaj uporabljen. Nihče ni zapisal, da je bil bivši zunanji minister ustanovitelj slovenske diplomacije, da je bil med tvorci nove države, ki se ji ni nikoli izneveril. Odgovorni urednik neke znane informativno-politične revije je zapisal, "da je čas, ko človek na najodgovornejšem mestu v državi kot dejanje reševanja globalne krize vidi tudi imenovanje dr. Dimitrija Rupla za svetovalca, velja to njegovo iskanje dobrega usmeriti tudi vanj samega. Čas je da predsednik vlade svoje besede zastavi v korist izbrisanih, ki so prepuščeni masakru (pokolu) in političnemu izživljanju. Če je bil

pripravljen to storiti za Rupla, premožnega in močnega moža, zagotovo ne bi smel omahovati, ko gre za pravice izbrisanih". V Sloveniji se po izvolitvi nove vlade pojavlja čedalje več napisov o tako imenovanih izbrisanih, to je tistih državljanov z območij nekdanje Jugoslavije, ki so od-

slovenske samostojnosti in da je ta državo spremljala na poti v Evropsko zvezo". Politična kronika v Sloveniji v preteklih dneh našteva tudi druge dogodke, resnične, domnevne ali pa napovedane oz. pričakovane. Demokratska stranka Slovenije je na spletu premieru



Borut Pahor

klonili državljanstvo nove slovenske države in so bili zato izbrisani s seznama stalnih prebivalcev pri nas. Nova oblast v Sloveniji jim je očitno naklonjena, samozvani izbrisani pa pričakujejo, da jim bo izplačala odškodnino za njihovo "trpljenje". Tako imenovani izbrisani bodo v mandatu nove vlade očitno pomembna tema političnih soočanj z opozicijo, pri čemer je za slovenski narod žaljiva trditev, ki je bila sprejeta na konferenci o izbrisanih. Le-to je pred dnevi pripravil Mirovni inštitut v Ljubljani.

Na konferenci so zatrjevali, "da je bil izbris posledica nacionalistične politike, vgrajene v temelje

Borutu Pahorju očitala, da je začel zamenjati vodilne državne uradnike in druge funkcionarje, čeprav je pred volitvami obljubljal, da v njegovi vladi kadrovskih čistk ne bo. Razširile so se trditve, da je Janez Janša prejel razne ponudbe za zaposlitev v tujini. Med njimi naj bi bilo tudi povabilo za prevzem funkcije generalnega tajnika zveze Nato. V primeru sodne razjasnitve domnevnega škandala ob nakupu oklepnih vozil znamke Patria, v katerega so vključevali tudi Janeza Janšo, pa bi bilo ugotovljeno, da je bil nedolžen, bo njegova stranka zahtevala razpis predčasnih parlamentarnih volitev. Zloraba zadeve z oklepnimi

vozilli naj bi namreč najbolj vplivala na poraz Socialdemokratske stranke Slovenije na volitvah.

V Sloveniji je vzbudila splošno podporo napoved predsednika vlade Boruta Pahorja, da bo država zavrla pogajanja Hrvaške o njenem vstopu v EU, če nebo sprejela važnega pogoja. Iz vseh dokumentov, ki jih je v procesu dogovarjanja poslala evropski povezavi, mora izločiti besedila, fotografije in zemljevide, ki bi kazali, kot da je slovensko-hrvaška meja že določena, čeprav je le časna in sporna. Premier je izjavil, da v primeru, da ne bo sporazuma ali pozitivnega odgovora hrvaške strani, slovenska stran ne bo dala soglasja za nadaljevanje pogajanj med Hrvaško in EU. Časnik Delo je v uvodniku z naslovom Pahorjev ultimatum, katerega avtor je bil zagrebški dopisnik Rok Kajzer zapisal, "da je Pahor z ultimatom izbral edino taktiko, ki jo hrvaški politiki razumejo".

Obletnici dveh dogodkov pomembnih za slovensko zgodovino

V Ljubljani so se v četrtek, 4. decembra, sestali ustanovitelji iniciativnega odbora za oblikovanje Slovenske demokratske zveze. To je bila politična stranka, ki je spodbudila nastajanje demokracije v Sloveniji in njeno osamosvojitve. Srečanje je bilo ob dvajseti obletnici ustanovitve iniciativnega odbora. V zgradbi Univerze v Ljubljani pa so ob praznovanju 90-letnice njene ustanovitve v ponedeljek, 1. decembra, odprli razstavo o eni ustanovnih članic Univerze, teološki fakulteti. Med gosti na slavnosti sta bila tudi veliki kancler teološke fakultete nadškof Alojz Uran in njen dekan Stanko Gerjolj.

Marijan Drobež

Kratke

Prejeli smo: Odmev

V današnji Soboti (PN, 6.12.2008), na strani DRUŽABNA med drugimi fotografijami z opisi kdo je kdo in z naslovom Zamejsko – Pesnik in pisatelj – sta med veselim klepetom predstavljena tudi – citiram – "... zamejski pesnik Jurij Paljk in pisatelj Zorko Simčič, ki velja za najboljšega pisatelja v izseljeništvu. Poleg primorskega porekla in optimizma, ki sta ga vedno polna, imata skupno tudi to, da sta svoje knjige začela izdajati v tujini: Simčič v Argentini, Paljk v Italiji..."

Drugače rečeno, poročevalec je v petih vrsticah zagrešil vsaj deset napak. Prvo, v zvezi s Paljkom (ki ni samo pesnik in odgovorni urednik Novega glasa, marveč tudi pripovednik in publicist): od kdaj pravimo oz. štejemo zamejstvo za... tujino? Ne sodita Gorica in Trst in vsa okolica v pojem slovenskega primorja? Mi iz matice, bogve zakaj, smo mu že pred mnogimi desetletji začeli praviti malce ponesrečeno slovenski skupni kulturni prostor, ne pomnim pa, da bi šteli vse tiste domače kraje onkraj nekdanje meje za tujino. Kaj ste uvedli tam v Kopru novo modo?

Drugo, v zvezi z Zorkom Simčičem: že predolgo živi v Sloveniji, nič manj kot štirinajst let, in sicer v Ljubljani, da bi ga še vedno šteli za najboljšega pisatelja... v izseljeništvu. Vrh tega je tudi dramatik, publicist in celo pesnik. On je res izdal nekaj knjig v... tujini, to je v Argentini, prve knjige pa v Sloveniji, in sicer leta 1943 roman Prebujenje, pri Novi založbi in zanj istega leta prejel Prešernovo nagrado, nato je objavil Tragedijo stoletja, s satirami in humoreskami. Nekaj podatkov sem našla v njegovih Rimskih zgodbah, ki mu jih je knjižno izdala, tudi v italijanskem prevodu, slovenska založba Mladika v Trstu, (vi bi rekli najbrž... v tujini, saprabort! Kakšen tečajček o slovenski zemlji, narodni samobitnosti in zavednosti pa o tujinah, domovinah, zamejstvu, onkrajstvu in unejstvu ne bi vam škodili! Ker je Boris Pahor postal prav danes pri vas in Radiu Koper novembrska osebnost Primorske, najbrž vam ne bi odklonil prošnje. Povabite ga spet na kakšen shod ali klepet in mimogrede, de sbris, kot bi rekli Tržačani, di passaggio Italijani in en passant Francozi bi vam razbistrili precej zmedene pojme v glavi s kakšno takšno koristno lekcijo. Ko pa ste zbistritve potrebni kot slepec vida. Prosite ga, on je galanten gospod, ne bo vam rekel ne. / Jolka Milič

Izjava Združenja borcev NOB Nova Gorica, Ajdovščina-Vipava, Idrija-Cerkno in Tolmin

Pokrajinski svet združenj borcev za vrednote NOB Nova Gorica, Ajdovščina – Vipava, Idrija – Cerkno in Tolmin je na svoji seji, 4. 12. 2008, poleg drugih vprašanj, ki zadevajo delovanje borčevske organizacije, razpravljal tudi o težkem položaju, v katerem se je znašla slovenska narodna skupnost v Italiji. Člani Sveta so v razpravi izrazili zaskrbljenost zaradi realne nevarnosti, da bi italijanska vlada, z napovedanim radikalnim zmanjševanjem že itak preskromnih denarnih sredstev za delovanje slovenskih izobraževalnih, kulturnih, športnih in drugih ustanov, povzročila krčenje njihove dejavnosti in celo postopno ukinitve. Zaskrbljenost članstva združenj borcev na Severnem Primorskem je toliko večja, ker so se sočasno z zmanjševanjem denarnih podpor slovenskim ustanovam in organizacijam, v italijanskih nacionalističnih krogih razplamtele zlovesče teorije o neslovenskih izvorih beneških in rezijanskih narečij. Člani Sveta so bili enotni v zahtevi, da naj slovenska vlada, Ministrstvo za zunanje zadeve ter minister za Slovence v zamejstvu in po svetu naredijo vse, kar je v njihovi moči, da našo narodno skupnost v Italiji ne doleti nesreča, ki jo je doživela v dobi fašizma, ko je bila s podobnimi ukrepi usodno prizadeta njena gmotna in duhovna substanca. / Pokrajinski svet

Dr. Boštjan Žekš ni več predstojnik univerze v Novi Gorici

Dr. Boštjan Žekš, ki je v novi vladi postal minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, spričo nove funkcije, ki zahteva avtonomno in neodvisno osebnost, zapušča pomembno funkcijo. Odhaja namreč s položaja predstojnika Univerze v Novi Gorici. Kot predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti in izkušen znanstvenik je veliko prispeval k razvoju mlade slovenske univerze, njeni pedagoški ravni in znanstveni usmeritvi. Tudi po zaslugi dr. Boštjana Žekša je Univerza v Novi Gorici pridobila ugled v visokoškolskem sistemu, znana pa je tudi v Italiji.

V ambulantni za zdravljenje odvisnosti v Novi Gorici čedalje več pacientov

V ambulantno za zdravljenje boleznih odvisnosti, ki deluje v zdravstvenem domu v Novi Gorici, prihaja čedalje več pacientov. Nekateri prihajajo po navodila oz. informacije o tem, kako bi se lahko zdravili, mnogi pa se začnejo zdraviti, da bi premagali zasvojenost z mamili, alkoholom, igralništvom ali z drugimi oblikami odvisnosti. V ambulantni, ki jo vodi psihoterapevt Miha Kramli, so letos obravnavali že okoli 720 pacientov iz celotne Goriške. Največ, 278, jih je bilo iz Nove Gorice. Na drugem mestu po številu pacientov je bila Ajdovščina, od koder jih je v ambulantno prišlo 89.

Vodja omenjene ambulante je za naš časnik povedal, da so letos v psihoterapevtskem programu opravili že 3.187 raznih storitev. Najbolj narašča število obravnav zaradi odvisnosti od iger na srečo. Le-teh je



letos samo do konca oktobra bilo že 612. Sodelavci ambulante izvajajo t. i. delavnice za učence oz. dijake, imajo predavanja na temo odvisnosti za starše, usposablajo učitelje in profesorje. Zlasti pa poskušajo povečati odgovornost in znanje zaposlenih v igralništvu. Prizadevanja za zdravljenje boleznih odvisnosti v novogoriški ambulantni vodijo psihoterapevt Miha Kramli, psihiater Bernard Spazzapan iz Gorice in sociolog Tomo Dumančič iz družbe Hit v Novi Gorici.

Prejeli smo Spomenik na Cerju - odgovor Milanu Gregoriču

V letošnji 45. številki vašega tednika je bilo na 12. strani objavljeno pismo Milana Gregoriča, v katerem je o spomeniku na Cerju in o Goriškem muzeju zapisal vrsto neresnic. Takšnih besedil sem že viden. Kar me pa vedno znova in znova preseneča, je to, s kakšno lahkoto nekateri sodijo o drugih ljudeh. Sodijo, ne da bi preverili, kaj je res in kaj ni res. Da bi, kot pravi stara slovenska modrost, "slišali obe plati zvona". Pojdimo po vrsti.

Ni res, da je bila Goriškemu muzeju na sestanku v Ljubljani dne 8. decembra 2006 naložena naloga, da bo v spomeniku na Cerju postavljala le muzejske eksponate. Pokojni predsednik društva TIGR Franjo Batagelj je, skupaj z županom občine Miren-Kostanjevica in ob prisotnosti članov zgodovinske komisije, Goriškemu muzeju poveril nalogo, da za razstavo na Cerju pripravi muzejski scenarij, ker ga do takrat sploh še ni bilo. Obstajala je le zamisel, da bi zgodovinska obdobja razdelili po nadstropjih. Besedila, na katerih je delala zgodovinska komisija, tudi še niso bila muzejski scenarij.

Zato ni res, kot trdi Milan Gregorič, da sem nenapovedano in brez posveta z drugimi predložil

novo zamisel in porušil prvotno zasnovo. Katero prvotno zasnovo? "Braniteljem zahodne meje" ali "Braniteljem slovenske zemlje"? Prvo ime govori o tem, da bi bilo Cerje po tej zasnovi posvečeno le prvi in drugi svetovni vojni; vojni za samostojno Slovenijo pa ne, ker se pač zahodna meja leta 1991 ni branila. Iz Italije je prihajala celo pomoč za našo vojsko. Govorjenje o tem, da bi po prvi zamisli vsako pomembno zgodovinsko obdobje imelo svoje nadstropje, je neresnica. Šele na osnovi kritik s strani zgodovinarjev in Goriškega muzeja so se stvari počasi začele spreminjati na bolje.

Scenarij z naslovom "Pod svobodnimi zvezdami" je bil dokončan dne 5. januarja 2007 in poslan v razmislek vsem zainteresiranim (občina Miren-Kostanjevica, zgodovinska komisija, oblikovalec razstave Janez Suhadolc, veteranska združenja). Dne 14. februarja 2007 je zgodovinska komisija scenarij "Pod svobodnimi zvezdami" potrdila in sprejela. Citiram njihov sklep, ki je bil po elektronski pošti dne 20. februarja 2007 poslan v vednost tudi društvu TIGR: "Zamisel Andreja Malniča o vsebinskih sklopih sprejemamo, vendar s priporočilo, da zahteva še popravke

in dopolnitve. Ker je prostor zelo omejen, predlagamo, da bi ga opremili z izbranim gradivom. Vso drugo slikovno in tekstovno dokumentacijo pa bi prikazali na sodoben način, na avdio in vizualnih pripomočkih. Vsebinski sklopi prav v ničemer ne krnijo arhitekturnih izhodišč dr. Darka Likarja, oblikovalca spomenika. Prav tako je mogoče v vsebinskih sklopih uresničiti vse namene graditeljev spomenika".

Vsebinski scenarij "Pod svobodnimi zvezdami" sta na zahtevo novega predsednika društva TIGR, Marjana Bevka, Svet zavoda in Strokovni svet zavoda Goriškega muzeja dvakrat obravnavala in tudi dvakrat potrdila. Prvič dne 23. februarja 2007, drugič dne 13. oktobra 2008. Uredništvu prilagam dokumente, ki potrjujejo resničnost mojih besed. Zaradi vrste neresnic, ki jih je ožje vodstvo TIGR-a vztrajno navajalo v medijih in na sestankih koordinacije veteranskih združenj v Ljubljani, je vodja zgodovinske komisije, dr. Branko Marušič, dne 5. novembra 2008 v Novi Gorici sklical sestanke, na katerega so prišli predstavniki vseh veteranskih združenj, župan občine Miren-Kostanjevica in predstavniki Goriškega muzeja. Na seji ni bila sprejeta nobena obdobja scenarija "Pod svobodnimi zvezdami", čeprav je bilo s strani predstavnikov društva TIGR - kot vedno - izrečenih veliko neresnic na

račun muzeja in mene osebno. Na sestanku, ki so ga predstavniki društva TIGR brez obrazložitve predčasno zapustili, je bil sprejet sklep, da župan občine Miren-Kostanjevica skliče nov sestanek in nanj povabi člane zgodovinske komisije, Goriški muzej in društvo TIGR, z željo, da se o teh zadevah pogovorimo strokovno, strpno in na osnovi argumentov.

V pismu je Milan Gregorič celo zapisal, citiram: "Za zanesljivejšo oceno (ne) sprejemljivosti zasnove Goriškega muzeja bi sicer bila potrebna poglobljena in celovita analiza obeh pristopov, za katero pa v tem kratkem sestanku ni prostora. Vendar že prikazana dejstva opozarjajo, da je že sprejeta zasnova (društva TIGR in ostalih soudeležencev) jasna, logična in konsistentna, medtem ko pušča goriška protizamisel bralca zbezanega".

Zakaj je vsebinski koncept - ki zgodovino podaja celostno na osnovi geneze, evolucije in kronologije, in ki ga zagovarjajo muzej, zgodovinska komisija in mnogi člani veteranskih združenj (tudi TIGRa) - zbezan, Milan Gregorič ne pojasni. Ob vsem tem si ni vzel niti toliko časa, da bi v svojem pismu vsaj točno navedel pravi naslov scenarija. Namig: naslov se ne glasi "Pod svobodnim soncem". Zakaj si avtor ne vzame malo več časa za temeljitejšo analizo in zakaj si najde čas in prostor, da piše neresnice? Je res tako težko biti pošten?

Andrej Malnič

DEŽELNI PRORAČUN ZA LETO 2009 Deželni svetnik Igor Gabrovec

Plovemo v neznano smer!

Postavke za manjšino v deželnem finančnem zakonu za leto 2009 so za zdaj nespremenjene: po odobritvi v pristojni deželni komisiji so prispevki ostali na isti ravni kot lani. Dejstvo pa je v tem, da bo deželna vlada prilagodila dokončne dotacije glede na postavke državnega finančnega zakona, ki bodo izšle po razpravi v senatu: od 4 milijona in 700 tisoč evrov (ki bi jih dežela na podlagi državnih prispevkov vključila v proračun za leto 2009, 2010 in 2011) naj bi potem dotacije znižali na nekaj več kot 4 milijona evrov za leto 2009, za naslednji dve leti pa dodatno oklestila. "Dežela bi se tedaj znašla v precepu: ali naj v rebalansu sredi prihodnjega leta sama zniža postavko za manjšino v skladu z državnim finančnim zakonom, ali naj sama zapolni manko, ki ga je povzročila rimska vlada. Trenutno ni mogoče predvidevati, kako se bo stvar razvila. Manjšina se je namreč istočasno aktivirala pri slovenski vladi: nekateri trdijo, da bi lahko slednja v slučaju negativnega stališča italijanskih politikov prispevala manjkajočo vsoto denarja vsaj za prihodnje leto", nam je povedal deželni svetnik Igor Gabrovec. V dotaciji, ki znaša 4 milijona in 700 tisoč evrov, ni vključenih dodatnih 500 tisoč evrov, ki jih je Prodijska vlada odobrila pred koncem svojega mandata.

Dežela naj bi iz svojih blagajn namenila manjšini prihodnje leto 400 tisoč evrov; deželni odbor se poleg tega še ni odločil, kako naj uporabi sklad v višini 590 tisoč evrov, ki ga je za potrebe slovenske manjšine ustanovila Illyjeva uprava: od te vsote so odšteli le sto tisoč evrov in jih namenili zaščiti t. i. dialektov videmske pokrajine. Odbornik Molinaro je tako ostanek (490 tisoč evrov), ki je med drugim zaprišežen isti uporabi, trenutno zamrznil. Denar seveda ni zgubljen, prišteti ga je treba vsoti 400 tisoč evrov za prihodnje leto (za skupnih 890 tisoč evrov).

Kaj pa ostale postavke?
Postavka v višini 250 tisoč evrov, ki je namenjena financiranju Slovenskega stalnega gledališča je v bistvu ostala neokrnjena; potrjen je bil tudi prispevek v višini 165 tisoč evrov, za odplačevanje starih dolgov. Nespremenjena je tudi vsota 28 tisoč evrov, ki je namenjena delovanju paritetnega odbora, 50 tisoč evrov bo tudi prihodnje leto namenjenih izobraževanju v slo-

venskem jeziku, kot normira deželni zakon 10 iz leta 1980. Potrjeni so prispevki za podporo izobraževanja v krajevnih manjšinskih jezikih, se pravi tudi furlanščini. Prišteti je treba še 500 tisoč evrov prispevkov za slovenske šolske učbenike in za gorata območja videmske pokrajine: Dežela prejema te dotacije od države na osnovi zaščitnega zakona. Slovenski manjšini in manjšinskim jezikom je dežela na podlagi novega zakona namenila isto pozornost kot doslej.

Splošnih krčenj torej ne bo?
Odbornik Molinaro je napovedal, da bo v duhu varčevalnih ukrepov znižal stroške lastnega odborništvaja za okrog 4%... Med debato v avli bom predstavil še vrsto popravkov: gre za postavke, ki predvidevajo dodatne prispevke za gledališče, ki ga že danes bremeni več sto tisoč evrov primanjkljaja, in za fond, ki ga dežela namenja slovenski manjšini: kakor koli že se bo politična afeta v

ne logike t. i. dobrega upravljanja. Zadržujemo pa, da se to ustanovo premisli in temeljito preoblikuje v subjekt, ki lahko razpolaga z dovoljšnimi finančnimi in upravljalnimi sredstvi, s katerimi lahko suvereno skrbi za razvoj teritorija, predvsem goratih področij. Ne sprejememo zato postavk, ki gredo zgolj v kletenje finančnih dotacij za določena deželna območja.

Poleg tega nas skrbijo izjave deželnega odbornika za kmetijstvo Claudia Violina, ki nima nikakršnega namena podpirati kmetijstva goratih področij, češ da umirajočega bolnika nima smisla zdraviti.

Negativni znaki sedanjega finančnega zakona se istočasno kažejo na ravni splošnega krčenja krajevnih avtonomij. V času Illyjevega predsedovanja so ustanovili t. i. Aster-je, ki omogočajo povezovalne občin pri upravljanju skupnih storitev. Na koncu prejšnje zakonodajne dobe je bila sprejeta tudi načrtno prikladna varianta za tržaško pokrajino,

ki je bila nekakšno nadomestilo KGS: omogočala je povezovanje občin, ki ne mejijo druga z drugo (Devin - Nabrežina + Zgonik + Repentabor in Dolina). Aster-je naj bi po novem ne ukinili, a bi jim zgolj odvzeli finančno podlago in s tem dejansko suverenost. Finančni zakon nakazuje namreč le večjo diskrecionalno prakso deželne uprave pri financiranju posameznih občinskih pobud: občine bodo tako prepuščene milosti in nemilosti deželne uprave, ki bo samovoljno odločala, katere občinske uprave so prikladne njeni logiki in katere niso. Ali bi lahko taka politika začela krusiti politična ravnotežja znotraj samih občin v luči občinskih volitev, ki bodo prihodnje leto?

Gotovo. Taka izsiljevanja bodo oškodovala opredelitev nekaterih

javnih upraviteljev. Poudarjam še to: deželni finančni zakon ne zrcali krznega položaja ne italijanskega in niti svetovnega gospodarstva: v njem je nakazanih veliko sredstev, ki pa jih bo dežela delila na podlagi samovoljnih gledanj. Z Illyjem smo se lahko strinjali ali ne, se kregali ali rokovali: njegove postavke pa so bile vedno jasne in odgovarjale po neomajnim normam. Sedanja deželna ladja pa plove v neznano smer.

Igor Gregori



Foto IG

Rimu iztekla, se vendarle bojim, bo parlament določene dotacije vsekakor znižal. Deželni finančni zakon pa poleg teh problemov odpira še vrsto drugih vprašanj, ki so za našo manjšino gotovo škodljivi.

Na primer?
Pogajanja na nivoju političnih sil nakazujejo željo po dokončni ukinutvi Gorskih skupnosti: Kraška gorska skupnost je že zdavnaj zamrla, njene pristojnosti pa so prevzele pokrajine. Pod udarom je tako tudi Gorska skupnost, ki skrbi za Brda, Nadiške doline in Tersko dolino, kateri predseduje števerjanski župan Hadrijan Corsi: njena ukinitve bi pomenila še en udarec naši skupnosti.

Poudarjam, da teh ustanov ne želimo braniti za vsako ceno in izven vsakrš-

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Veliki polžek

Direndaj v Mačjem mestu

Goriški vrtiljak je v ponedeljek, 17. novembra, zvalil svoje abonente, učence od drugega do petega razreda iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva, pa še vrstnike iz špeterske šole in OŠ z Dobrovega v dvorano Slovenskega narodnega gledališča v Novi Gorici na dve ponovitvi druge predstave letošnje gledališke ponudbe. V goste je prišlo Slovensko ljudsko gledališče Celje, ki je malim gledalcem ponudilo svojo interpretacijo zgodbe Maček Muri. Tega simpatičnega črnuha, ki ga je s svojim domišljjsko bogatim peresom izvezel eden izmed najboljših sodobnih slovenskih pesnikov in pisateljev, Kajetan Kovič (1931), pozna gotovo vsak slovenski otrok. Pisatelj je z mačjimi dogodivščinami razveselil kar nekaj generacij naših malčkov. Zgodbica o mačku Muriju, pisatelju, ki si v Mačjem mestu kot buden opazovalec skrbno zapisuje v svojo mačjo knjigo vse, kar se v njem dogaja, je doživela kar nekaj priredb. Že l. 1982 se je pojavila v obliki radijske igre za otroke, l. 1984 je izšel njen zvočni posnetek; na glasbo Jerka Novaka je Murijeve velike in male težave odpela pevka Neca Falk. Novakova glasbena podlaga razgibava z glasbenimi aranžmaji Igorja Leonardija, tudi izvajalca glasbe, najnovejšo odrsko predelavo, ki pripada dramaturginji Romani Ercegovič. Njeno dramatizacijo je v mizanscensko živost in razgibanost režijsko spletel Matjaž Latin, režiser mlajše generacije, ki je v ospredje mačje družine seveda postavil lepega črnega mačka Murija in njegovo prijateljico, belo lepotočko Maco, ki s pravo pariško držo osvaja srca mačkonov v Mačjem mestu in s tem podžiga ljubosumje do ušes vanjo zaljubljenega Murija, ki ne ve, kako bi ji razkril svoja čustva. Pri srečnem razmotavanju njune ljubezenske zgodbe jima pomagata prijatelja Mica in Mav. Središčno zgodbo pestri živahni mestni vrvež



da se igra predstavlja kot bogat, za uho in oko prav všečen muzikal. Živahen utrip mačjega mesta, v katerem ne manjka niti nogometna tekma z razvnetimi navijači, poudarjajo tudi scenski pripomočki, ki se kot gibljivi elementi pojavljajo na odru v menjavi prizorov. Tako se kažejo tudi temna pročelja mačjih hiš, ki jih v noči razsvetljujejo svetilke, z zasukom pa se spremenijo v prijazno notranost mačjih bivališč. Maca se seveda kot prava Parižanka pojavi na elegantnem vrtljivem ležišču. Z dinamično režijsko zgradbo se živahno spajajo igralci, ki imenitno ponazarjajo mačje junake in njihove značajske vrline in napake, v vsem podobne človeškim dobrim in manj dobrim lastnostim. Vizualno podobo bogatijo zelo lepi, bogati, domiselno ukrojeni kostumi Andreja Gabrona, ki je tudi oblikovalec mask. Igralski obrazi se s spretnim maskiranjem preoblikujejo v privlačne, čisto mačje smrčke z dolgimi brki in otroke zvabijo v svojso predstavljen pravilni svet, v katerem sicer utripa naše življenje. Otroci so očarani spremljali odrski splet, pomenska gostobesednost replik je malce spravljala v škrpice le tiste, ki jim slovenščina dela preglavice.

IK

SOL V KAVI

Teško je vrtniti zaupanje

Kralj Džigme Singje Vangčuk je uspešno vladal Kraljevini Butan dobrih trideset let. Ko je leta 1972 postal kralj, so državci Butan očitali, da ima zelo nizek "bruto domači proizvod", torej neustrezno gospodarstvo. Kralj, ki se je šolal v Združenem kraljestvu, je odvrnil, da je zanj veliko pomembnejša "bruto domača sreča" oziroma zadovoljstvo prebivalcev. S tem je sicer izrazil pomembno, a nič kaj izvirno misel, da denar ne daje sreče. Šele leta 2006, ko je kralj že abdiciral in pripravil prve parlamentarne volitve v državi, je svet začel resno jemati kraljevo misel. Ameriški svetovalec številnim svetovnim vladam Med Yones je določil bruto nacionalno srečo kot makroekonomski dejavnik, sestavljen iz zadovoljstva na naslednjih sedmih področjih: osebne finance, življenjsko naravno okolje, delovno mesto, fizično zdravje, umsko zdravje, družbeni odnos in politika. Vsi ti dejavniki namreč vplivajo na naše splošno zadovoljstvo in posredno na uspešnost države.

Nihče se danes ne čudi, da je za politike v tej fazi finančne krize najpomembnejši podatek indeks zaupanja potrošnikov. Edini izhod iz krize, pravijo, je v tem, da začnejo potrošniki spet kupovati, saj bi povečan promet podkrepil gospodarstvo z novimi denarnimi tokovi. To je sicer res, vendar je tudi res, da potrošniki ne bomo več tako veselo trtili svojega denarja, kot smo v preteklosti, dokler ne bomo zaupali v prihodnost, dokler ne bomo prepričani, da bo jutri vsaj tako dobro, kot je danes, oz. še bolje. Sedaj se nam verjetno upravičeno zdi, da bo jutri precej slabše. Ne zaupamo več finančnim strokovnjakom, saj z vsem svojim strokovnim znanjem, ki ga mi navadni smrtniki nimamo, niso bili sposobni napovedati te finančne krize, sedaj ne vedo, kdaj bo

dosegla dno in kdaj bo konec, ter nimajo rešitev zanje. Ne zaupamo več politikom, ker niso uvedli potrebnih ukrepov, da se preprečijo in prepovejo nepoštenne poslovne prakse in nebrzdano divjanje finančnikov, borznih posrednikov in bankirjev, ki so ustvarili vzroke za to krizo. In seveda, še najmanj zaupamo prav slednjim, torej bankirjem in borznim posrednikom, ker so vzroke za to krizo ustvarili s svojim pohlepom, nepoštenim poslovanjem in zavajanjem. Če se ne motim, bi se v njihovih dejanjih lahko našlo tudi kako bolj ali manj hudo kaznivo dejanje.

Če vsi ti hočejo na novo vzpostaviti naše zaupanje, in sicer v skupnem interesu vseh nas, da se pač oživi gospodarstvo, od katerega smo vsi odvisni, se bodo morali malo bolj potruditi. V vlogi samozanega svetovaleca bi jim rad dal nekaj nasvetov za povečanje zaupanja potrošnikov. Najprej morajo bankirji, ki so si v minulih letih podelili na desetine in stotine milijonov evrov nagrad za uspešno vodenje bank, ki danes propadajo, vrtniti ta denar, saj so rezultati njihove uspešnosti danes več kot očitni. Verjetno ne bi bilo narobe, ko bi se kdo izmed njih pa še kak borzni posrednik in politik udeležil hitrejšega tečaja soočanja z realnostjo, ki mu pravimo zaporna kazen.

Verjetno bi bilo koristno, ko bi banke odpisale neodplačani del posojila vsem tistim, ki so najeli kredit, ker so jih banke prepričevale, da ne bodo imeli težav. Logika je sila preprosta. Če podpisem pogodbo z nekom in navajam lažne podatke, ima ta druga oseba pravico odstopiti od pogodbe. Ne le, da nima več obveznosti do mene, temveč lahko celo zahteva odškodnino. Banke so z zavajanjem prepričale ljudi, da si lahko privoščijo Sledijo, da imajo zavedene stranke pravico odstopiti od pogodbe, banke pa naj plačajo odškodnino v višini neodplačanega dela kredita. Preprosto, kajne?

Peter Szabo

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Palik
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.



Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC



Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 9. decembra, ob 14. uri.

Celo brez usmiljenja, ki ga občuti še divja zver

Ko gre človek predaleč...

V spominu imam dokumentarec o življenju divjih zveri v afriški savani. Mlad gepard, samica, med prvimi svojimi lovskimi pohodi ubije opico. Ko se hoče lotiti žrtve in potešiti lakoto, pa se zave, da ima poginula žival v naročju mladička, čisto neobgljeno kepico, staro le teden ali dva. Zgodi se to, česar bi človek ne verjel: gepardka obstane, nekaj se dogaja v njeni glavi, kdor pozorno sledi dokumentarcu, pomisli, da celo v njenem srcu. Opico pusti, ne dotakne se je več in obstane pred mladičem. Mogočna zver ne kaže več sle po hrani, zdi se, da se je zamislila. Nenadoma stopi k mladiču, nežno ga odtrga od mrtve matere, začne ga lizati. Mlada opica se je oklene, skupaj preživita mrzlo afriško noč, vendar so gepardkine nežnosti in skrb zamen. Mladiček je zjutraj že mrtev, morda zaradi lakote, morda zaradi mraza, pravi komentator. Gledalcu je težko, mladiček je tako nežen in neobgljen, je celo velika zverina, ki ob mrtvi kepiči ne ve, kaj bi. Povoha ga še zadnjič in polize, nato odide, počasi in ponosno, kot je značilno za te velike mačke. A od časa do časa se še ozre. Njena prva lovska izkušnja ni bila lahka...

Dokumentarec o afriških divjinah mi je prišel na misel, ko sem v časopisu brala recenzijo kronike vojnega kirurga Gina Strade Zeleni papagaji, ki je bila letos, po zaslugi zamejke Alenke Možina, prevedena tudi v slovenščino. Knjigo je vojni kirurg in ustanovitelj človekoljubne organizacije Emergency napisal že leta 1999, prevedena pa je v skoraj štirideset jezikov. Čeprav bi po naslovu lahko sklepali, da je to knjiga za otroke, je žal le žalostno pričevanje O OTROCIH, žrtvah vojnega nasilja. Zeleni papagaji so v resnici protipehotne mine s tehničnim imenom PFM-1, ki so jih prvi začeli izdelovati Rusi, sedaj pa jih proizvajajo tudi številne zahodne države. Njihova značilnost je, da močno spominjajo na igračo v obliki ptička, saj imajo na sredini valj, nanj pa so pripeta zelena krilca, ki minam večajo aerodinamičnost in jim omogočajo, da se razpršijo daleč naokoli. Zeleni papagaji pa ne eksplodirajo tako. S privlačnim videzom posnemajo igračo, otrok jih lahko nemoteno dvigne in odnese do-

mov pokazat prijateljem. Po dolgem tipanju in manipulaciji pa mina načrtno počti, in to ravno v trenutku, ko je okoli nje zbranih največ radovednežev, otrok seveda. Pa zakaj ravno otroci? Odgovor je nešteto, resnica pa je, da je narod brez otrok mrtev narod, torej dokončno poražen narod brez prihodnosti. Gino Strada osuplo pripoveduje o ostrotreki v Sarajevu, ki je hladnokrvno streljala na šestletnega otroka, medtem ko se je igral s snegom in ga ubila. Zakaj? Ker bi jih imel čez dvajset let šestindvajset, je hladnokrvno odgovorila ženska, ki ni premogla niti toliko materinskega čuta, kot ga ima zver v afriški savani. Avtor knjige, Gino Strada, je zgrožen, z njim pa še bolj bralec sam, ki se sprašuje, kako je sploh mogoče, da se iz visoko donečih besed, kot sta demokracija in svoboda, rojevajo

pohabljeni otroci. In teh je vedno več. V začetku prejšnjega stoletja je bilo v vojnah desetkrat več vojaških žrtev kot civilistov,

operiral v Kabulu, pa je bilo 93% civilistov, od tega 34% otrok, starih manj kot štirinajst let. Po svetu je raztresenih in zakopanih več kot 100 milijonov protipehotnih min. Če živiš v iraškem Kurdistanu, to nanese kar tri mine na prebivalca, njihove žrtve pa so predvsem nedolž-

roki ali nog, z izmaličenimi obrazi in telesi. Predvsem pa ostajajo prepuščeni samim sebi, brez nege in brez prihodnosti v državah, kjer ni dela in zaslužka niti za zdrave ljudi, kaj šele za pohabljenega, ki bi rabili oskrbo in ljubezen. Na tisoče otrok zaradi vojne živi v nadčloveških mukah, nekateri celo brez staršev, ki bi jim lahko blažili bolečine, nekateri se skušajo iz bede rešiti celo s samomorom, kot mali Mohamed iz afganistanske vasi, ki se je z najlonsko vrečko na obrazu skušal rešiti bolečin in pohabljenosti. Ko gre človek predaleč in ne zmore niti najosnovnejše človečnosti, tiste, ki jo zmoro celo zver v afriški džungli, ko denar diktira vojno in ko ekonomski interesi teptajo pravice otrok, je težko najti pot nazaj. Da bi nas potolažili, nam televizija in tiskani mediji govorijo o inteligentni vojni, o nujnih vojaških posegih in o pametnih bombah, ki udarijo samo po teroristih. Mi pa vemo, da ni tako. Vemo, da je imel prav edino Albert Einstein, ki je na konferenci v Ženevi dejal: vojne ne moremo počlovečiti. Lahko jo le odpravimo.

Suzi Pertot



že med drugo svetovno vojno pa se je razmerje obrnilo in je bilo 65% žrtev civilistov. Od 4000 pamocentov, ki jih je italijanski kirurg

ni, radovedni in naivni otroci. V imenu besed, kot so vojna proti terorizmu, civilizacija in demokracija, ostajajo pohabljeni, brez

Namesto zimskega spanja

Nekaj predlogov za gibalno dejavnost

V skladu z letnim časom nas je v zadnjih tednih obiskal mraz. Zimske temperature, vse krajši dnevi, padavine in vlaga, nekajkrat pa ponoči po dežju tudi kaka snežinka ali nevarnost poledice. V tem času se hočeš nočeš tudi spremenijo naše navade, med drugim tudi kar se tiče gibanja in športnega udejstvovanja. Kdor se ne ukvarja z organiziranim športom, ampak se rad premika in goji svojo rekreacijo, se je seni pogosto sprašuje, kako bi tam do marca/aprila smotrno uporabljal čas, ki ga navadno posveča športu. In tu ne govorimo o branju Gazzette, igranju Totocalcia ali gledanju nogometnih tekem z naslanjača, pač pa o lastni aktivni gibalni dejavnosti. Izjemno popularen in preprost način rekreacije je premikanje v naravi v obliki teka, kolesarjenja oziroma enostavno sprehoda s

pospešenim korakom ali na primer v gore. Pozimi, ko sonce za-



de ob štirih in tudi v svetlih urah večkrat ponagajata dež in mraz, rekreativcem zmanjka glavna oporna točka – naravna telovad-

nica na prostem. Še posebej za tiste, ki delajo, in lahko namenijo treningu samo prav večerne ure. Okolje, ki nas obdaja, ponuja vsekakor dovolj pestro paleto nadomestil, da se najbrž prav nihče ne more izgovarjati, da ne dela ničesar, ker za to ni pravih možnosti. V primerjavi s poletjem (ko je Napoleonska vendarle še zastoj)

lo razširjene. Na primer bazen in fitnes. Plavanje sodi med najbolj kompletne oblike športnega udejstvovanja, poleg tega v glavnem ni podvrženo poškodbam, ker pač telo dela v vodi, ki je hkrati zelo prijetna. Dviganje uteži in sploh vse vaje, ki jih lahko opravljamo v fitnes središčih, omogočajo ravno tako dokaj popolno vadbo, čeprav zna postati tudi že bolj specifična v primerjavi s tekom ali plavanjem. Bazen in fitnes sta priljubljena, vendar marsikomu tudi ne ležita, saj sta bolj individualni aktivnosti, ki znata biti pomanjkljivi glede socializacije in za koga tudi dolgočasni. Če se lahko bazen obišče le ob določenih predpisanih urah (sicer navadno z možnostjo širše izbire – na primer tako zjutraj kot zvečer), pa je prednost telovadnice fitnesa prav v tem, da se lahko vanjo zatečeš kadarkoli, tudi ob enourni pavzi za kosilo (tedaj je obisk še najbolj gost!). Obe veji se da v večjih bolj opremljenih centrih tudi združiti, večkrat tudi z dodatkom sproščujoče savne. Seveda je moč obiskovati tudi razne tečaje (telovadba, aerobika, tudi samo plavanje in telovadba v

vodi ali acquagym, lahko vštejemo tudi ples?) in se vključiti v skupine, ki igrajo enkrat ali dvakrat tedensko rekreativno košarko, odbojko, mali nogomet ali kar tudi nogomet na odprtem. Kaj pa doma? Če se vam res ne da iz hiše, predlagamo krajši polurni (brezplačni) trening kar za zapetkom. Dovolj sta preproga (da ne bo preveč mraz na golih tleh) in zid (v oporo pri raztezanju). Trening naj sestoji iz običajnih sklec (dvigovanje lastne teže, predlog 4X15), trebušnjakov (4X25) in hrbtnih (4X20), ki se jih lahko opravlja z različnimi preprostimi vajami. Če dodamo še temeljito

in resno opravljen stretching (raztezanje trebušnih in hrbtnih mišic ter mišic nog, rok in vratu), potem se bo ob primerni vnemi srčni utrip malce zdravo dvignil in se bomo tudi rahlo oznojili, kar ne škodi. Vsekakor bolje kot nič. Za konec pa za bolj lene tudi priporočilo, da je tudi pozimi ob lepem vremenu vsekakor moč v naravo na trening. Še zlasti kdor ima možnost opraviti polurni tek, sprehod ali krajši izlet s kolesom pred mrakom ali ob koncu tedna. Kar pogumno, ne čakajmo na športno mrzlico pred prvim poletnim nastopom v kopalkah!

HC

HOKEJ IN LINE

Moška A1 liga: Polet Kwins - Edera 1:5

NAMIZNI TENIS

Ženska A1 liga: Kras - Caccaglio 3:3

Moška B2 liga: Rovigo - Kras 1:5

NOGOMET

Promocijska liga: Juventina - Capriva 4:1,

Staranzano - Kras 0:1, Lignano - Vesna 2:2

1. amaterska liga: Primorec - Ronchi 7:3,

Savodnje - Domio 2:2

2. amaterska liga: Primorje - Villa 1:1, Opicina

- Zaria/Gaja 0:0, Esperia - Breg 1:0

3. amaterska liga: Muglia - Mladost 4:0

KOŠARKA

Moška C liga: Bor - Rovigo 107:94, Cadoroipa -

Jadran 82:75

Moška D liga: Monfalcone - Breg 65:79,

Kontovel - Fagliono 78:83, Dom - Dinamo

66:71

Ženska C liga: Cussignacco - Polet 56:51

BALINANJE

Moška C liga: Gaja - Vitis 8:8

ODBOJKA

Deželna odbojkaška prvenstva so bila zaradi vsedravnih zveznih volitev v soboto, 6. decembra prekinjena.

Na študijskem bivanju v Rimu (2)

Vtisi iz večnega mesta, v katerem se prepleta pisanost kultur

V Rimu si je treba marsikaj ogledati. Komaj stopiš iz hiše, že imaš pod nosom antične ostanke ali kaj podobnega. Blizu našega stanovanja (delim ga z Urško in Alice) se začenja ogromen park Caffarella, ki je del regionalnega parka Appia Antica. Sprehajalne poti se raztezajo v nedogled, do ostankov znamenite antične ceste, ki je nekoč, pred davnimi časi, peljala v Brindisi (190 pr. Kr.). Rim je povezovala s takrat najpomembnejšim pristaniščem za Grčijo in Orient. Appia Antica, "Regina viarum". Po njej je promet potekal v obe smeri, bila je široka tri metre. Tlakovana je bila z gladkimi kamnitimi ploščami, zato so po njej potovali ob vseh vremenskih razmerah. Ob antični cesti stojijo ostanki rimskih vil, grobnic in starokrščanskih katakomb. Na nekaterih predelih je še tlakovana z originalnimi kamni, z vdolbinami koles vo-

zov. Velik del Appie je asfaltiran in omogoča bogatašem, ki tam živijo, dostop do njihovih sodobnih rimskih vil. Tradicija je ostala še iz antičnih časov. Vse to se začenja za našim blokom. Navaden park. S svojimi posebnostmi. Neskončna zelena površina sredi velemera. S kmetijami, njivami in domačimi živalmi. Na bližnjem travniku se pasejo ovce in krave. Popoln kontrast s situacijo na drugi strani bloka, kjer je cesta, ki pelje v center. Na proti drugačnim znamenitostim. Ne morem se izogniti turističnim ogledom. Kljub strokovni izobrazbi pa so ti nelogični in nesistematični. Stvari sem se lotila kar tako, nič kaj profesionalno umetnostnozgodovinsko. Vnaprejšnje načrtovanje se mi upira (bila bi zelo slab turistični vodič), zelo rada se brez cilja sprehajam po mestu. Usedom se na avtobus številka

628, ki me odpelje proti trgu Venezia, samemu centru mesta. Od tam se odpirajo poti na vse strani. Lahko bi si izbrala druge štartne točke, ker pa na začetku še nisem obvladala prevozov, je bila ta najlažja. Mesto sem začela odkrivati najprej površinsko, s sprehodi po glavnih ulicah, mimo najvidnejših spomenikov. Prvi mesec svojega bivanja sem imela veliko prostega časa. Moji izleti so bili kar pogosti. Vsakič sem se peljala mimo impozantnih Karakalovih term, enega najbolj sugestivnih rimskih kompleksov. Terme so (bile) ve-

ličastne, krasili so jih izjemne dekoracije in umetniška dela. Tu so odkrili slavni Heraklejev kip (Ercolo Farnese, danes v Arheološkem narodnem muzeju v Neaplju). Namenjene pa so bile navadnim smrtnikom in masovni uporabi. Naenkrat jih je lahko obiskalo 1600 ljudi. Cesar Karakala jih je dal zgraditi med leti 212 in 217. Nadaljevala sem mimo prašnega podolgovatega "stadiona", slav-

nega Cirkusa Maximusa. Tam so se, svojčas, stari Rimljani podili s konjskimi vpregami (deloval je do 6. stoletja). Danes ga sodobni Rimljani uporabljajo za jogging (tega nam na faksu ni nihče povedal) in vse skupaj ne deluje nič kaj prijetno, po soncu, med štirimi prometnimi cestami. Ogromni stadion je primeren tudi za politične shode – pred kratkim se je tam zbrala številna množica, da bi prisluhnila besedam opozicij-

skega voditelja. Kdor je sledil poročilom, ve, na koga se nanašam. V antiki se je lahko zbralo 300.000 gledalcev, pred kratkim jih je bilo baje dva milijona – več kot cela Slovenija. Ustavila sem se na trgu slavnih "Ust resnice" (La Bocca della Verità), ki so pod arhaidnim hodnikom cerkvice S. Maria in Cosmedin. Na tem mestu je stala kapelica že v 3. stoletju, papež Hadrijan I. jo je dal razširiti leta 782. Okrasili so jo grški menihi, ki so zbežali ikonoklastičnemu preganjanju. Zato se imenuje tudi "in schola graeca". Cerkev, ki je dobila vzdevek "Kosmidion" zaradi prelepih dekoracij, je seveda odmevala od praznine. Vsi turisti so čakali v vrsti, da bi se slikali z roko na prežečih kamnitih ustih bradatega možakarja. Veliki marmorni disk iz 1. stoletja so na današnje mesto postavili leta 1632. Možje in žene, ki so jih obtožili prešuštva, naj bi položili roko v usta in povedali svojo resnico. Ko se ta ne bi ujemala z objektivnimi dejstvi, naj bi jim gospod odgriznil roko. V resnici je disk pokrov antične kanalizacije ali vodnega odtoka. Moč bajk.

Katarina Brešan



GORICA Govor predsednika Damjana Paulina ob slovesnosti 100-letnice Katoliškega tiskovnega društva

Upravičeno smo lahko ponosni na vlogo, ki jo je KTD imelo in jo še ima!

8. decembra 1908, torej natanko pred sto leti, so slovenski goriški duhovniki pod pokroviteljstvom goriškega knezo-nadškofa Frančiška B. Sedeja ustanovili v Gorici Katoliško tiskovno društvo. V pravilniku so takole opredelili namene nove ustanove: "potom tiska delovati na temelju katoliške vere ter še posebej v smislu resolucij slovenskih katoliških shodov za kulturno povzdigo slovenskega ljudstva predvsem na Goriškem. Sredstva, s katerimi namerava društvo svoj namen uresničevati, so: pridobiti tiskarno, izdajati časopise, liste, knjige in tiskovine razne vsebine. Društvo si ustanovi knjigovoznico, knjigarno in antikvariat ter trgovino z devocionalijami, umetninami in muzikalijami."

Kakšne so bile takrat cerkvene, verske, politične, kulturne in gospodarske razmere na Goriškem?

Slovenska cerkev je dobila nov zagon pod papežem Leonom XIII. (1878-1903), ki je skušal najti odgovore na številne izzive takratnega časa. Cerkev se je začela odpirati družbenim vprašanjem in ob koncu 19. stoletja je bilo katoliško gibanje na Slovenskem v vzponu. Prenova se je začela zlasti po prvem slovenskem katoliškem shodu, ki je bil leta 1892 v Ljubljani.

Pred prvo svetovno vojno so imele na političnem področju vodilno vlogo dve stranki: krščanska Slovenska ljudska stranka in narodno napredna. Slovenska ljudska stranka se je razcepila v staro in mlado strujo. Vojne razmere so kmalu približale obe struji. Že v dobi begunstva je razlika dejansko izginila in po vrnitvi v domače kraje je bila prva skrb vodilnih krogov, da se obe struji tudi formalno združita. To se je zgodilo na širšem shodu zaupnikov SLS v Gorici, septembra 1918. SLS je bila predvsem krščanska stranka, ki je zagovarjala načelo, da mora javno delovanje sloveti na krščanskih načelih, in to na podlagi sklepov slovenskih katoliških shodov. Stranka je bila obenem slovenska in narodna načelo ji je bilo sveto. Bila pa je tudi ljudska in se zavzemala za potrebe in zahteve najširših plasti prebivalstva.

Za solidarno sodelovanje v narodnem oziru so se vse stranke na Primorskem kmalu združile v politično društvo Edinost. Glasilo Edinosti je postal časopis Goriška Straža. Na kulturnem, izobraževalnem in vzgojnem področju so se katoliške organizacije združevale v Prosvetni zvezi, na mladinskem pa v Dijaški zvezi. Okrepilo se je tudi združništvo, ki je združevalo gospodar-

ske šibke in tako omogočilo, da so lahko vzajemno kljubovali izkoriščanju bogatejših. Nastala je Zadruga zveza, ki je leta 1908 štela 60 zadrug, leta 1924 že 157 članic.

Do prve svetovne vojne je društvo posvečalo največ energij ustanovitvi knjigarne, tiskarne in lastnega glasila Novi čas, ki je izhajalo od 1910 do izbruha prve svetovne vojne. Vojna vihra je prekinila delovanje, a takoj po koncu vojne se je KTD kmalu opomoglo. Postalo je pomembna ustanova, ki je bila v ponos celotni takratni veliki Goriški in v veliko oporo slovenskemu prebivalstvu.

Velika pridobitev za KTD je bilo izdajanje družinske revije Mladika. Prva številka mesečnika je izšla aprila 1920. V Gorici je vztrajala do leta 1924. Za Božič 1922 je uredništvo Mladike sporočilo bralcem in vsej javnosti, da z letom 1923 bo

ge liste. Na Placuti se je tiskala Goriška straža in mesečnik Gospodarski list, ki je bil namenjen predvsem kmetijskemu področju, zadrugištvu in gospodarstvu nasploh. Prosvetnim in izobraževalnim društvom je služil Naš Čolnic, glasilo Prosvetne zveze. Slovenski in Hrvaški duhovščini v Italiji pa je bil namenjen Zbornik svečnikov sv. Pavla. Vsako leto so v več deset tisoč izvodih izhajale knjige Goriške Mohorjeve družbe. Tiskarna in knjigovoznica sta zaposlovali skoraj 50 uslužbencev.

Fašizem je sistematično in nasilno zatiral delovanje slovenskih ustanov. Časopisi in knjige so bile prepovedane, tiskarna ni imela dela in tudi knjigarna je bila v težavah. Katoliška knjigarna je bila ustanovljena leta 1910 in je imela svoje prve prostore v Semeniški ulici, dve leti kasneje pa se je preselila v Gosposko ulico. Sedanje prostore na Travniku pa je zasedla leta 1930, najprej v najemu in nato v lastništvu. Katoliška knjigarna je razvijala tudi založniško dejavnost in bila pravo središče, kjer so se radi zbirali duhovniki, razni kulturniki in ustvarjalci. Iz tiskarne na Placuti so partizani leta 1943 ukradli tiskarski ma-



postala revija družinski list za vse Slovence, ne glede na državno mejo in da bo edina močna kulturna vez, ki bo pospeševala medsebojno spoznavanje celotnega slovenskega prostora. Z letom 1923 je Mladika imela dva urednika, enega za Julijsko krajino, drugega pa za Slovenijo. Pri nas je odgovornost prevzel France Bevk, za Slovenijo pa Fran S. Finžgar. Po prvi svetovni vojni so leta 1923 obnovili tudi tiskarsko dejavnost in ustanovili Zadrugo tiskarno, ki je imela svoje prostore na Placuti. Tiskala je številne publikacije, od molitvenikov do raznih literarnih del, koledarje, časopise in dru-

terial in ga odpeljali v tiskarno na Vojskem. Leta 1947 je KTD dalo tiskarno v najem podjetju Budin. Tu so se po drugi svetovni vojni tiskali tednik Primorec in nato Katoliški glas, mesečnik za otroke Pastirček in knjige Goriške Mohorjeve družbe. Po drugi svetovni vojni so razna društva in ustanove pogrešale primernih prostorov, kjer bi lahko razvijale svoje dejavnosti. V stavbi na Placuti je v zgornjih prostorih pridobila Marijina družba manjšo dvorano, Marijin dom, kjer so se vršile razne prireditve. To je bila lepa pridobitev, bila pa je

pretesna za bogato kulturno, versko, vzgojno in izobraževalno dejavnost, ki se je po drugi vojni zelo okrepila. Slovenci na Goriškem smo po razlastitvi Trgovskega doma imeli samo dve manjši dvorani, kjer smo lahko delovali: ena je bila na Placuti, druga na Korzu Pri zlatem pajku. V petdesetih letih je zato v vrstah katoliških organizacij na Goriškem prodrla zamisel za gradnjo večje dvorane, ki bi zadostovala raznim potrebam in dejavnostim.

Leta 1952 je tako nastal odbor, ki si je postavil zahtevno nalogo, da zgradi Dom katoliških Slovencev. Ta naj bi postal pravo kulturno in vzgojno središče v Gorici. Z velikodušnimi prispevki posameznikov (pri nas največ iz vrst članic Marijine družbe) in iz Severne Amerike (prispevali so tudi Slovenci iz Južne Amerike, Avstralije in iz več evropskih držav) je prišlo do odkupa obsežnejšega zemljišča na Drevoredu 20. septembra v Gorici in nato leta 1962 do zgraditve Katoliškega doma, ki je razpolagal z veliko dvorano z več kot 400 sedeži. Nobenega prispevka ni prišlo ne s strani Italije ne iz Jugoslavije. Upravljanje in vzdrževanje Katoliškega doma je prevzelo KTD. Katoliški dom je dal velik zagon raznim dejavnostim naših društev in ustanov in postal najpomembnejša slovenska postojanka v Gorici. Stroga protipožarna določila in predpisi glede varnosti objektov, namenjenih javni uporabi, so zahtevali, po skoraj 40 letih, temeljite posege na celotni strukturi Katoliškega doma.

Z osamosvojitvijo in demokratizacijo v Sloveniji ter z odobritvijo državne zakonodaje za obmejna področja se je uresničila želja upraviteljev KTD, da bi lahko dobili javna finančna sredstva za obnovo Katoliškega doma. To se je tudi zgodilo in kmalu so stekla zahtevna dela za popolno obnovo in preureditev celotnega središča na Drevoredu 20. septembra. Od prejšnje dvorane so ostali samo stranski zidovi. Veliko je bilo treba finančnih sredstev, tudi precej prostovoljnega dela je bilo opravljeno. Leta 1996 je bilo slovesno odprtje in blagoslovitev preimenovanega središča iz Katoliški dom v Kulturni center Lojze Bratuž in nadaljevalo se je razvejeno delo,

ki se je obogatilo z novimi pridobitvami in vsebinami.

KTD je poskrbelo, da je prišlo tudi do drugih pridobitev, in to v sodelovanju z ustanovami, ki imajo tam svoje sedeže in dejavnosti. Zgradila se je velika telovadnica, ki jo ima v uporabi športno združenje Olympia in ki se je z današnjo slovesnostjo poimenovala v Slovenski športni center Mirko Filej, Me PZ Lojze Bratuž in društvo Kulturni center Lojze Bratuž, ki poleg lastne dejavnosti opravlja zahtevno nalogo usklajevanja raznih številnih prireditev, ki se odvijajo v tem središču. Tudi Slovenska zamejska skavtska organizacija je dobila primerne prostore. V Doberdolu so prišli do sedeža

nimi prostori za razstave in za predstavitev publikacij.

Ko smo le bežno prelistali stoletje in bogato delo KTD, smo lahko upravičeno ponosni na vlogo, ki jo je ta naša ustanova imela in jo še ima za celotno narodnostno skupnost na Goriškem in tudi v širšem prostoru. Več informacij boste lahko dobili v publikaciji, ki je izšla za to slovesno priložnost in vam je na razpolago ob izhodu iz dvorane.

Dolžnost nas vseh je, da se s hvaležnostjo spomnimo vseh, predvsem duhovnikov, ki so dali pobudo za ustanovitev KTD in bili odgovorni za razne dejavnosti. Zahvala gre članom, odbornikom in dobrotnikom, ki so vzorno skrbeli za to našo ustanovo in ki še danes nosijo velike odgovornosti za te naše skupne pridobitve, ki imajo edini namen, da služijo naši skupnosti. Tega se moramo vsi in vedno dobro zavedati, predvsem tisti, ki se teh večnamenskih struktur poslužujejo. Današnji časi zahtevajo veliko organizacijskih in finančnih naporov. Le s skupnimi močmi bomo lahko v bodoče zagotovili, da bodo naše ustanove lahko delovale v primernih prostorih in da bosta v njih še odmevali slovenska beseda in slovenska pesem.

Zahvala gre tudi društvom in organizacijam ter uslužbenecem, tako v Katoliški knjigarni kot v Kulturnem centru Lojze Bratuž, ki vestno opravljajo svoje delo v skupno korist. Ne morem zaključiti svojega posega, ne da bi omenil težav, ki bodo nastale v primeru, da bo italijanska država uresničila



Instrumentalna skupina SCGV Emil Komel

društvo Hrast in podružnica Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. Tudi koča sv. Jožefa v Žabnicah je bila v oskrbi KTD.

Posebno pozornost zasluži stavba na Travniku, kjer od leta 1930 deluje edina slovenska knjigarna na Goriškem. V letu 2000 so se na tej stavbi začela temeljita obnovitvena dela. Leta 2002 je goriški nadškof Dino De Antoni blagoslovil nove prostore, ki so poleg knjigarne namenjeni tudi upravi in uredništvu Novega glasa, Pastirčku in Goriški Mohorjevi družbi. Stavba razpolaga tudi s primer-

napovedana krčenja finančnih sredstev za slovenske kulturne in druge ustanove. Brez teh finančnih sredstev bodo nekatere ustanove prisiljene omejiti svoje delovanje ali ga celo prekiniti. To zelo spominja na početje italijanskih oblasti v fašističnem obdobju. Apeliramo na demokratičnost italijanskih ustanov, da to preprečijo. Od slovenskih oblasti pa pričakujemo krepko podporo na vseh ravneh.

Vsem, ki ste se udeležili dveh današnjih slovesnosti, hvala za vašo naklonjenost in za sodelovanje.

Arh. Faganel o obeležju na telovadnici



Goriški arhitekt David Faganel nam je o opravljenem delu pri Slovenskem športnem centru Mirko Špacapan povedal tole: "Vloženega je bilo kar nekaj dela. Kontrolirati smo morali celotno konstrukcijo s statičnega vidika. Popravili smo določene panele, ki so potrebovali nujno popravilo, saj že veliko let ni prišlo do nobenega temeljiterega posega. V zunanem delu stavbe smo skušali tudi z barvami končno dati usklajeno podobo telovadnice s celotnim centrom. Prvi sklop del je torej predvidel to pročelje. Tabla, ki spominja na Mirka Špacapana, je bronirano gravirana, v bistvu gre za medenino in bron. Izdelali so jo preko medijskega materiala, v tem primeru je šlo za fotografijo, s posebno tehnologijo, in vendar navsezadnje ročno. V naslednji fazi, ko bo to možno, predvidevamo povečati atrij, da bo lahko tudi bolj funkcionalen. Tedaj bi morda lahko dodali še kakšen napis. Bomo videli!"

torej predvidel to pročelje. Tabla, ki spominja na Mirka Špacapana, je bronirano gravirana, v bistvu gre za medenino in bron. Izdelali so jo preko medijskega materiala, v tem primeru je šlo za fotografijo, s posebno tehnologijo, in vendar navsezadnje ročno. V naslednji fazi, ko bo to možno, predvidevamo povečati atrij, da bo lahko tudi bolj funkcionalen. Tedaj bi morda lahko dodali še kakšen napis. Bomo videli!"